

Worldwide Travel, Inc.

Call for special fares

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ

734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044

ਵਾਜ਼ਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

APPROVED MORTGAGE

THE LENDER YOU CAN TRUST

C.S. Ahluwalia
Mortgage Consultant

916.747.5801 cell
317.423.7000 fax
317.634.4391 office
cgate007@yahoo.com

1740 Lafayette Rd Indianapolis, IN 46222

Headquarters: 107 N. State Rd 135 Ste. 301 Greenwood, IN 46142
www.approvedonline.com

Call Prince Buttar 513-693-5125
7801 Brainerd Ct. Liberty Township, Ohio 45044

Prince Art Gallery

Professional HD, Video and Digital Photography
Wedding & Birthday Parties, Sweet Sixteen, Marriage Anniv.

Discounts for Religious Events

Dj services available Princeart13@hotmail.com

Eleventh Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 11, Issue 18, May 1, 2010

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਘਿਰੀ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਸਤ ਹਰਕਤ ਵਿਚ

ਬਿੰਦਰ ਬਸਰਾ

ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਵੇਂ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਘਿਰੀ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਸਦ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਮੰਗ ਭਾਵੇਂ ਨੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਫਸਿਆ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਨਿਕਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਪਿਛੋਂ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਫਸੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਢੋਂ ਰੋਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਰਸਾਲੇ 'ਆਊਟ ਲੁਕ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿਚਾਲੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸੰਸਦ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵਿੱਤ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ

ਪਾਸੇ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਦੇ ਖੁਦ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਿਗਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਟੈਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਇਹ ਕੰਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਰਸਾਲੇ 'ਆਊਟ ਲੁਕ' 'ਚ ਉਚ ਸੂਤਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਸਣੇ ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਟੈਪ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਲੀਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤੇ ਵਰਗੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ।

ਸਰਕਾਰ ਐਨ. ਸੀ. ਪੀ. ਮੁਖੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਦੀ ਆਈ. ਪੀ. ਐਲ. ਮੁਖੀ ਲਲਿਤ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਗੱਲਬਾਤ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਠੰਢੀ ਪਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਇਕ ਦਮ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ 12ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ 13ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਘੁਟਾਲੇ ਦਾ ਕੇਸ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੇਨਿਯਮੀ ਬਾਰੇ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਗ਼ਲਤ ਰਵਾਇਤਾਂ ਹੀ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਬਾਗੋਬਾਗ ਹਨ ਉਥੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਯੂਸੀ ਦਾ ਆਲਮ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਅਗੇ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੱਠੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ

ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਧਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮਾੜੀ ਰਵਾਇਤ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਦੇ

ਟੋਨੀ ਕਲੇਰ

ਬੇਹੱਦ ਨੇਤਲੇ ਆਗੂ ਸ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਤਮਾਮ ਕਾਰਵਾਈ ਜੀਰੋ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਇਹ ਇਕ ਕਰਾਰੀ ਚਪੇੜ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਸਟੇਟ ਗੈਸਟ ਵਜੋਂ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਮਾਈਕਲ ਸੈਕ, ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਯੂਡ (ਖਬਰ ਸਫਾ 2 'ਤੇ)

Wraich Transport LLS North American Truck Stop

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (ਟੀਮ ਅਤੇ ਸੋਲੋ) ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਮਿਡਵੈਸਟ ਜਾਂ ਨੌਰਥ ਈਸਟ ਦੇ ਰੂਟ ਹਨ

- *We have trailer engine for carrier and thermo king
- *North american truck stop offer all kind of truck repair @ economy price.
- *We have special deal on oil change \$189+

ਤੁਰਤ ਕਾਲ ਕਰੋ: 800-746-6201, 9093-350-3310

Dhade & Associates, PC Immigration Lawyers

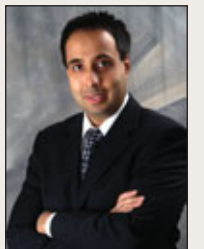
WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ

Randhir Singh Garcha
Immigration Lawyer

- *ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
- *ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ
- *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ *ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ
- *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
- *ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Herman Singh Dhade
Immigration Lawyer

Ph:248-254-3441

www.eagle.pro
e-mail: info@eagle.pro

28800 Orchard Lake Road, Suite 135, Farmington Hills, MI 48334

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਏਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਏਕੇ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਂਟਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਸੈਂਟਰ ਲੈਨਸਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਦੀਪ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਸਟ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦੇ ਨਵੇਂ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੇ

ਤੋਂ ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਸ. ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲਾ, ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਟੁੱਟ, ਸ. ਮੱਤ

ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਦੂਤ ਬਣ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ। ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਆਗੂ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ ਦੇ ਘਰ ਸਥਾਨਕ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਦੇ ਇਕ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਈਕਲ ਸੈਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਟਾਫ ਸਮੇਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਮਾਣਯੋਗ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਸਟੇਟ ਗੈਸਟ' ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਰੋਏ ਸਮਿਥ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਇਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਉਚੇ ਸੁੱਚੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਕਾਟ ਬੋਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਪੋਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਭਾਈਚਾਰਕ ਆਗੂ ਦੇ ਰੋਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ ਵਰਗੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਆਗੂ ਅਤੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਸਾਡੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਗਿਆਨੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਲ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਅਮਰੀਕਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਰਾਏ ਸਮਿਥ, ਰਾਬਰਟ ਡੀਨ, ਗੈਰੀ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਜਾਨ, ਸਟੇਟ ਲਾਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਕਾਟ ਬੋਨ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਪਾਰਟੀ ਸਟੇਟ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਲੁਪੇ ਮਾਟੀਨੀ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਆਏ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੂ ਲੀਵੀ, ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੈਂਡੀ ਸਮਿਥ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡੇਵ ਸੇਫਰ, ਫਿਲ ਸਕਾਟ, ਡੇਵਿਡ ਲਗਰੈਂਡ, ਲਮਕਿਨ, ਜੇ ਜੇ, ਬਰੈਂਡਨ ਡਿਲਨ, ਪੀ ਹੀਕੀ, ਬਾਬ ਸਿੰਕ, ਜਿਮ ਟੈਲਨ, ਰਿਕ ਟੋਰਮਾਲਾ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਿਮ ਬੋਂਡ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਭਾ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਵਾ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਹੋਈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਾਬੂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਨਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਾਈਦ ਸ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮਪੁਰੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਵਾ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਨੇ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਜੱਸੀ ਨੇ ਬਾਵਾ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਆਪਣੇ ਸੰਖੇਪ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ।

ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੈਨਸਿੰਗ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

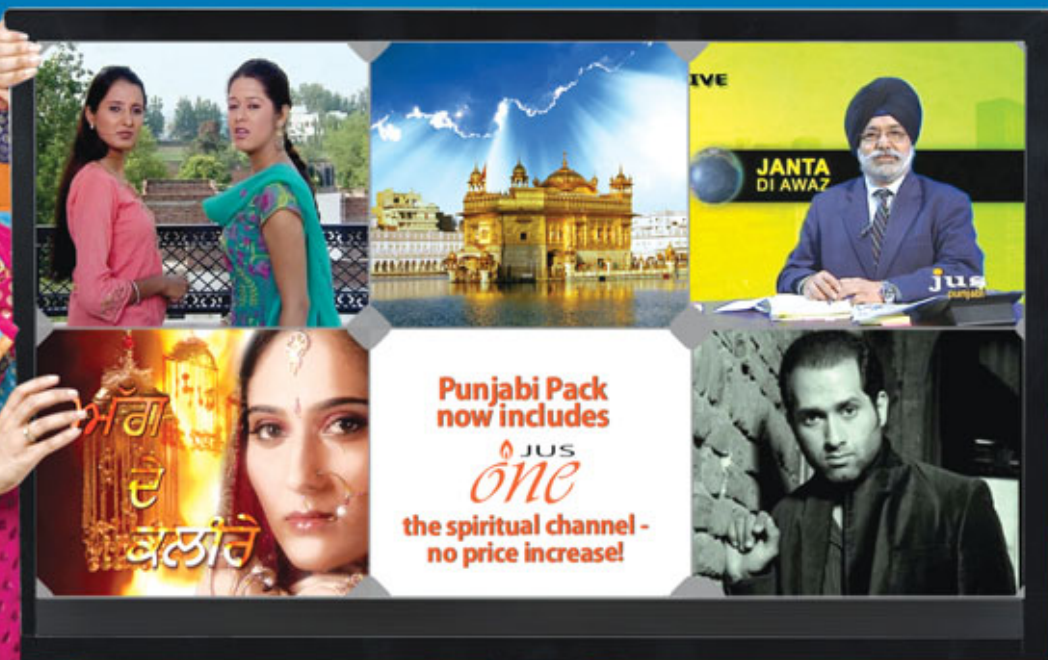
ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਸਨ।

ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਥੇ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੰਤ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋਵਾਲੇ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰਾ, ਸ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਜ, ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਅਤੇ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਦਿਲ ਪੰਜਾਬੀ... ਡਿਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ...

Punjabi Pack now includes JUS one the spiritual channel - no price increase!

PUNJABI PACK \$19.99/mo.

LOCAL CHANNELS \$9.99/mo.

= \$29.98/mo

Get Punjabi Pack with American Local channels and receive

- No equipment to buy
- Free Activation (with Agreement)
- Free DVR Upgrade (\$6/mo. DVR Service fee applies)
- No Additional Service Access fee

Subscribe Today

www.dishcityonline.com

(224) 220-1067

SIGN UP AND GET \$50

dish
NETWORK
AUTHORIZED RETAILER

Digital Home Advantage offer requires 24-month commitment and credit qualification. If service is terminated before the end of commitment, a cancellation fee of \$17.50/month remaining will apply. All equipment is leased and must be returned to DISH Network upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Limit 6 leased tuners per account; lease upgrade fees will apply for select receivers; monthly fees may apply based on type and number of receivers. HD programming requires HD television. All prices, packages and programming subject to change without notice. Local channels only available in certain areas. Offer is subject to the terms of applicable Promotional and Residential Customer Agreements. Additional restrictions and fees may apply. First-time DISH Network customers only. Offer ends 5/31/10.

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਲੱਗੀਆਂ ਗੱਧੇ ਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ-ਬਹਿਰਾਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਥਾਨਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ) ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਲੇਨ ਟੈਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ-2010 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੋਟੇ-ਵਡੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਗੱਧੇ-

ਤੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ, ਬੱਲੇ ਭੰਗੜਾ ਗਰੁਪ ਅਤੇ ਨੱਚਦੀਆਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਿ ਟੀਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਆਏ ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਰੰਧਾਵਾ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਮੁਖ

ਸਿੰਘ ਸੰਘਾਂ ਨੇ ਆਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਟਵਾਲ, ਰਮਨ ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਪਾਲ ਲੈਲ ਨੇ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਪੀ ਸੀ

ਪਾਲ ਲੈਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ ਦਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਆਟੋ ਵਰਕਸ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਸੰਘਾਂ, ਭਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਆ, ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਲਵਦੀਪ ਦੁੱਲਤ, ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁਮਣ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਅਮਰਦੀਪ ਦਿਓਲ, ਨਵਰੰਗ ਬਾਜਵਾ, ਜੀਵਨ ਗਿੱਲ, ਜੀਤੂ ਕੌਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਵਜੋਤ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਗੋ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ

ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਸਕਿਟ ਆਈਟਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁਖ ਮਹਿਮਾਨ ਮੇਜਰ (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਬਕਾ ਸਟੇਟ ਸੈਨੇਟਰ ਡੈਨ ਰੁਦਰਫੋਰਡ ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਜਿਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਲ ਉਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਖੂਬ ਧਮੱਚਤ ਪਾਈ। ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਗੱਧੇ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਥ ਕਲੱਬ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਤੋਂ ਭੰਗੜਾ ਐਲੀਮੈਂਟ ਗਰੁਪ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੋਂ ਮਿਲਵਾਕੀ ਗੱਧਾ ਟੀਮ, ਗੱਜਦੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਨਖਰਾ ਪੰਜਾਬਣ ਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ

ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਸ ਨਾਟਕ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾ ਹਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡੀ ਪੀੜਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਂਜ ਸਾਊਂਡ ਦੇ ਕੁਝ ਨੁਕਸ ਕਾਰਨ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਮਜ਼ਾ ਕਿਰਕਿਰਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਰੇਡੀਓ ਹੋਸਟ ਅਤੇ ਗਾਇਕਾ ਪੰਮੀ ਗਿੱਲ, ਮੋਨਾ ਭੱਲਾ, ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਰਾਹੁਲ ਗਿੱਲ, ਵਿੱਕੀ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਸਾਰੇਗਾਮਾ ਸੰਗੀਤ ਗਰੁਪ ਨੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਅਜੇ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕੀਬੋਰਡ 'ਤੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਵੱਖੇ ਵੱਖ ਸਟਾਲ ਇਕ ਮੇਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰਿੰਦਰ

ਐਸ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਮੋਹਿਨਾ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ।

ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਇਕ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਸ਼ਕਾਂ, ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ਼੍ਰੀ

ਚਿਲਡਰਨ 'ਜ਼ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ, ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ, ਨਿਮਰਤਾ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਪਾਰਕ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਨਮਾਨੀਤ ਡੀ ਜੇ ਵਾਲੇ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਰਾਇਲ ਵੀਡੀਓ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਘੋਤਕਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਦਿਓਲ, ਕੈਵਿਨ ਅਟਵਾਲ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਮਨਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਟਵਾਲ, ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸੈਣੀ, ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ 13 ਜੂਨ, 2010 ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਥ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਨਾਈਟ 2010 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੌਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਲਾਸ 2010 ਦੇ ਗਰੈਜੂਏਟਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

Indian National Overseas Congress

Installation of Illinois Chapter

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ
ਇਲੀਨਾਏ ਚੈਪਟਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ

Mrs. Sonia Gandhi

Meet Dr. Surinder Malhotra

President Indian National Overseas Congress and the executive Committee of USA

Date: Friday April 30th, 2010

Time: 7pm onwards

Venue: India House, Schaumburg, IL

Dr. Manmohan Singh

Nick Gakhil

Micky Kahlon

Please RSVP

Micky Kahlon:847-830-8387

Nick Gakhil:630-688-3570.

ਮਾਝੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਵਿਆਪਕ ਪਾਟੇ ਧਾੜ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮਾਝੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਜਕੱਲ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਠਿੱਥੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਚਲ ਪਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਟੋਕਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਘੋਲ ਦੇ ਤੇਵਰ ਤਿੱਖੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਘੋਲ ਦੇ ਚਲਦੇ ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਲੱਗਦੀ ਵੇਖ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਵੀ ਫੜ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਾਝੇ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਲਕਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਥੇ ਇਕ ਦੋ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਇਕ ਦੋ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਚੰਗੀ ਪਕੜ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਸਥਿਤੀ ਇਸਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਮਜੀਠਾ 'ਚ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵਲੋਂ ਹਲਕੇ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਟੋਹਰ ਟੱਪਾ ਵੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹਲਕੇ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਹਲਕੇ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ ਸਨ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਾਗੀ ਸੂਰਾਂ ਉਠੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਮਜੀਠੀਆ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸਾਂਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਲਕਾ ਮਜੀਠਾ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਧੜਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਮਜੀਠੀਆ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿਆਸੀ ਠਿੱਥੀ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੋਧੇਕੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋ. ਸਰਚਾਂਦ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ. ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪੂਰੇ ਸਰਗਰਮ ਹਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹਲਕੇ ਦੇ ਬਵਾਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਆਸਰਾਈਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੋਧੇਕੇ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਤਖ਼ਤਪੂਰਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਮਿਲੇਗੀ, ਉਹ ਹੀ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕੀ ਲਈ ਪ੍ਰਬਲ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਆਪੋ ਧਾਪ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਲਕਾ ਅਟਾਰੀ 'ਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬਾਗੀ ਸੂਰਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਰਣੀਕੇ ਦੀ ਸੁਝਬੂਝ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੂਰਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿਰ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਪਾਈਆਂ। ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵਾਂਗ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ ਦੇ ਹਲਕੇ 'ਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਲੀਡਰ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਅਜਨਾਲਾ 'ਚ ਵਿਧਾਇਕ ਬੇਨੀ ਅਮਰਪਾਲ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਦੋਵੇਂ ਪਿਓ ਪੁੱਤ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਲਕਾ ਦੱਖਣੀ ਵਿਚ ਸਵ. ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੁਲਾਰੀਆ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਮਗਰੋਂ ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੁਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਟਿਕਟ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਅਕਾਲੂ ਆਗੂ ਦਿਲੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਬੁਲਾਰੀਆ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਤੁਰੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਹਲਕੇ 'ਚ ਕੁਝ ਲੀਡਰ ਆਪਣੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਣਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਘੋਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਲਕਾ ਜੰਡਿਆਲਾ 'ਚ ਕੋਈ ਰੋਕ ਟੋਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਲਕਾ ਵੇਰਕਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਹਲਕਾ ਜੰਡਿਆਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਡੇਰੇ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਹਲਕਾ ਜੰਡਿਆਲਾ 'ਚ ਸਥਿਤੀ ਇੰਨੀ ਮਾੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਧੜਾ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੇਰਕਾ ਨਾਲ ਖੜਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਵਿਧਾਇਕ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਏ.ਆਰ.ਨਾਲ ਖੜਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਆਪਣਾ ਪੱਲਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰੌਅ 'ਚ ਹਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਸਥਿਤੀ ਇੰਨੀ ਮਾੜੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਧੜੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਤਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ 2 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਮਾਂ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਅਰਬਾਨਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਓਹਾਇਓ 'ਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਲੈਕਚਰ

ਡੇਅਟਨ, ਓਹਾਇਓ: ਅਰਬਾਨਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਲੈਕਚਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿਸਾ ਲਿਆ। ਸ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰੋ. ਜੇਕਬ ਡੈਨੀਅਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਕੇ 40 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ???

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

- ✓ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਲੇਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ
- ✓ ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 877-899-6244

www.tryemc.com

**We
Work in
All 50
States**

INDIAN RESTAURANT FOR SALE or LEASE in Missouri

Indian restaurant & Bar with 140 sitting capacity. Only indian restaurant in the city running successfully for eight years. Monthly Sales \$50-60K.

Preferring the cost of lease for \$7,000

For more information please call:
Gurdev Singh, 417-619-9981

ਮਿਜ਼ੋਰੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲੀਜ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ 50 ਤੋਂ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ। ਲੀਜ਼ 7000 ਡਾਲਰ ਮਹੀਨਾ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ

*National Truck
Driving School*

*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ
ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ
ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ
*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ
ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ
ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038

Balhar S. Rana
Cell: 916-502-7733

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਸਟਾਕਟਨ

***25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀ**

-ਅਸਲੀ ਗਾਹਕ ਤਾਂ 18 ਤੋਂ 25 ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੀ ਐ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਠੀਕ ਵਾਲਿਆਂ ਭੁੱਖੇ ਮਰਨੇ।

***ਲਾਲ ਬੱਤੀਆਂ, ਹੂਟਰਾਂ ਤੇ ਝੰਡੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਔਖੀ**

-ਲੱਗੇ ਵੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਹੀ ਐ, ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਇਹਦੇ ਪਿਛੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੱਥ ਐ!

***ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਛਣਕਣੇ**

-ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਛਣਕਣਾ ਈ ਮਿਲੇ।

***ਆਈ ਪੀ ਐਲ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਫ੍ਰਿਸਟਾਰਚਰ ਦੀ ਸੰਸਦੀ ਸੰਮਤੀ ਵਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ-ਮਾਇਆਵਤੀ**

-ਲੱਗਦੇ ਮੈਡਮ ਦਾ ਹਾਲੇ ਆਈ ਪੀ ਐਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ!

***ਸਰਨਾ ਤੇ ਅਲਵਰ ਵਿਰੁਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ-ਮੱਕੜ**

-ਜਥੇਦਾਰੋ! ਲੱਗਦੇ ਬੋਡਾ ਇਕ-ਨੁਕਾਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰਗੜੇ ਲਾਉਣਾ ਈ ਰਹਿ ਗਏ।

***ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵਿਰੁਧ ਦਰਜ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਧਰਮ ਨਾਲ ਘੱਟ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ-ਸੁੱਖੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਰੋਪੜ ਜੇਲ੍ਹ**

-ਸੁੱਖੀ ਨੂੰ ਤੇ ਰੋਪੜ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਐ?

***ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਤੇ ਵਧੀਆ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਉਂ?**

-ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਤੇ ਘਟੀਆ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ।

ਬੱਬਰਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ, ਪੁਲਿਸ ਆਖੇ ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਨਹੀਂ

ਪਟਿਆਲਾ : ਬੀਤੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਚੌਕ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਪੁਰਾਤਨ ਸੱਤ ਨਰਾਇਣ ਮੰਦਰ ਕੋਲ ਹੋਏ ਇਕ ਧਮਾਕੇ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਨਾ ਮੰਨਿਆਂ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣੇ ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਹੋਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਜੇ ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਸਬੰਧੀ ਫ਼ਾਰੈਂਸਿਕ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਧਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਦਸਦਿਆਂ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਸ. ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਅਤੇ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨੇ ਅਪਣੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਹੇਠ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਲੈਟਰਪੈਡ 'ਤੇ 237 ਨੰਬਰ ਹੇਠ ਇਕ 'ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੱਤਰ' ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਜਾਮ ਦਿਤਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਚੌਕ 'ਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਸੂਰ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਕਰ ਕੇ ਟਿਊਬਾਂ ਦੇ ਫਟਣ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਕਾਰਨ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਦੇ ਬਕਸੇ ਨੇੜੇ ਡੇਢ ਫੁੱਟ ਡੁੱਧਾ ਇਕ ਟੋਆ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨੇੜਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸੀ ਬੰਬ ਦਾ ਧਮਾਕਾ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਲਈ ਸਗੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਸ ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਅਪਣੇ

ਸਿਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂ ਰੁਲਦਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ, ਹਲਵਾਰਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਨੇੜੇ ਬੰਬ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਾਭਾ ਦੇ ਬਾਟਲਿੰਗ ਪਲਾਂਟ ਨੇੜੇ ਬੰਬ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਧਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਬਾਬਾ ਉਪਰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੀ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਲੋਂ ਅਪਣੇ ਲੈਟਰਪੈਡ ਉਪਰ ਅਪਣਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਫ਼ੋਨ ਅਤੇ ਫ਼ੈਕਸ ਨੰਬਰ 0183-2540820 ਵੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਪਟਿਆਲਾ ਕਥਿਤ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ

40 ਲੱਖ ਦੀ ਹਵਾਲਾ ਰਕਮ ਸਣੇ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਕਾਬੂ

ਨਾਭਾ: ਜ਼ਿਲਾ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਨਾਭਾ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਕਾਊਂਟਰ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਦੋ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੋਂ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀਤੀ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲਾ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ. ਖੱਟੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਫ਼ੀਟਾਵਾਲਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਬੱਸ ਅੱਡਾ ਪਿੰਡ ਕੋਟ ਖੁਰਦ ਦੇ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਐਸ. ਆਈ. ਸੁਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਇੰਡੀਗੋ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਉਰਫ਼ ਮੁੰਨਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਕਾਕੂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ, ਜੋ ਕਿ ਹਵਾਲਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ, ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਬਾਣਾ ਸਦਰ ਨਾਭਾ ਵਿਚ ਗੈਸ

ਵਿਰੁਧ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਝਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਮਹੰਤ ਸੰਜੀਵ ਹਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇਕ ਕੈਲੰਡਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਯੋਧੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾੜਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪਲਾਂਟ ਨਾਭਾ ਪਾਸ ਰੱਖੇ ਗਏ ਬੰਬ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਾਣਾ ਸਦਰ ਨਾਭਾ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਬਾਬਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਜੱਸੀ ਵਾਸੀ ਮਾਣਕੀ, ਹਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਡੀ. ਸੀ. ਵਾਸੀ ਬਿਜਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਭਲਵਾਨ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡੱਡੀ ਉਰਫ਼ ਗੋਆ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਮਲੋਸ਼ੀਆ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਸਲਾ, ਬਾਰੂਦ, ਗੱਡੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਅੱਗੇ ਹਵਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਹਵਾਲਾ ਅਤੇ ਵੈਸਟਰਨ ਯੂਨੀਅਨ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਉਕਤ ਖਾੜਕੂ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਜਾਂਦੇ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸ. ਖੱਟੜਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ੇਰੇ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ

ਸ਼ਿਕਾਰੀ: ਕਬੱਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਡ ਕਲੱਬ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰੇ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਦੋਹਾਂ ਕਲੱਬਾਂ ਦੀ ਇਥੇ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਹਾਂ ਕਲੱਬਾਂ ਨੂੰ ਰਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਬਚਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਲੇਵੇਂ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਐਤਵਾਰ 5 ਸਤੰਬਰ 2010 ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸੰਨ 2002 ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਸ਼ੇਰੇ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ।

ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੇਰੇ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸਾ ਰਲੇਵੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਮੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਇਕ ਨੌਂ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਲਵਦੀਪ ਦੁੱਲਤ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ, ਜਿੰਦੀ ਦਿਆਲ ਅਤੇ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

The Karn Gill Radio Show

TUESDAY(S)
8:00 PM till 9:00 PM
680/690 AM

Karn Gill, Realtor
44644 Ann Arbor Road Suite A
Plymouth, MI 48170
Cell: (734) 612-9984
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

COLDWELL BANKER Preferred, Realtors

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:
-Bollywood Movie Songs
-Discussions / Debates
-Community Events
-Every Day Issues
-Interviews

Language:
- Hindi
- English
- Punjabi
- Gujarati
- Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ? ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ

☐ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼
☐ ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼
☐ ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼

☐ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
☐ 9th & 2nd ਸਰਕਟ ਅਪੀਲਜ਼
☐ ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000
JACKSON HEIGHTS, NY 11370
* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000
3930 CIVIC CENTER DR.
SUITE 170 FREMONT, CA 94538
FREMONT, CA 94538

Punjab Times
Established in 2000
11th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:
Mandeep Mann
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Director Community & Business Relations:
Sunita Chopra
Ph:773-370-7106

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusettes, Washington, Kansas, Minnesota, New York

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 80 ਡਾਲਰ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 375 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer
The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.
Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ:ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਘਿਰੀ

ਨੂੰ ਟੈਪ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਤ ਦਾ ਫੋਨ ਵੀ ਜੂਨ 2008 ‘ਚ ਉਦੋਂ ਟੈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ‘ਚ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ‘ਚ ਇਹ ਵੀ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ 2007 ‘ਚ ਦਿੱਲੀ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਟੈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੋਚੀ ਨਦੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਟੈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਗੂ ਦਿਗਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ 2007 ‘ਚ ਫੋਨ ਟੈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਸਾਲੇ ਨੇ ਇੱਕਸ਼ਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਕਨੀਕਲ ਰਿਸਰਚ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਐਨ.ਟੀ.ਆਰ.ਓ.) ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਤ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਫੋਨ ਟੈਪ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ‘ਚ ਇਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਫੀਆ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਜਾਸੂਸੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ‘ਚ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮਸਲੇ ‘ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਜੀਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੂਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਕਟ ‘ਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਡਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਟੈਪ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ

ਇਕ ਨਵੀਂ ਮੁਸੀਬਤ ਸਹੇੜ ਲਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਆਈ. ਪੀ. ਐਲ. ਦੇ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਪਰੋਂ 13 ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸੰਸਦ ‘ਚ ਕਟੌਤੀ ਮਤਾ ਰੱਖਣ ‘ਤੇ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ‘ਚ ਰਹਿ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਡਿੱਗ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੀ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਐਲ. ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ‘ਆਉਟਲੁਕ’ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ‘ਚ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ‘ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦਹਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੱਕਸ਼ਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਟੈਲੀਫੋਨ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਚਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਐਕਟ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਸਭ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਭਾਰਤੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਐਕਟ 1885 ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ

ਸਿੱਖ ਕਾਜ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ‘ਅਮੈਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ’ ਦਾ ਗਠਨ

ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਬੇ-ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਾਜ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਮੋਏ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਇਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ‘ਅਮੈਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ’ ਨਾਮੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬਕਾਇਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਢਲੀ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਭਰਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਘੜਨ ਲਈ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਰਤਕਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬੁਲਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਆਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਉਣ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਰਹਿਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਵਲ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਬਹੁਮੁੱਖੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ‘ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮੰਥਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਸਗੋਂ ਯੋਗ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਉਪਰਾਲੇ ਵੀ ਕਰੇਗੀ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ

ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧ, ਘੁਟਾਲੇ ਅਤੇ ਜਾਸੂਸੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਆਈ. ਟੀ. ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ 25 ਜੂਨ 1983 ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸਗੋਂ 19 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਉਕਤ ਸਮੇਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਤੇ ਗੈਰਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ।

ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਐਲ. ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਾਂਝੀ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਹੋਏ ਸਧਾ, ਰਾਜਦ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਸਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਚੱਲਣ ਦੇਣ ‘ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਹਿ ਤਕ ਜਾਣ ਲਈ ਘੋਖ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੰਮ ਚਲਾਉ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਐਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ, ਭਾਈ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ, ਭਾਈ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੀਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਉੱਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ

ਟੇਰਾਂਟੋ:ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਿਬਰਲ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਉੱਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਨੂੰ ਮਸ਼ਕੂਕ ਸਿੱਖ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉਪਰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਮਕੀ ਮਗਰੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਚੌਕਸ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਧਰ ਸ੍ਰੀ ਦੁਸਾਂਝ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸਖਤ ਖਿਲਾਫ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਧਮਕੀ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਸਾਂਝ, ਜੋ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਆਗੂ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਚਿੰਤਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਖੋਫਜ਼ਦਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਡਾ ਬਹੁਤਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਪੇਜ ਉਪਰ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਉੱਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਸਿੱਖ ਗੱਦਾਰ ਹੈ।” ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ, ਇੰਜ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਆਟੇ ‘ਚ ਲੂਣ ਪਰ ਇਹ ਲੋਕ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗਲਤ ਮਲਤ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਸਤ ਹਰਕਤ ਵਿਚ

ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਧੜਾ ਮਾਯੂਸ ਹੈ ਜਦਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਖਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਇੰਜ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਪਰ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਲਕੀਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇੰਜ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਇਕ ਗਰਮਾਹਟ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ। ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭੁਚਾਲੀ ਝਟਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਜੰਗ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਸਤ ਪਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਈਕਮਾਨ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਮੇ ਦੇ ਕਈ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਦੁਬਈ

ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਜ ਇਹ ਪਾਸਾ ਬਦਲਣ ਦੇ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੈਪਟਨ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹਮਲਾਵਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

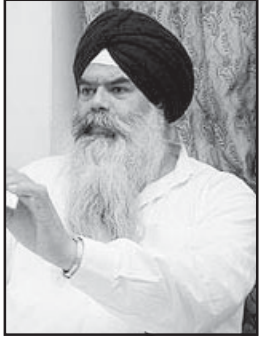
ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਨੇੜੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਪੀ-ਭੱਠਲ ਧੜਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ‘ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਲਈ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਤੋੜਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹਨ ਇਹ ਜੰਗ ਇਨੀ ਸੌਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.) ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ	ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ	ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ) ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)
--	--	--

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਗਸਤ 2009 ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣਾ ਭਾਵੇਂ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਚਾਰਵਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਡੰਡ ਬੈਠਕਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਆਕਾਵਾਂ ਕੋਲ ਚੋਂਕੀਆਂ ਭਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਇਸ ਵਾਰੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿਚ ਵਾਟਰਲੂ ਦੀ ਜੰਗ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ, ਕੇਵਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੋਟਾਂ ਸਨਾਖਤੀ ਵੇਟਰ ਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਹੋਣਗੇ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ

ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਹਰ ਬੂਥ 'ਤੇ ਵੀਡੀਉ ਗਰਾਫੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਠਿਨ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਚੌਖਟਾ ਹਾਲੇ ਫਰੇਮ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੇਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਲਈ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟਾ ਕੇ 18 ਸਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਫਾਇਦਾ

ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1996 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਲੀਡ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 5 ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 2004 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਜੇਤੂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 5 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 35 ਹੋ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 7 ਮੈਂਬਰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਐਡਹਾਕ) ਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਰ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇਕ ਸ਼ੰਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 5 ਤੋਂ 35 ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਅਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ

ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। 1996 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਪਰ 1920 ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੇ ਬਾਗੀਆਂ, ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਰਲਕੇ ਪੰਥਕ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਸਨ। ਅਗਾਮੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਿਕੋਣਾਂ ਤੇ ਕਈ ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਬਹੁਕੋਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਨਾ ਭਰਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਸੈਕੂਲਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣਗੇ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੈਡੀਕਲ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿੱਖ ਇਸ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ, ਜੋ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਇਸ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਕੋਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਈਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕੱਟੀਆਂ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਐਸਪ੍ਰਸਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣੀ ਲੋਚਦੇ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆਂ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਗੋਲਕ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਸਿੱਖ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ 176 ਕਰੋੜ ਦੇ ਘਪਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਲਈ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਿਰੋਪਿਆਂ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਲਾਏ ਗਏ ਮਹਿੰਗੇ ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਲੰਗਰ ਆਦਿ ਦੀ ਰਸਦ ਵਗ਼ੈਰਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 508 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਜਟ 'ਚੋਂ 176 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਘਪਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਤੇ ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ

ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਜਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਅਜਲਾਸ 'ਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਪੱਖੀਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਲਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਧੱਕਾ ਮੁੱਕੀ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਪਲਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਝੀਂਡਾ ਨੇ 176 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਥਿਤ ਘਪਲਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰੋਪਿਆਂ ਲਈ 37 ਲੱਖ ਮੀਟਰ ਕੱਪੜਾ ਖਰੀਦਣਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ 'ਚੋਂ 11 ਲੱਖ ਮੀਟਰ ਕੱਪੜਾ ਹੀ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ 'ਚੋਂ 75 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਪਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਵੀ 50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਾ ਘਪਲਾ ਹੈ।

ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਲੰਗਰ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਸਦ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ 'ਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮਹਿੰਗੀ ਰਸਦ ਦੀ ਜੋ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ

ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦਾ ਬਜਟ 'ਚ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ, ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਠੇਕੇ, ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਆਦਿ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਘਪਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ 100 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਥਾਂ 1000 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਦਿਖਾ ਕੇ ਘਪਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਸ 'ਚ ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੈ। ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬਿਲੇ ਹਨ ਤਾਂ ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਘਤ ਬਿਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਪਲੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੀ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਜਟ 'ਚੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ 50 ਕਰੋੜ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰੀ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਰਫ 8 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਝੀਂਡਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

westin travel & tours inc.

Tel:877-256-1971

773-465-4040

e-mail:info@westintravel.com
web:westintravel.com

Low Fares And Confirm Seats With Lufthansa, American Airlines, Continental Air, Air India to India, Middle East And Europe

R K

Carpet & Flooring, Inc.

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

*Commercial *Installation
*Residential *Cleaning
*Industrial *Repair
*Sales

Ravinder Singh Ravi

Ph:773-761-6888

Fax:773-761-6865

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS DELTA, AIR INDIA, KLM, LUFTHANSA.

For Emergency Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545 London \$250

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography

(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN

(725-7926)

(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanyvideo.com

or visit at: www.syanvideo.com

SV PRODUCTION

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143

Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY**
- FRESH GOAT MEAT**

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਇਆ ਕਰੰਟ, ਬਿਜਲੀ ਹੋਈ ਹੋਰ ਮਹਿੰਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਨਵਾਂ 950.86 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ ਉਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਕੱਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ 'ਚ ਇਹ ਵਾਧਾ ਵੱਡੇ ਕਰੰਟ ਵਾਂਗ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਵਧੀਆਂ ਦਰਾਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੈ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦਾ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇੱਥੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਦਰਾਂ ਤਹਿਤ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 7.5

ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਔਸਤਨ 26.33 ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਵਾਧਾ ਪਰ 100 ਯੂਨਿਟ ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ 'ਤੇ 10.28 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ/ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ 'ਤੇ 50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦਾ ਵਾਧਾ, ਖੇਤੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ 'ਤੇ 12.28 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਤੇ ਦੂਜੇ ਹੋਰ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਵਿਚ 5.2 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਤਹਿਤ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲੈ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਹੁਣ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਦੇ

ਬਿਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਟਿਊਬਵੈਲ ਮੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਾਫ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਤੇ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਮੁਫਤ 200 ਯੂਨਿਟਾਂ ਘਟਾ ਕੇ ਹੁਣ 100 ਯੂਨਿਟ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ 50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦੇ ਬਿਲਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ 603 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ ਜਦਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ 100 ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਕਟੌਤੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ 'ਤੇ 333 ਕਰੋੜ ਦਾ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ।

ਨਵੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਚ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਤਹਿਤ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦੁਰਗਿਆਨਾ ਮੰਦਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ 2000 ਯੂਨਿਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ 20 ਪੈਸੇ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਟੂਰਿੰਗ ਸਿਨੇਮਾ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਾਸਤੇ ਲਾਈਟ ਤੇ ਪੱਖਿਆਂ ਦੀ ਦਰ 8.15 ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ

7.71 ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਅਸਥਾਈ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਵਾਸਤੇ ਨਵੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਮ ਤੇ ਗੈਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਦਰਾਂ 8.15 ਪੈਸੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ 7.71 ਪੈਸੇ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ) ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਾਬੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ 'ਚ 7.5 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਅਸਹਿ ਭਾਰ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਦੂਜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਦਮ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਦਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇ। ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੀ

ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੀ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸਨਅਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕਮਰ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਆਗੂ ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਦਿਆਲ ਨੇ ਇਸ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤਾਂ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਫੂਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਮਾੜੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਨੇ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ 'ਚ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਲੁੱਟ ਦੱਸਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਿਜਲੀ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲਵੇ।

ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਤਾਲੇ

ਬਠਿੰਡਾ : ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਲੱਗੇ 4333 ਸਨਅਤੀ ਯੂਨਿਟਾਂ 'ਚੋਂ 2500 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਨਅਤੀ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਵੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੱਲੇ ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ 150 ਯੂਨਿਟਾਂ 'ਚੋਂ 64 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਨਅਤੀ ਯੂਨਿਟ ਬੰਦ ਪਏ ਹਨ। ਸਾਲ 2002-03 ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 2003 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਬਠਿੰਡਾ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ। ਉਸ ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀ 'ਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਏ ਕੈਟਾਗਿਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਏ-ਕੈਟਾਗਿਰੀ ਤਹਿਤ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਨਵੀਂ ਸਨਅਤ ਨੂੰ 30 ਫੀਸਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਤਤਕਾਲੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਨੂੰ 'ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਸਿਟੀ' ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਹੂਮ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਇਹੋ ਨਾਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਵੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਆਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਸਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੁੱਪ ਹੀ ਵੱਟ ਲਈ ਹੈ।

ਮਾਨਸਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਕਤਾਈ ਮਿੱਲ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਬੰਦ ਪਈ ਕਤਾਈ ਮਿੱਲ 'ਚ ਸੈਂਟਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੈਂਪਸ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਬਵਾਲੀ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸਨਅਤੀ ਫੋਕਲ ਪ੍ਰਾਇਵੇਟ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ 62 ਪਲਾਟ ਅਲਾਟ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਹਾਲੇ ਵੀ 7 ਪਲਾਟਾਂ 'ਚ ਸਨਅਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਟਰਾਂਸਫਾਰਮਰ ਸਨਅਤ ਕਾਫੀ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਹੈ। ਮਾਨਸਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਾਲ 1995 ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਕੇਂਦਰ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਂਦਰ 394 ਏਕੜ 'ਚ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ 401 ਪਲਾਟ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 250, 500, 1000 ਅਤੇ 2500 ਗਜ਼ ਦੇ ਪਲਾਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਟਾਂ 'ਚੋਂ 222 ਪਲਾਟ ਅਲਾਟ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਨਅਤੀ ਯੂਨਿਟ ਕੇਵਲ 66 ਹੀ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਗੈਰਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰ ਇਸ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 30 ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਾਲ 2007 'ਚ ਇਸ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਨਅਤੀ ਪਲਾਟ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਢਾਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਨਅਤੀ ਪਲਾਟਾਂ ਲਈ 20 ਫੀ ਸਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਓ ਤੇ ਫੌਰੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਕੇਂਦਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਪਿਲ ਗੋਇਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਲਾਟ ਲੈਣ ਖਾਤਰ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਢਾਈ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਸ਼ੀ ਭਰਨ ਵਾਲੇ 60 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਦਫਾ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਰੱਖੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਹੀ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਚੋਣਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਸਿੱਧਾ ਟਰਾਇਲ 'ਤੇ

ਫਰੀਮਾਂਟ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀ 14 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਸਿੱਧਾ ਟਰਾਇਲ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਓਕਲੈਂਡ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮਕੋਰਟ ਦੀ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਲੀ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਟਰਾਇਲ 21 ਜੂਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੇਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਪਦਿਆਂ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਟਰਾਇਲ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ ਦੇ ਜੰਡੀ-ਚੇਲਾ ਗਰੁਪ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵਲੋਂ ਲੰਬੀ ਤਰੀਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਜਲਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਲ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਦਿਖਾਈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਉਦੋਂ ਬੱਝਾ ਜਦੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਉਪਰ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਬਿਤ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 12 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਜਦ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕਬਿਤ ਹੇਰਾਫੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰ ਖੜਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ ਤੇ ਭਾਈ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੇਲਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਸਕੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵੋਟਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 9 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ 2005, 2006, 2008 ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ 4 ਤੋਂ 6 ਹਫਤਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਭਾਈ ਜੰਡੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ 9 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਗੁੱਝੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਡੀ-ਚੇਲਾ ਧੜੇ ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੇ ਪਾਇਆ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਇਸ ਵਾਰ ਜਿਥੇ ਕਣਕ ਦਾ ਝਾੜ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚੇਗਾ, ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਪਾਹ, ਨਰਮੇ ਅਤੇ ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ 'ਤੇ 0.25 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਾਧੂ ਸੈੱਸ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੈੱਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਸੈੱਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੈੱਸ ਲਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸੈੱਸ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਪਾਹ ਤੇ 12.5 ਫੀਸਦੀ ਟੈਕਸ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ 2 ਫੀਸਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਫੀਸ, 4 ਫੀਸਦੀ ਵੈਟ, 2 ਫੀਸਦੀ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ, 2 ਫੀਸਦੀ ਮੁੱਢਲਾ ਢਾਂਚਾ

ਟੈਕਸ ਅਤੇ 2.5 ਫੀਸਦੀ ਆਤੁਤੀਆਂ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੈੱਸ ਹੋਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਧੂ ਸੈੱਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 60 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਧੀਨ ਕਪਾਹ, ਨਰਮਾ ਅਤੇ ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ 'ਤੇ ਉੱਕਾ ਪੁੱਕਾ 0.25 ਫੀਸਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਸੈੱਸ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ ਇਹ ਸੈੱਸ ਲਾਉਣ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ

ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਸਾਢੇ 12 ਫੀਸਦੀ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਬਰਦਸਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਪਾਹ ਦਾ ਰੇਟ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸੈੱਸ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸਾਨ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ 12 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸੈੱਸ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਜੋ 800 ਕਰੋੜ ਰੁਪਇਆ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਸੈੱਸ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਪਨ ਕਾਰਜ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ-ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ

ਜਲੰਧਰ: ਸਥਾਨਕ ਸੀ ਟੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸੀ ਟੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸਨਜ਼ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਆਈ ਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਰਵਿਕ, ਬੈਡਫੋਰਡ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਤੋਂ ਆਏ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ

ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ, ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਲਾਈਨ ਜਾਂ ਕਿੱਤਾ ਚੁਣਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਨ

ਸਿੰਘ ਸਰੋਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਅਧਿਆਪਨ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਰੋਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬੋਝ ਭਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀਹ ਨੁਕਤੇ ਵੀ ਦੱਸੇ। ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਅਤੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭਣ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਿਤਰਹ ਬਣਾ ਸਕਣ। ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਨ ਕਾਰਜ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਮੌਕੇ ਸੀ ਟੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਐਮ ਡੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਬੀਰ ਚੰਨੀ, ਕੇ-ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚੰਨੀ ਅਤੇ ਤਾਨਿਕਾ ਚੰਨੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕਾਂਸਰਾ ਅਤੇ ਸੀ ਟੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਸਰਪੰਚਣੀਆਂ ਦੇ ਪਤੀ ਹੁਣ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ

ਲਾਲਕੁ : ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਸਰਪੰਚਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਚੋਧਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪਤੀਆਂ/ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸਖਤ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਲਣ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਖੁਦ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਰਾਜ ਦਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਸਰਪੰਚ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੇ ਪਤੀ ਹੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਉਹ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਸਰਾਸਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਡੀ ਡੀ ਪੀ ਓਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ (ਪੀਓ) ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਬੈਠਣ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਤੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਮਿਸਕੰਡਕਟ ਮੰਨਦਿਆਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੈਠਕਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਿਖਦੇ ਸਮੇਂ ਖੁਦ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ।

ਕੋਈ ਨਾ ਬਹੁੜਿਆ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ: ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀ ਕੋਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਬਿਤ ਗੈਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ, ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਚਮਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਰ੍ਹਾ 1964 ਵਿਚ ਟੋਕੀਓ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਹਾਨੇ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਕਰ ਲਕਸ਼ਮਨ, ਜੋ 1964 ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਗੋਲਕੀਪਰ ਸੀ,

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਮਊ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾ ਲਈ। ਸਾਬਕਾ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਿਸਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਾਕੀ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇੰਡੀਅਨ ਰੇਲਵੇ ਵਿਚ ਫੋਰਬ ਕਲਾਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। 1963 ਤੋਂ 1968 ਤਕ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਲਈ ਖੇਡਿਆ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ 5 ਫਰਵਰੀ, 2010 ਨੂੰ ਹੋਈ। ਤਬੀਅਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਟਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ 35 ਮਿੰਟ ਲੱਗ ਗਏ ਤੇ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਸ਼ਰਮੀਲੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਭਰਾ 1996 ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੇਲਵੇ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਸ

ਦੀ ਸਾਰ ਨਾ ਲਈ।

ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੇ.ਕੇ. ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੋਚ ਹਰਿ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਰਜਿੰਦਰ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ 26 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਦਿਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਇੰਡੀਅਨ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਖੇਡ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਸਾਬਕਾ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀਆਂ?

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈ

ਫਰੀਮਾਣ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਉਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹਟਾ ਕੇ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਕਬੱਡੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਵਡਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਮਤਾ ਕਲੱਬ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ।

ਕਲੱਬ ਦੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ. ਗਾਖਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਡੀ ਮੁਲ ਪਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪਾਂ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਇਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਚਿਰੋਕਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਉਡੀਕਦੇ 18 ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਤੀ ਆਰਥਕ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਕਾਮੀ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉੱਠ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਕਰੀਬ 18 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਢਾਪਾ, ਵਿਧਵਾ, ਯਤੀਮ ਤੇ ਅੰਗਹੀਣ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਵਿਧਵਾਵਾਂ, ਯਤੀਮ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਅੰਗਹੀਣ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਦਿਆਂ 15 ਜੁਲਾਈ, 2009 ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਹੋਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪੈਟਰਨ 'ਤੇ ਰੈਗੂਲਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਦੂਲੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਵਰੀ, ਫਰਵਰੀ, ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਮਈ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਾਲੇ ਤਕ ਤਕਰੀਬਨ 18 ਲੱਖ ਪੈਨਸ਼ਨ ਹੋਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 7 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਮੋਹਾਲੀ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ, ਰੋਪੜ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਹੋਲਡਰਾਂ ਦੀ ਬਣਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ 13.30 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਹੀਂ ਵੰਡੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 20 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕਰੀਬ 45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪੈਨਸ਼ਨ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰਵਰੀ ਦੇ 40 ਕਰੋੜ, ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਦੇ 45 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ 45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਸਵਰਨਾ ਰਾਮ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ 14 ਲੱਖ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨਰ, 2.31 ਲੱਖ ਵਿਧਵਾ, 92 ਹਜ਼ਾਰ ਯਤੀਮ ਬੱਚੇ ਅਤੇ 1.12 ਲੱਖ ਅੰਗਹੀਣ ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ 250 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਸਰਕਾਰ ਅਪਣੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਕਤ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਲਈ 250 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ 400 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਕਤ 18 ਲੱਖ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਬਜਟ ਵਿਚ 536 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Easy Travel Inc.

7191 Camelot Drive, Canton, MI 48187 Fax: 866-908-6663

www.easytravelinc.net info@easytravelinc.net

ਸਸਤੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ

Please call us for the lowest fare from your city to india

Tel: 734-451-9526, Toll Free 866-51-INDIA

Loose Weight Feel Great!

*Natural *Guaranteed *Doctor Recommended

ਮੋਟਾਪਾ

ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਓ

ਕੁਦਰਤੀ ਹਰਬਲ Products ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ Side Benefits ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਘਟਾ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

IQBAL KAUR

Ph: 708-444-0554

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਈਸਟ ਵੈਸਟ ਅਤੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਰੂਟ

ਅਸੀਂ ਟਰੇਲਰ ਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

We pay on weekly basis

ਕਾਲ ਕਰੋ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ

Blue Horse Trucking Inc.

Ph.800-208-3464

Matrimonials

Jat Sikh parents from Midwest seek suitable match for their US born, handsome, clean shaven, 26, 6'-1" Engineer son, manager in a large national corporation. Please contact: sikh5family@gmail.com

US citizen or green card holder Jatt Sikh match for US citizen girl, 25, 5'-4", Master's in accounting, working with state government. Boy on work visa can also be considered. Contact-bains1956@yahoo.com

Match for 27, 5'-2" Jatt Sikh, MA English, B.ed., doing masters in Information Techonology, has one sistor married in canada, brother doing Mech Engg. e-mail bio data-Hsingh2222@gmail.com

Parents seek professional, slim, attractive Sikh match for handsome Jat Sikh, Canadian born, non-smoker, non-drinker, 6.2', 32, cleanshaven, athletic son, working with energy company in San Diego CA, USA earning very high six figure salary, B.COM & MBA from well reputed Canadian varsities. Photos will be appreciated respond to info@victoriaairportshuttle.com

Handsome Sikh, well settled, educated, divorcee issueless Punjabi Sikh gentleman, 48, 5'-10" seeks well settled, educated US citizen/visitor life partner age 40-50 with no kids, no liability. Call: 516-503-6718

Visit us on the web: punjabtimesusa.com
To Advertise with us
Call: 847-359-0746
Fax: 847-705-9388

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਤਰਫੀ ਰੱਦ, ਸੀਟ ਬਹਾਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚੋਂ ਬਰਤਰਫੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਿੱਤੀ ਹੋਈ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 13ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰਸਟ ਦੀ ਕੀਮਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਘੁਟਾਲੇ 'ਚ ਕਬਿਤ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਰਤਰਫ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਘੁਟਾਲੇ ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉੱਪਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਕੇ.ਜੀ. ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 5 ਮੈਂਬਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵਲੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਬਰਤਰਫ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ 12ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਹੋਰ ਜੱਜਾਂ 'ਚ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਵੀ. ਰਾਵਿੰਦਰਨ, ਪੀ. ਸੱਤਿਆਸ਼ਿਵਮ, ਆਰ.ਐਮ. ਲੋਧਾ ਤੇ ਜੇ.ਐਮ. ਪੰਚਾਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਇਸ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਮਗਰੋਂ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਮੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਯੂਸੀ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 13ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰਸਟ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕ ਵਜੋਂ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਤੰਬਰ 2008 ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਘੁਟਾਲਾ 12ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਅਮਲ ਦੋਸ਼ ਪੂਰਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ 12ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ 13ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 194(3) ਤਹਿਤ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦਾ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਗਲਤ ਰਵਾਇਤ ਪੈ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪਰਾਧਕ ਐਕਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਵਰਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਹ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਅਪਰਾਧਕ

ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਧਰੀ ਤੇ ਜੁਗਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਮਾ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ 'ਚ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 13ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਕੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੀ

ਕੇਸ ਦਾ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੋਣਾ ਸੀ-ਅਮਰਿੰਦਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

'ਚ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਕੜੀ ਹਲਚਲ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਆਸ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਰਾਜਸੀ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜੁਡੀਸ਼ਰੀ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸੀ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਹੀ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਈ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ।

ਜਾਂਚ 'ਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤਹਿਤ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਪਟਿਆਲਾ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ।

12ਵੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰਸਟ ਦੀ 32 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵਧ ਕੀਮਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਿਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਟਰਸਟ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਣਾਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ

ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅਖੀਰ 5 ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਾਚਿਆ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਵਕੀਲ ਅਜੈਪਾਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਉੱਪਰ ਚੱਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਖੁਸ਼, ਭਾਜਪਾ ਮੁਸਕਰਾਈ: ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੋਂ ਬਰਤਰਫੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਾਕਮ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਦੀ 'ਦੁਰਵਰਤੋਂ' ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਪੜ੍ਹਨ ਪਿੱਛੋਂ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਇ ਲੈਣ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ (ਕੈਪਟਨ) ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਇਕ ਚਪੇਟ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਰਤਰਫ ਕਰਕੇ ਪਾਈ ਗਈ ਇਕ 'ਗਲਤ ਰੀਤ' ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ 'ਫਿਟਕਾਰੇ' ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਤਰਜਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਇ ਲਵਾਂਗੇ।"

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਮਰਿਆਦਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਏ ਢਾਂਡਾ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 'ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਮਲਾ' ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ (ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਸਬੰਧੀ) ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਤਰਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਤੀਕਸ਼ਣ ਸੂਦ ਨੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਬਲਬੀਰ ਪੁੰਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਦਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਨਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ

ਸਮਾਣਾ : ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਖਤਾ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਪੰਕਚਰ ਲਗਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 16 ਜੁਲਾਈ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਾਹ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਤਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ

ਦੀ ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਖਤਾ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਮਾਣਾ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਜੀਮਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਹਾਂਸੀ ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੁੱਡਾ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਮੀਲਾਂ ਲੰਮੀ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਤੈਅ ਸੀਮਾ 'ਚ ਨਹਿਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਣਯੋਗ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮਾਣਯੋਗ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮਗਰੋਂ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ (ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ.) ਕੇ.ਜੀ. ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਵਰਮਾ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਬੀ.ਐੱਸ.ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 16 ਜੁਲਾਈ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਭਾਖਤਾ ਨਹਿਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਾਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਜੀਮਗੜ੍ਹ 'ਚ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਲਗਾ ਕੇ ਭਾਖਤਾ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਪੰਕਚਰ ਲਗਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

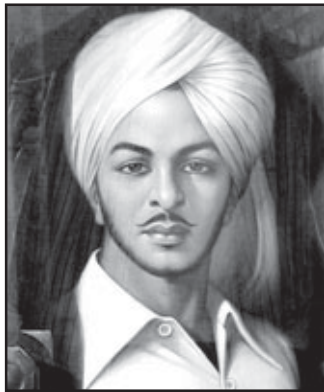
ਮਿਸੀਸਿਪੀ 'ਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੂਫਾਨ

ਯਾਜ਼ੇਸਿਟੀ : ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜ ਮਿਸੀਸਿਪੀ 'ਚ ਆਏ ਤੂਫਾਨ ਨਾਲ 3 ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 10 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਦਕਿ ਕਈ ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੂਫਾਨ ਨਾਲ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਉਡ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਵਾਹਨ ਪਲਟ ਗਏ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਦਰਖ਼ਤ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵੀ ਠੱਪ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ। ਮਿਸੀਸਿਪੀ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਗਰੇਗ ਫਿਲਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਕਤਾ ਕੋਟੀ 'ਚ 5 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 2 ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯਾਜ਼ੇ ਕੋਟੀ 'ਚ 4 ਅਤੇ ਹੋਲਮਸ ਕੋਟੀ 'ਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ 'ਲਾਹੌਰ ਕੇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼' ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦੇ

ਦੇਹਰਾਦੂਨ: ਭਾਰਤੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਤੇ ਚਰਚਿਤ ਮੁੱਕਦਮੇ 'ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ' ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਟਰਾਇਲ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੁੱਕਦਮੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਰਿਦਆਰ ਸਥਿਤ ਗੁਰੂਕੁਲ ਕਾਂਗੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਹੈ। ਲੱਗਭੱਗ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਅਜਾਇਬ ਘਰ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1929 ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਟਕੇਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਪ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੰਚ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੇ ਪੀ ਸਾਂਡਰਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਸੁਖਦੇਵ ਤੇ ਰਾਜਗੁਰੂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਪ੍ਰੋਹ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਵੀ ਮੁੱਕਦਮਾ ਚਲਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਕਦਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਪਰਚੇ ਸੁੱਟੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, 'ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ', 'ਵੱਡੇ ਸਾਮਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਤਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ', 'ਬੋਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ'। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਪ੍ਰੋਹ ਦਾ ਮੁੱਕਦਮਾ ਚੱਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਜਨਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵੀ ਸੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਵਤੰਤਰ ਕੁਮਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਉਪਲਬਧੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਬੜੇ ਫਖਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ 'ਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

'ਚ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦੇ ਬੁਲਾਵੇ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਲਾਸ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਿਖਾਏ ਗਏ, ਜੋ ਇਸ ਮੁੱਕਦਮੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਕਈ ਵਾਰ ਆਦਮੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਜਾਮ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ।" 5 ਮਈ 1930 ਨੂੰ ਸੂਰੂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਮੁੱਕਦਮਾ 11 ਸਤੰਬਰ, 1930 ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਕਦਮਾ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਆਂ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਕੱਢਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਦੋਸ਼ 'ਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਫੀ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 23 ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਚ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਮੇਤ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਫਾਰਸੀ 'ਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾਅ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਡਾ. ਪ੍ਰਭਾਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਾਫੀ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਣਗੇ।

ਆਖਿਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ?

—ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

‘ਜਾਤ ਗੋਤ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਦੰਗਾ, ਦੰਗਾ ਹੀ ਇਨ ਗੁਰ ਤੇ ਮੰਗਾ।’ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਦੋ ਕੁ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਵਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸਚਮੁਚ ਬੇਨਾ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁੱਲਤਬਾਜ਼ੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੋਰ ਉਹ ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ-ਲੇਵੇ ਸਨ, ਜਿਹੜਾ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਪਰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸੱਚ ਦੇ ਪਸਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਮਿਸਲ ਨੂੰ ਦੁਜੀਆਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਮਰ ਕੱਸੇ ਕਰੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਜਾਨ-ਹੁਲਵੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਖੁਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੜੀਆਂ, ਕੁਝਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਦੇ ਅਬਦਾਲੀ ਵਰਗਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਖਾਈ। ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰੰਗੀਆਂ ਦਾ ਯਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਭੰਡਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਉਸਦਾ ਪਰਵਾਰ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁੱਟ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਵਿਹਾਰ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਉਦੋਂ ਸੀ, ਉਹ ਵਿਹਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਹੁਣ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰ ਤੱਕ ਵੀ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫ਼ਰਾਂਸ ਵਿਚ ਪੱਗ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਦਮ ਵਿਰੁਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਰੋਸ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪੱਗ ਇਕੱਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹਟਵੇਂ ਕਈ ਸੰਗਠਨ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੀ ਦਲ-ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਪਰ ਆਪ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਇਕ ਵਫ਼ਦ ਫ਼ਰਾਂਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਵਫ਼ਦ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜਸਾਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਨ ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਾਹਰਕਾ ਹੋਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਨੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਤਕਰੀਰਾਂ ਤੋਂ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ-ਪੱਗੇ ਹੱਥੀ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਬੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਹ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛੱਪ ਗਈਆਂ। ਉਥੋਂ ਇਹ ਪੈਰਿਸ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੇ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਕਤਰਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੇਜੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਲੱਬੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਛਾਪ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਫ਼ਰੈਂਚ ਭਾਸ਼ਾ ‘ਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ- ‘ਇਹੋ ਪੱਗ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।’ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ

ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਵਧਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਝਗੜਾ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਆਣ ਪੁੱਜਾ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਉਥੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਬੰਦੇ, ਜੋ ਆਗੂ ਮੰਨੇ ਗਏ ਸਨ, ਭਾਰਤ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਆ ਗਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੱਕ ਇੱਕ ਤਰਫ਼ਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਰੋਕ ਦੂਜਿਆਂ ‘ਤੇ ਲਾਈ ਪਈ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਝੂਠੇ ਵਿਆਹਾਂ ਤੇ ਕਬੂਤਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪੈ ਕੇ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹੁਣ-ਲਾਹਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਸੀਂ ਕਈ ਹੋਰਨੀਂ ਬਾਈਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹਰਕਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਹੀ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਥੇ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਸੇ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਆਰਜ਼ੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਫ਼ੰਡਾਂ ਦੇ ਘਾਲੇ-ਮਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਤੱਤ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਬੰਦਈ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਭਾਰਤ-ਪੱਖੀ ਤੇ ਭਾਰਤ-ਵਿਰੋਧੀ ਦੇ ਨਾਅ ਉੱਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧੜੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਵੀ ਵੇਖੇ ਗਏ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਮਾਹੌਲ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਫਿਰ ਇਕ ਦਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ, ਵਧ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਪੱਖੀ ਤੇ ਭਾਰਤ-ਵਿਰੋਧੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਲਈਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਬਾਈਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ‘ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼’ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਹੀ ਲੜਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੋਹਰੀਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਮੋਸ਼ੀ ਹੀ ਪਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਦੋ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਉਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਅਤੇ ਦੇਵ ਹੋਅਰ ਬਾਰੇ ਜੋ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੱਲਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਮਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੁਖ ਸਖ਼ਤ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਾਫ਼ੀ ਵੀ ਮੰਗਣੀ ਪੈ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਹਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਹੁਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਕੱਲਿਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ

ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਲੀਡਰ ਹਨ, ਭਲਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹਨਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉਤੇ ਨਾ ਵੀ ਹੋਣਗੇ, ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸੱਭਿਅਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਬਾਰੇ ਆਹ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜ਼ਖ਼ਮ ਤਾਂ ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਤੋਂ ਵਧ ਖੋਪਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਟੋਰਾਂਟੋ-ਮਹਾਂਨਗਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਦੋ ਕੁ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਝਗੜਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗੇ ਵਧ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗਾਤਰੇ ਦੀ ਕਿਰਪਾਨ ਵੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਰਤੀ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਪੰਜ ਕੱਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਹ ਕੱਕਾ ਕਿਸੇ ਜ਼ਾਲਮ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਭਾਈਬੰਦ ‘ਪੰਜ ਕੱਕਾਰ’ ਦੇ ਧਾਰਨੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਥੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਪੁੱਜੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੌਕੇ ਗਾਤਰੇ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਹੁਣ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਇਹ ਕੋਈ ਧਰਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਖਹਿਬਤ ਗੋਲਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਜਿੰਨੀ ਗੋਲਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧ ਹੈ, ਉਨਾ ਹੀ ਝਗੜਾ ਵਧ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪੈਸਾ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪੈਨੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਵਧ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਅ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਭਲੇ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੀ ਪਿੰਗਲਵਾਤਾ ਆਦਿ ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲੇਖਕ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਦਾਤਾ ਹੈ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਝਾਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਘੱਟ ਪੈਸੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਨਾਲ ਵੀ ਚੁੱਸੇਗਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਗੋਲਕਾਂ ਦੁਆਲੇ ਕੁੰਡਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਲੜਦੇ ਹਨ, ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਘਟਣ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁਝ ਘਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਾਏ ਉਸਦੀ ਮੰਨਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉਤੇ

ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨ ਤਾਂ ਹੈ।

ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਇਹਨਾਂ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਜਟਵੈਤਪੂਣੇ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੁਝ ਸਮਾਜੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਦੇ ਲੜਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡਾਂਗ ਖੜਕਦੀ ਕਦੇ ਸੁਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਇੰਜ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਖੂਨ-ਖਰਾਬੇ ਦੀ ਨੋਬਤ ਆਉਂਦੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਗੁਰੂ ਕਾ ਧਾਨ’ ਛਕਣ ਕਰ ਕੇ ਅੱਚਵੀਂ ਕਿਉਂ ਲੜਦੀ ਹੈ?

ਤੇ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਕਥਾ ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਪਿੰਡ ਗਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ‘ਉਜੜ ਜਾਓ’ ਅਗਲੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਵਰ ਦੇ ਗਏ ਸਨ, ‘ਤੁਸੀਂ ਵੱਸਦੇ ਰਹੋ’ ਇਸ ਅਜੀਬ ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਜੜ ਜਾਣ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਰ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਜੜ ਕੇ ਜਾਂ ਉੱਠ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਥਾਂ ਜਾਣਗੇ, ਆਪਣੇ ਵਰਗੀ ਮਹਿਕ ਉਥੇ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ, ਏਦਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਰ ਬਣਨਗੇ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੈਲ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਏਥੇ ਹੀ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਵਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗਏ, ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।’

ਅੱਜ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਮਹਿਕਾਂ ਵੰਡਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ-ਨਿਖੇਧੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗੇ, ‘ਭਾਈ ਸੱਜਣੋਂ, ਵੱਸਦੇ ਰਹੋ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੋ, ਉਥੇ ਹੀ ਵੱਸਦੇ ਰਹੋ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਕਲਮ ਨਾ ਗੱਡਿਓ, ਤੁਹਾਡੀ ਕੀਤੀ ਏਨੀ ਕੁ ਸੇਵਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ।’ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਕੱਢ ਵਿਚ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਭਲਾ ਆਖਿਆ ਵੀ ਕੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

Business For Sale

**ਟਰੱਕ
ਰਿਪੇਅਰ ਸ਼ਾਪ
ਅਤੇ ਟਰੱਕ
ਵਾਸ਼
ਵਿਕਾਊ ਹੈ**

**ਇੰਡੀਆਨਾ 'ਚ ਹਾਈਵੇਅ 70 ਉਤੇ
ਬਹੁਤ ਵਡੀ ਫੈਸਿਲਟੀ
ਨੈਟ ਆਮਦਨੀ \$25000 ਮਹੀਨਾ**

**ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 916-470-5520**

ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਦੋ ਪਾਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਰੇ

ਪਠਾਨਕੋਟ : ਇੱਥੋਂ ਬੋਤੂ ਦੂਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੀਤੀ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਢੇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਚੱਲੇ ਇਸ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦੋ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਚਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਮਾਰੇ ਗਏ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਬਾਰੂਦ ਤੇ ਹੋਰ ਅਸਲਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਬੀ ਐਸ ਐਫ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਲਗਭਗ 6 ਵਜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਰਤੜਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਲਾਗੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹਲਚਲ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਪਵਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਦੌੜੇ। ਐਸ ਪੀ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਤੇ ਬਾਕੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਗੋਲੇ ਦਾਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਸ ਪੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੀ ਬੁਲੇਟ ਪਰੂਫ਼ ਗੱਡੀ ਤੇ ਕੰਬਾਈਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ

ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਢੇਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਦੋ ਜਵਾਨ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਹੋਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਪੁਲਿਸ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਥੰਮਣ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਵਜੋਂ ਹੋਈ।

ਇੱਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੀ ਜੀ ਪੀ, ਪੀ ਐਸ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਤੋਂ 2 ਏ ਕੇ 47, 8 ਚਾਇਨੀ ਬੰਬ, ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ, ਦੋ ਚਾਈਨੀ ਮਾਊਜ਼ਰ, 60 ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਤੇ ਹੋਰ ਅਮਲਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡੀ ਜੀ ਪੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ ਐਸ ਆਈ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹਾਦਰੀ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਦੋਂ ਕਿ 05 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਪ੍ਰਤੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ) ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਜੀਅ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 1 ਮਈ, 2010

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਨਾ ਹੈ-ਡਬਲਿਊ.ਈ. ਚੈਨਿੰਗ

ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਰੁਧ ਉਠ ਰਹੀ ਆਵਾਜ਼

ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਰੁਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 27 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਬੀਤੀ 21 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਰੁਧ ਮਹਾ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੰਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਪਿੱਛੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਮ੍ਹਾਖੋਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਾਰਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਆਤੁਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੈਟਰੋਲ, ਡੀਜ਼ਲ ਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ 13 ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬੰਦ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ, ਇਹ 13 ਪਾਰਟੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਿਪ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ 13 ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੀਤੀ 22 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਯੇਚਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਦਾਨ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਟੌਤੀ ਤੇ ਸੋਧ ਮਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਖਾਦ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾਵਾਂਗੇ। ਉੱਜ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਹ ਮਹਿੰਗਾਈ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ 13 ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਟੌਤੀ ਮਤੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ 21 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਹਾ ਰੈਲੀ ਨਾਲ ਜਨਜੀਵਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਨਿਤਨ ਗਡਕਰੀ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਹਿੰਗਾਈ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਰੁਧ ਆਯੋਜਿਤ ਸੰਸਦ ਚਲੇ ਮਹਾ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫ਼੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ, ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਗਲਤ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਖਾੜਨ ਦਾ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨ ਜਾਤੀ, ਪੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਤੁਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਨਿਗਮੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਧਾਈਆਂ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਸਾਢੇ 900 ਕਰੋੜ ਦਾ ਨਵਾਂ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੇ. ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਹ ਵਾਧਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਦਰਾਂ ਵਿਚ 10.28 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ 12.28 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚ 5.72 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੰਜ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਰੋਕ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਸ.ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 200 ਯੂਨਿਟ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਕੱਟ ਲਈ ਗਈ। ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਧਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਕਥਿਤ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਧਿਰਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਖੋਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਜਮ੍ਹਾਖੋਰੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਹੇ ਹੀ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਕਲਾਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਜ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਖੋਰਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗਠਜੋੜ ਮਹਿੰਗਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਉਪਰ ਮੁਨੱਸਰ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਲੋਕ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਉਂਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮਾਰੇ ... !

ਕਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਜੇ ਨਸ਼ਰ ਹੋਇਆ, ਸਮਝੋ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦੇਖੋ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕੋਈ ਅੱਜ ਦਾ ਨੇਕ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਬਹੁਤਿਆਂ ਤਾਈਂ ਗਰੂਰ ਦੇਖੋ। ਗਈ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਬੁੱਢੇ ਨੇਰਿਆਂ ਦੀ, 'ਤਿਵਾਤੀ' ਜਿਹਾਂ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸਰੂਰ ਦੇਖੋ। ਚੋਰੀ ਛਿਪੇ ਹੀ ਯਾਰੀਆਂ ਪਾਲਣੇ ਦਾ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਅਫਸਰਾਂ ਤਾਈਂ ਫਤੂਰ ਦੇਖੋ। ਕਤੇ ਕਾਇਦੇ ਕਨੂੰਨ ਨੂੰ ਟੰਗ ਛਿੱਕੇ, ਮਨ ਭਾਉਂਦੀਆਂ ਕਰਦੇ 'ਹਜ਼ੂਰ' ਦੇਖੋ। ਇਸ਼ਕ-ਮੁਸ਼ਕ ਦੇ ਪੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਲੱਬਾ ਅਹੁਦਿਓ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਹੁਰ ਦੇਖੋ।

ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਨਿਗਮੀਕਰਨ ਸਫਲ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ?

ਪ੍ਰੋ.ਐਚ.ਐਸ. ਡਿੱਪਲ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਇਕ ਅਹਿਮ ਬੈਠਕ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਗਮੀਕਰਨ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ, ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਹਾਮੀ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। 16 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 196 ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ, ਜਿਸਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ “ਬਿਜਲੀ” ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਜ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ (ਜੋ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਵੇਗੀ) ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਲੋਡ ਡਿਸਪੈਚ ਕੇਂਦਰ (ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਪਟਿਆਲਾ) ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟ੍ਰਾਂਸਕੋ ਦਾ ਕੰਮ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੀ ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਟ੍ਰੱਟ-ਚੁੱਕੇ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ 3500 ਅਧਿਕਾਰੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਪਾਵਰਕਾਮ, ਜੋ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਵੇਗੀ, ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ 65000 ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਬਿਜਲੀ ਐਕਟ-2003 ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲਗਾ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਦਾਅਵੇ/ਵਾਅਦੇ/ਡਰਾਵੇ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਨੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ “ਕੋਤੀ ਜ਼ਹਿਰ” ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਅਤੇ ਸਵਾਦ ਦਿਖਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਖੱਤੀ ਚਿੱਤਕਾਂ ਤੋਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਿਗਮੀਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲਿਖਵਾਏ ਲੇਖ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਹਨ, ਛਪ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਪਿੱਠ ਮੋੜਨ ਜਾਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਉਨਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ।

ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੱਖਾਂ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਸਭ ਅਜੇ ਵੀ ਵਾਅਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਅਜੇ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਅਰੰਭ

ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੋਟੀ, ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਰ ਤੋਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। 4-20 ਦੀ ਸਕੀਮ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਕੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜੀਤਵਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਛੋਟੇ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ “ਸਾਨੂੰ ਜਿਤਾਓ, ਅਸੀਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਭਰਤੀ ਕਰਾਂਗੇ।” ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਪੋਸਟਾਂ ਭਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਖੋਖਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿੰਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਸੀਨੀਅਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦੇਰ ਤੋਂ ਲਟਕਦੀ ਆ ਰਹੀ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਭਰਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੇਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਮੁੱਦਾ ਠੰਢੇ ਬਸਤੋਂ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਲਾਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪੱਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਖਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਬਾਅ ਪਵਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਬੇਸਿਕ ਤਨਖਾਹ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਕਦਮ ਦੀ ਵੀ ਅਸੀਂ ਰੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਠੇਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸੀਂ ਉਵੇਂ ਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਇਕ ਮੁੱਢਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਸਿਹਤ ਵੀ। ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਦਾ ਚਲਣ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਪਿਰਤ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਇਕ ਮੁੱਢਲੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਹੈ, ਨਿਗਮੀਕਰਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ (ਸ਼ਾਇਦ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ) ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹੀ ਬਿਆਨ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ

ਕਰਕੇ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਗਮੀਕਰਨ ਕਿਹੜਾ ਰਾਮ ਬਾਣ ਹੈ, ਕਿਹੜੀ ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਮੰਤਰ ਫੇਰ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ? ਸਰਕਾਰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ/ਨਿਗਮੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਬਿਜਲੀ ਮਹਿੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਨਿਗਮ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੁੱਗਣੀ ਜਾਂ ਤਿੰਗਣੀ ਹਾਨੀ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਤੀਸਾ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ।

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ, ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਭੰਗ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ “ਸਰਕਾਰੀ” ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਵੇਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਉਹ ਬੜੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਗੱਲ ਕਰ ਗਏ ਕਿ ਟ੍ਰਾਂਸਕੋ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਡਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ-ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਕਿ ਪਾਵਰਕਾਮ, ਜਿਸ ਵਿਚ 65 ਹਜ਼ਾਰ ਬਿਜਲੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ, ਦਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹਸ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਸਰਕਾਰ ਬੋਰਡ ਤੋੜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਨਿਗਮ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ? ਸਿੱਧੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨੱਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਲੋਕ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ-ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਤਿਲਮਿਲਾ ਉੱਠਦੇ ਹਨ। ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਆਲੋਚਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਹਲਾ ਨੇਤਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਇਕ ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਕਿੱਧਰ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਹੈ? ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਕ “ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ” ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵੀ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਖੁਦ ਪਿਆਸੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ

ਦੋਆਬੇ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਿਆਸੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰਾ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਫੰਡ ਤੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਕਤ ਨਹਿਰਾਂ ਨਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਨਹਿਰਾਂ ਸੁਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਰੀਬ 800 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਿਸਤ ਦੋਆਬ ਨਹਿਰ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕਰੀਬ 4.968 ਲੱਖ ਏਕੜ ਵਿਚ ਬਿਜਾਈ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਂਦੀ ਸੀ, ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਵਕਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਦਬ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਨਹਿਰੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਦੋਆਬਾ ਹੀ ਇਹੇ ਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੇਤੀ ਟਿਊਬਵੈਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਬਿਸਤ ਦੋਆਬ ਨਹਿਰ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਸੰਬਰ 2008 ਵਿਚ ਕਰੀਬ 1.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਗ੍ਰਾਂਟ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦੇ ਲਈ ਉਠ ਦੇ

ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜੀਰਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਬਿਸਤ ਦੋਆਬ ਨਹਿਰ ਦੀ ਲਾਈਨਿੰਗ ਲਈ ਐਕਸੀਅਨ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ 210 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਪੈਸਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਬਿਸਤ ਦੋਆਬ ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਸਤਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਲ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੱਚੇ ਬੰਨ੍ਹ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬਿਸਤ ਦੋਆਬ ਸਿਸਟਮ ਤਹਿਤ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਨਹਿਰਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਮਾ ਲਏ ਹਨ। ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 43.81 ਕਿਊਸਿਕ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਮਾਈਨਰ, ਨੰਗਲ ਸਬ ਮਾਈਨਰ ਤੇ ਹਦਿਆਬਾਦ ਮਾਈਨਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਨਹਿਰੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜਲੰਧਰ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ/

ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਲਗਾਤਾਰ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭੂਮੀ ਤੇ ਜਲ ਸੰਭਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਦਾਈ ਕਰਕੇ ਹੇਡ ਪੰਪ ਲਾਉਣੇ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਵੀ 200 ਫੁੱਟ ਤਕ ਗਹਿਰੇ ਬੋਰ ਕਰਨੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਕਤ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗੰਦਗੀ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਿਸਤ ਦੋਆਬ ਨਹਿਰ ਨੂੰ ‘ਪੇਟ ਭਰ’ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਹਿਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰੂਲ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਹਰੇਕ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੋਆਬੇ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵੱਡਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਵਿਸਤ ਦੋਆਬ ਨਹਿਰ ਦੇ ਐਕਸੀਅਨ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਲਾਈਨਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਅਸਲ ਭਵਿੱਖ

ਅਨੰਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ

ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਤਾਈਵਾਨ ਨੂੰ 6.4 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੇ ਚੀਨ ਦੇ ਫੌਜੀ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉੱਤੇ-ਤਿੱਤੀ ਕਈ ਉਤੇਜਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਸੂਰ-ਸੋਧ ਭਾਰਤੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਵਰਗੀ ਹੀ ਲੱਗੇਗੀ। ਇਹ ਯੁੱਧ-ਚਾਲਕਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਵਧਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਚੀਨ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਅਤੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ 'ਦੂਜੇ ਦੇ ਚੰਦ ਵਰਗਾ ਇਕ ਘੇਰਾ' ਘੱਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਬਹੁਤੀ ਬਹਿਸ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਯੁੱਧ-ਚਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ 'ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਰਲੇਵਾਂ' ਚੀਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਤਕੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਚਾਈਨਾ ਡੋਲੀ' ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਛਾਪੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦੇ ਕਰਨਲ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿੱਤ ਵਧਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ 'ਜਾਪਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਤੱਕ' ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਚੀਨ ਦਾ ਸਾਹ ਕਦੇ ਵੀ ਘੁੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੂਜੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਏਨਾ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਤਣਾਅ ਘਟਾਏ ਜਾਣ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਦੂਤ ਪੇਈ ਯੁਆਨਯਿੰਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ "ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਸੋਨ ਡਿੰਗਲੀ, ਜੋ ਕਿ ਬੀਜਿੰਗ ਵਿਚਲੇ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਿਰਕੱਢ ਹਸਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ, ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਦਾਈ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਚਲੰਤ ਸੰਬੰਧ ਚੀਨ ਲਈ ਏਨੇ ਨਿੰਗਰ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬੀਜਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੀਤੀ-ਘਾਤੋਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਘੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਭਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਚੀਨ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠੇ? ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੀਜਿੰਗ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਲ ਸਖਤ ਰਵੱਈਆ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਲੋਕ ਦੋਵਾਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਿਨ ਤਾਓ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵੀ ਉੱਠਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਨਰਮਪੰਥੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਟਕਰਾਓਵਾਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖਿਆਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨਰਮ ਨੀਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਫੌਜੀ ਰਸਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਕਈ ਲੇਖਾਂ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਗੱਲ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਸੁਣੀ ਜਾਣ

ਲੱਗੀ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ 'ਪੀਪਲਜ਼ ਡੋਲੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਸਖਤ ਰਵੱਈਆ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਲਾਈਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਉਪਰ 'ਘੁਮੰਡ' ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦੀ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਸਖਤ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ 'ਪੀਪਲਜ਼ ਡੋਲੀ' ਭਾਰਤ ਦੀ ਫੌਜੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ 'ਭਾਰਤੀ ਖਤਰੇ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵਧ ਚੀਨ-ਭਾਰਤ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ 'ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ' ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਕੋਂਡਾਪਲੀ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਚੀਨੀ ਫੌਜ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਨਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਨ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਮਹਾਂ-ਸ਼ਕਤੀ ਬਣਨ ਦੀ ਚਾਹੁਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਹੁੰਗਾਰੇ ਵਜੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਚੀਨ ਨਿਰੰਤਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜੀ ਧਾਰਨਾ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ 'ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰਵਾਦੀ ਚਾਹੁਤਾਂ ਹਨ।' ਇਹ ਉਹ ਵਾਕੰਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 'ਪੀਪਲਜ਼ ਡੋਲੀ' ਨੇ ਆਮ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਨੀਤੀ-ਹੁੰਗਾਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਛੋਟੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਕੇ ਇਸ 'ਸਰਦਾਰਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ' ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦ-ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ-ਹੁੰਗਾਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਧਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਸੈਨਾ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉੱਚ-ਨੀਤੀ ਘਾਤਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਕ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਸੈਨਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਓਥੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਗਰੁੱਪ ਹੋਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੀਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ ਘੜਨ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਵਣਜ ਲਾਬੀਆਂ, ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚਿੰਤਨ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਗਰੁੱਪ। ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਫੌਜੀ ਚੌਖਟੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਇਸ

ਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਨਿਰੰਤਰ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਗੱਲ ਚੀਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਇਹ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਾਵੇਂ-ਪੱਧਰੇ ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਇਕ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਮਾਹੌਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ।

ਇਕ ਸਿਰਕੱਢ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਵਿਦਵਾਨ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਮਾ ਜਿਆਲੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਇਕ-ਧਰੁਵੀ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ।" ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ 'ਚਾਰ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ' ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਨੀਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਨ: "ਇਕ ਨਿਕਟ ਗਵਾਢੀ, ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼, ਇਕ ਉਭਰ ਰਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਵਧਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਿਡਾਰੀ।" ਉਹ

ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਸੁਨ ਸ਼ਿਹਾਈ ਨੇ ਦੁਹਰਾਏ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚ ਇਕ 'ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਮਾਹਰ' ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਹਿਮਤ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਾਸਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪ੍ਰੋ. ਸੁਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਹ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਨਿੱਤ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰੁਤਬਾ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਇਕ ਉਹ ਹਕੀਕਤ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਦਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।" ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ "ਇਹ ਗੱਲ ਚੀਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਪਰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹਿੱਤ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ। ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੀ ਚੀਨ ਵਧੇਰੇ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਣ ਕਰੀਏ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਸਾਂ ਕੋਪਨਹੇਗਨ ਵਿਚ ਬਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਦੋ

ਉਭਰ ਰਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਯੁੱਧ-ਚਾਲਕ ਵਜ਼ਨ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕੁਦਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਝਗੜਾ ਟਾਲਣਾ। ਬਹੁਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਨ।"

ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਥ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਚੀਨ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਰਬ ਉੱਚ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਕੋਂਡਾਪਲੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ "ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ 'ਅਤਿ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ' ਹੈ। ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਗਰੁੱਪ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਕਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਸ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹਾਲੇ ਗੈਰ-ਯਕੀਨੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਨਰਮ ਅਤੇ ਮਿਲਵਰਤਣੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਸੈਨਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਤਿੱਖਾਪਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹੈ?"

ਇਹੋ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਬ੍ਰੀਗੇਡੀਅਰ ਅਰੁਣ ਸਹਿਗਲ ਦਾ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੀ ਅਮਨ ਅਤੇ ਭੇਤ ਅਧਿਐਨਾਂ ਦੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਦੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕੇਵਲ 'ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਸੈਨਾ' ਦਾ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਸਖਤ ਵਤੀਰਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਾਸਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਯੁੱਧ ਚਾਲਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ 'ਚੀਨੀ ਖਤਰੇ' ਦੇ ਰਾਮ-ਰੋਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਤੁਲਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ 'ਖਬਰ ਯੋਗ' ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਹੈ ਚੀਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਧੁੰਦਲਾਪਣ, ਜਿਹੜਾ ਨੀਤੀ-ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਾਸਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਉੱਪਰ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਚ ਵੀ। ਪ੍ਰੋ. ਕੋਂਡਾਪਲੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।" ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਰਾਵਾਂ ਵੀ, ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਾਸਾਰ ਸਾਧਨ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਣ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬੀਜਿੰਗ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਲਾਈਨ ਹੀ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੰਜ ਹੀ ਮਿਲੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹੋਣ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਚੀਨ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਅੱਤ ਦੀਆਂ ਮੰਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੰਦਾ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਐਮ.ਜੇ. ਅਕਬਰ

ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਮਰਾਟਾਂ ਜਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਜੈਅੰਤੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਮਲੀ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ 2010 ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਲਾ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ 1910 ਵਿਚ ਮਿੱਟੋ-ਮਾਰਲੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੋਟਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਨਾਮਜ਼ਦ 27 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤ 60 ਮੈਂਬਰੀ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਲੈਜਿਸਲੇਟਿਵ ਕੌਂਸਲ 'ਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

25 ਜਨਵਰੀ 1910 ਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਮੈਂਬਰ ਵਲੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਹਾਨਗਰ ਵਿਚ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਨੇਤਾ ਸਨ ਗੋਪਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਖਲੇ, ਜੋ 'ਜਨਰਲ' ਜਾਂ 'ਹਿੰਦੂ' ਸੀਟ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਜਿਨਾਹ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਵਕੀਲ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਨਾਹ ਆਪਣੀ ਉਸ ਸੀਟ 'ਤੇ 1946 ਤਕ ਰਹੇ। ਉਂਜ ਜਿਨਾਹ ਉਸ ਚੋਣ

ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ

ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੁਣ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਵੱਖਰੀ ਵੋਟਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਚ ਮੁਸਲਿਮ ਸਿਰਫ ਮੁਸਲਿਮ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਵੋਟ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1906 ਵਿਚ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1910 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਉਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਉਦੋਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵੱਖਰੇ ਫਿਰਕੂ ਚੋਣ ਮੰਡਲਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਫਿਰਕੂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵੰਡ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਇਹ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੀ ਰਹੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਨਾਹ ਹੀ ਫਿਰਕੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬਣਵਾਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਸਨ।

ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਵੱਖਰੇ ਚੋਣ ਮੰਡਲ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ

ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਤੰਬਰ 1932 ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਉਦੋਂ ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਚੋਣ ਮੰਡਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਸਨ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਚੋਣ ਮੰਡਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਵੱਖਰੇ ਚੋਣ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੈਅ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ। ਜਿਨਾਹ ਨੇ 1928 ਵਿਚ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਬਦਲੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਚੋਣ ਮੰਡਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਇਕ ਸਰਬਦਲੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉਦੋਂ ਜਿਨਾਹ ਦੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾ ਬਣਦਾ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਉਦੋਂ

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਜੋ ਉਹ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਸਥਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ: ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਇਕ ਅਸਥਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਇਕ ਸਥਾਈ ਅਸਲੀਅਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਜਮਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਸੋਚੋ, ਜੇ ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ 60 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਰ (ਮਹਿਲਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨ-ਜਾਤਾਂ) ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1928 ਤੋਂ 1932 ਵਿਚ ਜਿਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਅੱਜ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁੜ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ?

ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਲ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਜੋ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਹਨ, ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲੇ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ?

ਉਂਜ ਧਾਰਮਿਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਦੋਂ ਅਢਕਵੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਛੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਬੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਕੋਟੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਤੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਕਿਸੇ ਪਛੜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਹੈ? ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨੇ 1947 ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬਣਵਾਰਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਉਸ ਗਲਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਚੁਕਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ? ਦਿੱਲੀ 'ਤੇ 1947 'ਚ ਸੱਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੀਜੀ ਫੁੱਟਪਾਊ ਤਾਕਤ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਇਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਉਂਦਾ?

ਖੂਬ ਭਰਿਆ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕੌਲਬ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਲੋਂ ਇਥੇ 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਉਥੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ

ਭੰਗੜਾ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੇ ਗਿੱਧਾ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਐਚ ਕੇ ਗਿੱਧਾ ਜੇਤੂ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਵਲੋਂ ਆਏ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਨਾਲ

ਸਥਾਨਕ ਗਾਇਕਾਂ ਨਿੱਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਨੇ ਵੀ ਖੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਲਵਈ ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ।

ਮੇਲੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਕੈਨੇਡਾ, ਕੋਲੰਬਸ (ਓਹਾਇਓ), ਵਰਜੀਨੀਆ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ ਅਤੇ ਵਿੰਡਸਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਤੋਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਵਿਸਾਖੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਥਾਨਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸਥਾਨਕ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਕੋਚ ਨੇ ਬੱਚੇ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਖਾਲਸਾਈ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਸਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ “ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹੇ ਇਹੋ” ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ 1500 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲਾ ਇਹ ਹਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਦਾ ਸਖਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਵਾਪਿਆਜ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਫੀ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨਾ ਪਿਆ।

ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਓਹਾਇਓ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਅਤੇ ਡੈਲਸ ਦੀ

ਐਚ ਕੇ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚਾਰ ਸਥਾਨਕ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸ. ਕਲਿਤਰ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਟਰਾਫੀ ਅਤੇ 1500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਈ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਦੀ

ਟੀਮ ਨੂੰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 1100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਟਰਾਫੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਗਿੱਧੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਡੈਲਸ ਦੀ ਐਚ ਕੇ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ ਨੂੰ 1500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਾਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਅਪਨਾ ਇੰਡੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਕੌਲਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ‘ਨੱਚਦੀਆਂ ਧੀਆਂ’ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ ਰਹੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੁਰ (ਤੁਰ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ) ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 1100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਟਰਾਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ

ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਗਿਫਟ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ), ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ, ਹੈਪੀ ਤੇ ਰੂਬੀ ਡੇਅਜ਼ ਇਨ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਭਰਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਡੈਲਸ ਤੋਂ ਆਈ ਐਚ ਕੇ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ. ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਧਾਰਨੀ ਅਤੇ ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਦਾ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਮੋਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਪ੍ਰਿੰਸ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੇਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਆਉਂਦੀ 14 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਦੇ ਦਿਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਫਾ 16-17 ਉੱਤੇ)

ਸਥਾਨਕ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹਿਆ। ਭੰਗੜੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਦੋਂਕਿ ਗਿੱਧੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਡੈਲਸ ਟੈਕਸਸ ਤੋਂ ਆਈ ਐਚ ਕੇ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿਤਿਆ।

ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੇਲੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਹਨ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਸਟੇਜ ਸਟੇਜਾਂ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕਾ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੋਅਰੋ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ

To Advertise with us

Call: 847-359-0746

Fax: 847-705-9388

e-mail:

punjabtimes1@sbcglobal.net

Visit us on the web:

punjabtimesusa.com

Imperial Truck Wash & Repair

One Stop Center For Truckers-Repairs-Tires-Wash in Indiana

Now open 24 hours

Diesel

Restaurant (765-987-1000)

5809 South State Rd 3,

Spiceland, IN- 47385

interstate 70 Exit 123

(Turn Right Yellow Building)

Tire Service

We carry all major brand tires-new and used at very attractive prices.

**We have special
on TIRES**

***Bridge Stone**

***Firestone *Kelly**

- *Transmission
- *Clutch
- *Brakes
- *Suspension
- *Oil Change
- *Rear End
- *Wet Kit & PTO Pumps
- *Alternators
- *Starters
- *Cement Blower
- *AC Work
- *Radiator Flush

ਪੁਰਾਣੇ ਟਾਇਰ ਵੀ ਟਰੇਡ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

**All Kinds of Welding
Work & General
Repair.**

**ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੈਲਡਿੰਗ ਵਰਕ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਰਿਪੇਅਰ
ਮਾਰਕੀਟ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕੀਮਤ**

**We sell now
Centramatic**

Oil Change \$189.99 Only

Brake \$99.00 With Labor

Wheel Seal \$89.00 With Labor

Labor Rate \$59.00 Hourly Rate

Alignment

Wheel Balancing

24 Hours Road Service & Towing

Jasvir Singh (765) 987-7000

Attention NRI's
The Crusaders in Academics & Life Skills

CT Public School
Pre Nry. to 10+2 (Affiliated to CBSE)
Greater Kailash, G.T. Road Bye Pass, Maqsoodan, Jalandhar - 144 008

Teaching & Learning Together!

AIR CONDITIONED HOSTELS

Learning Centre
For Sessional & Educational Gap of the NRI Students

PIVOTAL FEATURES

- * Personalized attention
- * Dedicated Teaching Faculty
- * Well equipped Labs for Maths, Science & Performing Arts
- * Hi-Tech Language Labs
- * Complimenting learning with co-scholastic activities
- * Regular Swimming and Skating classes
- * International Standards
- * 100% Board Results
- * International tours & excursions
- * NRI Students pick up Indian Values
- * Visit and your search ends

Its Worth A Visit!

ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ) ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲਾ ਨਵੇਕਲਾ ਸਕੂਲ

ASSOCIATE CT INSTITUTIONS

- ♦ Engineering ♦ Pharmacy ♦ Management & I.T.
- ♦ Education (B.Ed.) ♦ Polytechnic
- ♦ Hotel Management ♦ PGDM ♦ Bio Tech

S. Charanjit Singh 'Channi' Chairman, CT Group of Institutions
Mrs. Lakhvinder Kaur Principal, CTPS

+91-0181-5009553, 5009555, 5009568
+91-98149-20839, 98780-59093

www.ctpublicschool.com www.ctgroup.in
E-mail: ctps_school@yahoo.co.in

Printed by : Gracious - 98140-43877

computer agents
SERVICE - SOFTWARE - SOLUTIONS

Virus Removals \$80
Data Backup \$50
Networking \$85
Business Solutions

FREE DIAGNOSTIC SERVICE

CALL US TODAY!
847-387-3883
211 Northwest Hwy., Barrington, IL 60010

HOURS
MONDAY - SATURDAY
9AM - 4PM

ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ
ਸਿੱਧੀ ਕਾਲ ਕਰੋ 630-479-0031

■ ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ? ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ! 20-40% ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
■ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ Invisalign (Clear Braces) ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ? ਮੁਫਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਓ।
■ ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੂਰਿਆਂ ਦੀ ਬਦਬੂ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਓ

Fillings, Dentures, Crowns, Bridge, Veneers, Extractions, Cleaning,

Dr. Harjinder Khaira DMD & Associates

Lakestreet Dental
490 W. Lake Street, Suite 107 Roselle, IL 60172
630-894-8008

Lakeland Dental
115 E. State Rd., Island Lake, IL 60042
847-526-1920

ਆਪਣੀ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨਵੇਂ-ਨਕੋਰ ਕਰਾਊਨ ਪਲਾਜ਼ਾ ਮਿਲਵਾਕੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਰੋ

Book your wedding or social event at the brand new Crowne Plaza Milwaukee Airport. Fresh from a comprehensive renovation; 194 beautifully appointed guest rooms and 24,000 sq. ft. of banquet space. We work with local & Chicago Indian caterers. Ample complimentary parking available.

ਅਸੀਂ ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।
ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲੀ ਮੁਫਤ ਪਾਰਕਿੰਗ

Call our expert sales and catering staff today at:
414-563-4075 or visit us at:
www.cpmilwaukeeairport.com

CROWNE PLAZA®
MILWAUKEE AIRPORT

The Place To Meet

Crowne Plaza Milwaukee Airport
6401 S. 13th Street Milwaukee, WI 53221
Tel : 414-764-5300

Designed by QUIK SIGNS • 661-703-8795, 661-900-7357
www.quiksigns.us

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ (ਓਹੀਓ)

ਭਗਇਓ) ਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ 2010-ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਪਵਿਤਰ ਦਿਹਾੜਾ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਯੂ ਐਸ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਿਸਕਲੋਸਕੀ ਡੀ ਮੈਰੀਵਿਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਤਾਰੀਫ

ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮੈਰੀਵਿਲ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਕਪੂਰ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਅਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਜੱਬਲਪੁਰਵਾਲੇ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਦੇ ਢਾਂਡੀ ਜਥੇ ਨੇ ਬੀਰ ਰਸੀ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ

ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ

ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਚੋਲਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

ਟੈਕਸਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਔਸਟਿਨ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ

ਔਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ (ਕੰਵਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ): ਟੈਕਸਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਔਸਟਿਨ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਵੇਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਹਾੜੇ ਗੁਰੂ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰਮਣੀਕ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਕ ਮਨਮੋਹਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਹਾੜੇ ਸਬੰਧੀ

ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਚੋਲਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਰਸਭਿੰਨ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡੈਲਸ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਬੀਬੀ ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ

ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਉਥੇ ਡੈਲਸ ਅਤੇ ਹਿਊਸਟਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਡਾ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਵਲੋਂ ਪਾਈ ਗਈ ਘਾਲਣਾ ਦਾ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਡਾ. ਬੈਂਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਲਰ ਅਤੇ ਘਾਹ ਇਤਿਆਦ ਦੀ ਸਫਾਈ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ, ਹਿਊਸਟਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਹਰਦਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਵਸੋਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਲਥਾਇਕ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਹਿਊਸਟਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ। ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ, ਔਸਟਿਨ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਪੀਰਆਨੀ, ਸੈਨ ਐਨਟੋਨਿਓ ਤੋਂ ਸ. ਜੀ ਬੀ ਸਿੰਘ, ਹਿਊਸਟਨ ਤੋਂ ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਲਹੋਤਰਾ, ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕੰਵਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਵੰਤਰ ਸਿੰਘ ਚਮਦਲ ਉਚੇਚਾ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਬਰੀਨ, ਹਿਊਸਟਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਚਮਦਲ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ

ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਡਾ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਨਵੀਂ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਾਏਗੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਨਵੀਂ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਇਲੀਨੋਇਸ (ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਇਲੀਨੋਇਸ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.) ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਮੀਟਿੰਗ ਇਥੇ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ ਸਮਾਜਵਰਗ ਵਿਚ

ਲੱਖਣ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਾਹਨੀ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ ਨੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਜਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਆ ਰਹੀਆਂ

ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲੇਗੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ

ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕੁਝ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਗੇ।

ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਥਾਨਕ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾ ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਹ ਇਕਾਈ ਬਣਨ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋ ਕੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 30 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

(ਖੱਬੇ) ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਾਹਨੀ-ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ-ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ-ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ-ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਰਾ-ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ, ਅਮਜੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਤੇ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ

ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ

ਸੁਸਾਣਾ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ, ਅਮਜੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਦਿਆਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੱਜਣਾ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ

ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰਹਿ

ਡੀ ਜੇ ਅਫੀ www.djafi.com
847-207-1610
dj.afi.music@gmail.com

DJ / Af

DJ / Wedding Singer
Dhol Players
Music Production
Classical Fusion Piano
Equipment Rental

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਕਲੱਬ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਕਲੱਬ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾ ਨੂੰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿਟੂ ਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਤਾ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ ਅਤੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਗੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਕਲੱਬ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਬਦਲੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਅਮਨੈਸਟੀ ਅੱਗੇ ਆਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾ 'ਲਾਇਰਜ਼ ਫਾਰ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਵਲੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਦੁਬਈ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾ ਚੁੱਕੇ 17 ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾ ਅਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਲੰਦਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਈ ਹੈ।

ਦੁਬਈ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ 17 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਰਜਾਹ ਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਾੜਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦਿਲ ਪੰਜਾਬੀ... ਡਿਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ...

Punjabi Pack now includes
JUS one
the spiritual channel - no price increase!

PUNJABI PACK \$19.99/mo.
JUS one, mh punjabi, JUS one

LOCAL CHANNELS \$9.99/mo.
FOX, CBS, NBC, PBS

= \$29.98/mo

Get Punjabi Pack with American Local channels and receive

- No equipment to buy
- Free DVR Upgrade (\$6/mo. DVR Service fee applies)
- Free Activation (with Agreement)
- No Additional Service Access fee

Subscribe Today

DISH TV USA
847-380-5500
www.dishtvillinois.com

dish
NETWORK
AUTHORIZED RETAILER

Digital Home Advantage offer requires 24-month commitment and credit qualification. If service is terminated before the end of commitment, a cancellation fee of \$17.50/month remaining will apply. All equipment is leased and must be returned to DISH Network upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Limit 6 leased tuners per account; lease upgrade fees will apply for select receivers; monthly fees may apply based on type and number of receivers. HD programming requires HD television. All prices, packages and programming subject to change without notice. Local channels only available in certain areas. Offer is subject to the terms of applicable Promotional and Residential Customer Agreements. Additional restrictions and fees may apply. First-time DISH Network customers only. Offer ends 5/31/10.

ਭਲਾ ਕੀ ਹੈ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸਿਆਸਤ?

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬੀਤੀ 3 ਤੋਂ 12 ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖੇਡ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੀ/ਖੇਡੀ ਗਈ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਲੁਕਣਮੀਚੀ ਵੀ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਦੇ ਫੋਟੋ ਹੋਰਡਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹੇ ਅਤੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਛੋਟਾ ਬਾਦਲ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਨਿੱਬੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਫਿਰ ਪਲੇਸ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਉਂਜ਼ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਆਪਣੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਤ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਜਿਹੜੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧਤ ਸਨ। ਉਂਜ਼ ਵੀ ਸਰਕਲ ਸਟਾਈਲ ਕਬੱਡੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੀ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਚੈਨਲਾਂ ਵਲੋਂ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਵਲ ਵਧਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਮੌਕੇ ਬਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ

ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿਖਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਢੰਗ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਇੰਨੀ ਸਸਤੀ ਖੇਡ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਜ਼ੋ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਬੱਚਾ ਵੀ ਖੇਡ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਜਿਹੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਕਿ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੌਰਾਨ

ਵਿਚ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਉਪਰ ਵੀ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੇਖੇ।

ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਗਹਿਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ

ਗਹਿਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ।

ਉਂਜ਼ ਭਾਵੇਂ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਫੌਜੀ ਫ਼ਾਉਣੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਖਿੱਦੋ-ਖੁੰਡੀ ਵਾਲੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਇੰਨਾ ਜੋੜ ਬੈਠਿਆ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਡਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇੰਜ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਖੇਡਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਆਤਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਖੇਡ ਵੀ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧੁਰ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਤਕ ਪੱਸਰ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਸੇ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਹੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਥੋਪੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਣੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਇਕਦਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਜਿਹੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਰਚੀ-ਮਿਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ, ਹਾਕੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਰਵਾਇਤੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਇੰਨਾ ਹੋਜ਼ ਕਿਉਂ ਜਾਗ ਪਿਆ ਹੈ? ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਦਾ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਝਾਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ/ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਦੀ/ਵਿਗਤਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਦਾ ਸੈਂਕੜੇ ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਕੱਪ ਦੀ ਅਸਲ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸਮਝ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਕਿਸਾਨੀ ਹੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਬਕਾ ਹੀ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਲ ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਦੌਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋਕ ਚਿੱਤੋਂ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰੇਆਮ ਜਾਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੁਟਾ ਪਾਉਂਦੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਗੰਢਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਵਾਲੀ ਪਿਰ ਗੈਰਸਿਆਸੀ ਰੂਟ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵੀ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਰੂਟ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਣਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀਆਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਰੱਗ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਧੀਨ 13 ਖਿਡਾਰੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਅਤੇ ਪੀ. ਟੀ. ਸੀ. ਚੈਨਲ ਦੇ ਸਰਬਰਾਹ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਪੀ. ਟੀ. ਆਰ. ਰੇਟਿੰਗ ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਲੀਗ ਨਾਲੋਂ ਉਪਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ

ਖੇਡ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਉਂਕਿ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲੜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜੰਗ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖੇਡ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਰੋਡ (ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ) ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰਨਾ, ਜੰਗ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਇੰਨੀ

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਗੰਭੀਰ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ

ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੁੜ੍ਹਨਾ

ਸ਼ੁਗਰ ਕੰਟਰੋਲ

ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰੋਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਚਰਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

Navdeep S. Jhaj

Member, American Immigration
Lawyers Association

Estate Planning
Personal Injury
Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ
ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622

Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277

email: navjhaj@me.com

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ

ਪਲੇਨੇ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ 10 ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਰਵੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਿਆਸਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਫਲੌਡ ਲਾਈਟਾਂ ਵਿਚ 3 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਜੋ 12 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਗਰੂਰ, ਜਲੰਧਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਚ ਹੋਏ। ਤਵੱਕੋ ਅਨੁਸਾਰ ਫਾਈਨਲ ਭੇਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਲਲਕਾਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਅਭੈ ਚੌਟਾਲਾ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੈਂਕੜੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਾਣਿਆ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਡ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 58-24 ਦੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਇਟਲੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹੱਥ ਰਿਹਾ। ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 51 ਲੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਕੱਪ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਅਤੇ 25 ਲੱਖ ਰਾਸ਼ੀ ਮਿਲੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੰਗਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕੁਲਜੀਤ ਮਲਸੀਹਾ ਨੂੰ ਟਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ

ਨਹੀਂ ਰੀਸ ਮੰਗੀ, ਦੁੱਲੇ, ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਸੁੱਖੀ ਦੀ

ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਰਕਲ

ਏਜੰਸੀ (ਨਾਡਾ) ਵਲੋਂ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਖਿਡਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਪਾਏ ਗਏ।

ਮੈਚ ਵਿਚ 47-43 ਨਾਲ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਜੇਨੀ ਅਤੇ ਮੀਕ ਨੇ ਤੇ ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਵਲੋਂ ਰਾਜੀਵ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕ ਕੀਲੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਤੀਰਥ ਗਾਖਲ ਦੀ ਘਾਟ ਰਤਕੀ, ਜੇਨੀ ਨੇ 14 ਧਾਵੇ ਬੋਲੇ, ਮੀਕ ਸਿਆਟਲ ਨੇ 6 ਜੱਫੇ ਲਾਏ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਧਾਵੀ ਭੁਰੇ ਨੇ 11 ਅੰਕ ਲਏ, ਹਰਿੰਦਰ ਸੇਠੀ ਨੇ 2 ਜੱਫੇ ਲਾਏ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨੂੰ 62-24 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 11 ਰੇਡਾਂ ਵਿਚ 11 ਅੰਕ ਲਏ। ਮੀਕ ਸਿਆਟਲ ਨੇ 6 ਜੱਫੇ ਲਾਏ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਸਪੇਨ ਨੂੰ 61-32 ਨਾਲ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ, ਪਾਕਿ ਦੇ ਰੇਡਰ ਯੂਸਫ ਚੀਮਾ ਨੇ 14 ਰੇਡਾਂ ਪਾ ਕੇ 13 ਅੰਕ ਲਏ, ਪਾਕਿ ਦੇ ਖਲੀਲ ਅਹਿਮਦ ਨੇ 6/8 ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ 58-29 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੈਚ 11-11 ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ

ਸੰਦੀਪ ਸੁਰਖਪੁਰ ਨੇ 9 ਰੇਡਾਂ ਤੋਂ 9 ਅੰਕ ਲਏ, ਭਾਰਤੀ ਬਿੱਟੂ ਧੁਗਾਲ ਨੇ 5/7 ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਇਟਲੀ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ ਵਿਚ 47-

ਕਬੱਡੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ-ਖੇਡ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵਿਸਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਖੇਡ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ। ਕੋਈ ਸਹੀ ਨਿਯਮ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਅਜੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, 30 ਸੈਕਿੰਡ ਕਬੱਡੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਉਤੇ ਵੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਵੀ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਾਧ-ਘਾਟ ਵੇਖ ਕੇ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਸਮੇਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 8 ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ

ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਉਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਉਤੇ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਆਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਚ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਦਘਾਟਨ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹ ਮੌਕੇ 10 ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗਰੁਪਾਂ, ਚੋਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ, ਨਾਮੀ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਨੇ ਰੰਗ ਬੰਨਿਆ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾਣਾ ਅਤੇ ਮਾਂ-ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਖੇਡ ਵਿਚ 9 ਮੁਲਕਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇਰਾਨ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਇਟਲੀ, ਸਪੇਨ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਮੁਲਕ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਮੰਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਪ-ਕਪਤਾਨੀ ਅਧੀਨ ਚੁਣੀ ਗਈ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ 7 ਧਾਵੀ ਅਤੇ 7 ਜਾਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪੂਲ ਏ ਵਿਚ 5 ਟੀਮਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਇਟਲੀ, ਭਾਰਤ, ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਪੂਲ ਬੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਕੈਨੇਡਾ, ਸਪੇਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪੂਲ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਕੈਨੇਡਾ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਖੇਡੇ ਗਏ ਕੁੱਲ 20 ਮੈਚਾਂ ਵਿਚੋਂ, 16 ਲੀਗ ਮੈਚ, 2 ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ, ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਸਥਾਨ ਵਾਲੇ ਮੈਚ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲਾ ਮੈਚ 62-25 ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿੱਤਿਆ, ਇਟਲੀ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨੂੰ 63-24 ਨਾਲ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ 47-38 ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਸਪੇਨ ਨੂੰ 47-28 ਨਾਲ, ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਸਪੇਨ ਨੂੰ 66-28 ਨਾਲ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ। ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਦੇ ਧਾਵੀ ਟੈਰੀ ਪੁਰੇਵਾਲ ਨੇ 15 ਅਤੇ ਜਾਵੀ ਸੰਦੀਪ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੇ 5 ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਸਪੇਨ ਵਲੋਂ ਧਾਵੀ ਪਿੰਦੂ ਸੁਰਖਪੁਰੀਆ, ਜਾਵੀ ਮਾਣਾ ਵਡਾਲਾ ਫਾਟਕ ਛਾਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਫਸਵੇਂ

43 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ, ਇਟਲੀ ਦੇ ਧਾਵੀ ਚੰਨਾ ਖੀਰਾਵਾਲੀ 14/16 ਅੰਕ ਅਤੇ ਜਾਵੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਧੀਆ ਰਹੇ।

ਇਟਲੀ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨੂੰ 62-28 ਨਾਲ ਪਟਤੀਓਂ ਲਾਹਿਆ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ 14/14 ਅੰਕ, ਜਾਵੀ ਹਰਦੀਪ ਨੇ 5/5 ਅੰਕ ਲਏ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ 4 ਦੇ 4 ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ 49-29 ਨਾਲ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ, ਗੁਲਜੀਤ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ 7/7 ਅੰਕ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨੂੰ 57-26 ਨਾਲ, ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਰੌਚਕ ਮੈਚ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ 45-43 ਨਾਲ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ 50-23 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ।

ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਟਲੀ ਨੂੰ 57-

33 ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਲਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜਾਵੇਦ ਗੁਜਰ, ਯੂਸਫ ਚੀਮਾ ਤੇ ਮੁਸ਼ੱਰਫ ਜੰਜੂਆ ਨੇ 12 ਜੱਫੇ ਲਾ ਕੇ ਵਾਹਵਾ ਖੱਟੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਆਲਮ, ਉਪ-ਕਪਤਾਨ ਅਖਤਰ ਪਠਾਨ, ਸ਼ੁਫਾਕਤ ਅਲੀ, ਸ਼ੁਫੀਕ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਮੋਹ ਲਏ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਚੰਨਾ ਖੀਰਾਵਾਲੀ, ਅਮਨਦੀਪ ਅਮਨਾ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਖਿਡਾਰੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਭਾਰਤੀ ਕਪਤਾਨ ਮੰਗਤ ਮੰਗੀ ਬੱਗਾ, ਸ਼ੀਰਾ ਪਿੱਥੇ, ਬਿੱਟੂ ਦੁਰਗਾਲ ਨੇ ਚੰਗੇ ਜੱਫੇ ਲਏ। ਮੰਗੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਫਲ ਜੱਫਿਆਂ ਨੇ ਮੈਚ ਦਾ ਪਾਸਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀ ਦੁੱਲਾ ਸੁਰਖਪੁਰੀਆ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਡਿੱਗਾ ਤਾਂ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਸੰਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੈਸੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਬੱਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਲਈ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ, ਉਪ-ਜੇਤੂ ਨੂੰ 51 ਲੱਖ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 25 ਲੱਖ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਸਥਾਨ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਹਰੇਕ ਟੀਮ ਲਈ 5-5 ਲੱਖ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਵਧੀਆ ਜਾਵੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਧਾਵੀਆਂ ਲਈ ਟਰੈਕਟਰ-ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਵੀ ਇਨਾਮ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਚਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਆਈ ਪੀ ਐਲ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰ-ਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੈਚਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਵੀ ਸਾਧੀ ਰੱਖੀ। ਪਰ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਜਾਦੂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਿਆ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਰਹੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਨਸ਼ਾ ਰਹਿਤ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਉਂਗਲੀ ਉਠਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ

ਵਿਚ ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਗਏ, ਉਥੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਕਬੱਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਕਬੱਡੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਨਾਰਥ ਇੰਡੀਆ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਬੱਡੀ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਪੂਰੇ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 36 ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ

ਰੰਗ ਮੇਲੇ ਦੇ (ਤਸਵੀਰਾਂ-ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀਰਜੈਨ ਅਤੇ ਸਤਵਿੰਦਰ ਬਸਰਾ)

ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਸਫਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਤੋਂ ਜਾਰੀ)

ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸੰਮੇਲਨ ਵੀ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਫਲ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੈ।

ਇੰਜ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ “ਟੁੱਟੀ ਗੰਢਣ” ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ “ਟੁੱਟੀ ਗੰਢਣ” ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਪਰਵਾਸੀ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਝਾਕ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਸਫਲ ਹੋ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਪਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਜਿਹੀ ਸਫਲਤਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਂਜ ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕੇਗੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਕ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਇਹ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੀ। ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੋ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੇਗੀ? ਜਿਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੰਮੇ ਦਾਅ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ’ਤੇ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ। ਉਂਜ ਸਾਡੀ ਇਛਾ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਉਥਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਬਗ਼ਾਵਤ ਅਤੇ ਕਾਨੂ ਸਾਨਿਆਲ

ਜਸਵੀਰ ਸਮਰ*

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਰਾਹ ਤੌਰਨ ਵਾਲੀ ਤਿੱਕੜੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸ਼ਾਹਸਵਾਰ ਕਾਨੂ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ) ਸਾਨਿਆਲ ਵੀ ਆਖਰੀ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਿੱਕੜੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਲੀਡਰ ਚਾਰੂ ਮੌਜੂਮਦਾਰ 28 ਜੁਲਾਈ 1972 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਫੌਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਲੀਡਰ ਜੰਗਲ ਸੰਥਾਲ 1982 ਵਿਚ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਿੱਕੜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਵੱਡਾ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਗੂੰਜ ਅੱਜ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

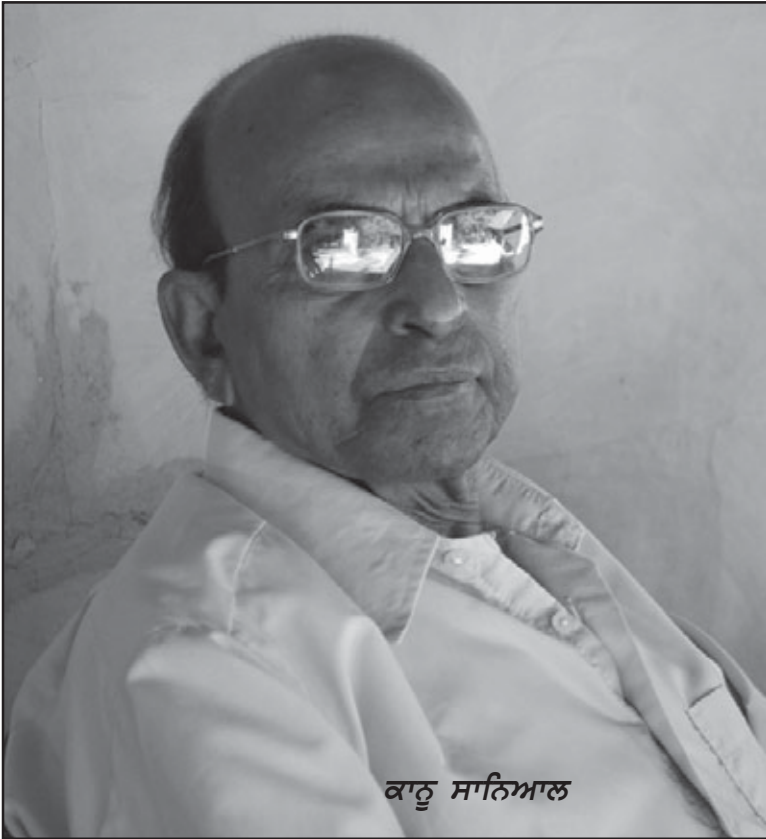
ਚਾਰੂ, ਕਾਨੂ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਨਾਂ ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਚਾਰੂ ਦੀ ਹੋਈ। ਕਾਨੂ ਸਾਨਿਆਲ, ਚਾਰੂ ਮੌਜੂਮਦਾਰ ਦੇ ਅਸਰ ਥੱਲੇ ਹੀ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿਲੀਗੁੜੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਕਲਰਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀ.ਸੀ. ਰਾਏ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਝੰਡਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜਲਪਾਈਗੁੜੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਚਾਰੂ ਮੌਜੂਮਦਾਰ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜੋ ਉਦੋਂ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂ ਵੀ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ 1964 ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਐਮ) ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਿਆ।

ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਬਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਕਾਨੂ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਸਨ। ਇਹ ਬਗ਼ਾਵਤ ਅਚਾਨਕ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਸਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂ ਦੀ ਸਤੰਬਰ 1968 ਨੂੰ ਲਿਖੀ 'ਰਿਪੋਰਟ ਆਨ ਦ ਪੀਜ਼ੈਂਟਸ ਮੁਵਮੈਂਟ ਇਨ ਦ ਤਰਾਈ ਰੀਜਨ' (ਤਰਾਈ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ) ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਪਰੈਲ 1973 ਵਿਚ ਲਿਖੀ 'ਮੋਰ ਆਨ ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ' (ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥ) ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਸਮੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 1946 ਤੱਕ ਪਸਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਤੇਭਾਗਾ (ਬੰਗਾਲ) ਅਤੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ (ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਦਿਨ 25 ਮਈ 1967 ਮੰਨਿਆ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 11 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 8 ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ 2 ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਕ ਬੱਚਾ ਸਿਰਫ਼ 6 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਤੜਫਦਾ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਉਂਜ ਕਾਨੂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਦਿਨ 24 ਮਈ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਬੋਰੋ-ਝੋਰੋ ਜੋੜ ਵਿਚ ਪੁੱਜੀ। ਇਹਦੀ ਸੂਹ ਸੀ ਕਿ

ਆਰ.) ਬਣਾ ਲਈ। ਬੰਗਾਲ, ਪੰਜਾਬ, ਬਿਹਾਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਕੇਰਲ, ਆਸਾਮ, ਉੜੀਸਾ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਵਿਚਲਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਅਧੀਨ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਹੋਕਾ ਅਤੇ ਟੀਚਾ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਛੱਡ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਰਾਹੀਂ ਇਨਕਲਾਬ

ਕਾਨੂ ਸਾਨਿਆਲ

ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੁੱਜ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਥੇ ਤਾਂ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਜੋੜ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਉਤੇ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਜਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਵਿਚਕਾਰ ਪਾੜਾ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਕੇ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਦ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀਜ਼' (ਏ.ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ.ਸੀ.

ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਸੀ। ਸਾਲ 1969 ਵਿਚ 22 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਏ.ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ.ਸੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ) ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਾਨੂ ਸਾਨਿਆਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

1967 ਚਤੁਰਦਿਹਾਂ ਹੀ ਉਨੀ ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਬਗ਼ਾਵਤ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਈ। ਜੂਨ 1967 ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਪੇਇਚਿੰਗ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਡੇਲੀ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਸੰਤੀ ਗੜ੍ਹਕਾ' ਆਖਿਆ। ਕਾਨੂ ਸਤੰਬਰ 1967 ਵਿਚ ਚੀਨ ਵੀ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਚੀਨੀ

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਮਾਓ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕਾਨੂ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਸੰਥਾਲ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਲੀਡਰ ਵਜੋਂ ਚਾਰੂ ਸਿਰ ਕੱਢ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਚਾਰੂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਇਸਲਾਮਪੁਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਂਜ ਘੋਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ। ਇਸਲਾਮਪੁਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਸਰਗਰਮੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਚਾਰੂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੋ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੁੜਨ ਕਾਰਨ ਚਾਰੂ ਦੇ ਅੱਠ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ। ਇਸਲਾਮਪੁਰ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਿਤ ਬੰਨੂਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੱਖ ਸਰਗਰਮੀ ਗੁਰੀਲਾ ਜੱਥਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖਾਤਕੂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮਾਸ ਲਾਈਨ ਮੁੱਖ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਸ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਨਾਲ, ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋਲੇ ਦੀ ਪੁੱਠ ਚਾੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਾਨੂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੜਾਈ ਹੁਣ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਹੁਣ ਗੱਲ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕੱਟ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।... ਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗੱਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨਾ ਰਹੀ, ਗੱਲ ਸੱਤਾ ਖੋਹਣ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਈ ਅਤੇ ਦਿਨਾਂ-ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਤਬਕਾ ਜਿਹੜਾ 1947 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਯੁੱਗ ਪਲਟਾਉਣ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੱਲੇ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਨੀਤੀਗਤ ਰਣਨੀਤਕ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰਬ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪਿਤ ਵਿਚ ਬਖੂਬੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਸੀ, ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਢੋਂ-ਸੁੱਢੇ ਤਬਦੀਲੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਚੋਣ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਢੰਗ ਦੀਆਂ ਬਦਕਾਰੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਦੀ ਬੜੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਸਮਾਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਅਰਧ-ਜਗੀਰੂ ਅਰਧ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਵੀਂ ਤਰਜ਼ ਦਾ ਬਸਤੀਵਾਦ ਭਾਰੂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਵਰਗੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜਗੀਰੂ ਧੌਂਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੀ ਦਲਾਲ ਮਿਥਣਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ

ਜਮਾਤ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਵੱਢ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਹਿਰ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਿੰਨਾ ਸੱਚਾ ਸੀ।

ਕਾਨੂ ਨੇ ਚਾਰੂ ਦੀ ਜਮਾਤੀ ਸਫ਼ਾਏ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਅਗਸਤ 1970 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਉਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉੜੀਸਾ ਦੇ ਧਨਾਢ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਪਾਰਬਤੀਪੁਰਮ ਸਾਜ਼ਿਸ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਚਰਚਿਤ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਕੇਸ ਤਹਿਤ ਉਹ 7 ਸਾਲ ਵਿਸਾਖਾਪਟਨਮ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਤਕਰਾਰ ਵੀ ਵਧਿਆ। ਜੁਲਾਈ 1972 ਵਿਚ ਚਾਰੂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਹਿਰ ਖਿੱਡਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਐਨੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਲ 1977 ਵਿਚ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂ ਨੇ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ (ਓ.ਸੀ.ਸੀ.ਆਰ.) ਬਣਾਈ ਜੋ 1985 ਵਿਚ ਪੰਜ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਪਿੱਛੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਮ.ਐਲ) ਬਣ ਗਈ। ਫਿਰ 2003 ਵਿਚ ਚਾਰ ਐਮ.ਐਲ. ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ)-ਯੂਨਿਟੀ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2005 ਵਿਚ ਚੀ. ਰਾਮਚੰਦਰਨ ਦੀ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ)-ਰੈਡ ਫਲੈਗ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ) ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਹ ਏਕਤਾ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਮੌਤ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਲਮਹੇ ਤੱਕ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ। ਸਿਲੀਗੁੜੀ ਦੇ ਰੇਲ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗੱਡੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਡੱਕਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਨੰਦੀਗਰਮ ਅਤੇ ਸਿੰਗੂਰ ਵਿਚ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ) ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।

ਕਾਨੂ ਦੀ ਮੌਤ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਰਹੱਸ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ ਹਤੀਘੀਸ਼ਾ ਵਿਚ 23 ਮਾਰਚ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਲਟਕਦੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਨੂ ਇੰਨਾ ਬਿਮਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਕਦਮ ਤੁਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਬਿਮਾਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਲਟਕਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਉਹਦੇ ਪੈਰ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਖੈਰ...ਐਤਕੀ 23 ਮਾਰਚ ਦਾ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੋਲਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ 23 ਮਾਰਚ ਦੇ ਅਰਬ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। 79 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਜ਼ਹੀਨ ਪੁੱਤਾਂ-ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਨੌਜਵਾਨ ਰਾਜਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਿਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਠੋਕ ਵਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਉਤੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 23 ਮਾਰਚ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸੇ ਦਿਨ 1988 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦਪੁਸਤਾਂ ਨੇ ਜ਼ਹੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਪਾਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਸਲਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕੁੰਡਲ ਮਾਰੀ ਬੈਠੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਲਲਕਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦਪੁਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਵਿਰਸਾ ਭੁਲਾ ਬੈਠੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟਾਂ ਰਚਾਉਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪਾਈ ਸੀ। ਕਾਨੂ ਸਾਨਿਆਲ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਹਤੀਘੀਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਘਰ ਜਿਹੜਾ ਉਹਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਵੀ ਸੀ, ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ ਪਰ ਉਹਨੇ ਚੰਗੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈੜਾਂ ਉਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

*ਫੋਨ:91-98156-22928

ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ

ਹਿਊਸਟਨ (ਅਸ਼ੋਕ ਪਰੂਥੀ): ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਹਿਊਸਟਨ ਵਲੋਂ ਵਿਸਾਖੀ 2010 ਇਥੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਹਿਊਸਟਨ ਦੇ ਕੁਲਿਨ ਪ੍ਰਫਾਰਮੈਂਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭੰਗੜੇ ਗਿੱਧੇ, ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ, ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟ ਦੇ ਜੌਹਰਾਂ, ਸਕਿੱਟ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਇਕ ਗਾਇਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ 'ਤੇਰੀ ਓਰ, ਤੇਰੀ ਓਰ' ਅਤੇ 'ਸੋਹਣਿਓ ਤੁਝੇ ਦੇਖ ਕਰ' ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਖਾਸ ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਗਾਏ ਗਏ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਨਾਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਲ ਉਤੇ ਕਈ ਨ੍ਰਿਤ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਕ ਸਕਿੱਟ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਨਿਘਾਰ ਉਪਰ ਤਿੱਖੀ ਚੋਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਲੋੜ ਉਭਾਰੀ

ਗਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੋ ਸੱਚ ਜਾਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਸ਼ੋਅ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਲਡ ਆਊਟ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ

ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜਾ ਪੱਛੜ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਡਾਂਸ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਢੋਲੇ, ਮਹਿਰਾ ਡਾਂਸ ਕੰਪਨੀ, ਗੱਜਦਾ ਪੰਜਾਬ ਭੰਗੜਾ ਗਰੁੱਪ, ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ,

ਨੱਚਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ, ਡੈਲਸ ਭੰਗੜਾ, ਦੇਸੀ ਦਿਵਸ, ਡਰਟੀ ਸਾਊਥ ਭੰਗੜਾ, ਸ਼ੋਖ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਫੋਕ ਡਾਂਸ, ਭੰਗੜੇ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ, ਅਣਖ ਹਿਊਸਟਨ ਦੀ, ਯੂ ਐਚ ਭੰਗੜਾ, ਗਿੱਧਾ ਐਕਸਪਲੋਜ਼ਨ ਅਤੇ ਗੜਕਾ ਦਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ.

ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੋਰ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟਰਾਫੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਬਾਵਾ ਜ਼ਿਊਲਰਜ਼ ਅਤੇ ਰੀਮੈਕਸ ਵਾਲੇ ਮੌਟੀ ਸਿੰਘ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਗ੍ਰੈਂਡ ਸਪਾਂਸਰ ਸਨ। ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿਊਸਟਨ ਬਾਲਰੂਮ, ਹਾਊਸ ਆਫ ਸਪਾਈਸਿਜ਼, ਡਾ. ਹਰਦਮ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ, ਟਾਟਾ ਅਨਰਜੀ ਅਤੇ ਡਾ. ਐਚ ਐਸ ਨਾਰੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਨੇ ਸੋਹਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਨੇ ਖੋਟੇ

ਕਤਲ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿਆਣਪ ਵਿਚ ਕੁੱਤੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ ਗੁੱਝੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੇ ਮੁਨਸਿਫ ਸਬੂਤ ਮੰਗਦਿਆਂ ਹੀ ਤਰਾਜ਼ੂ ਨੂੰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨ੍ਹੇ ਦੇ ਪੈਰ ਹੇਠ ਬਟੋਰਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਘਟਨਾ ਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਟੋਰਾ ਏਨਾ ਫੁਰਤੀਲਾ ਪੰਛੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ 'ਅਸਲੀ ਮਾਸ ਬਟੋਰੇ ਦਾ' ਅਰਥ ਭਾਵੇਂ ਜਿਹੜੇ ਮਰਜ਼ੀ ਕੱਢੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਜਿਸ ਮਾਸ ਨਾਲ ਜੀਭ ਵੀ ਗਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਹਦੇ ਬਦਲੇ ਤਾਂ ਬੇਕਸੂਰਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨਾ ਲਵੇ। ਇਹ ਮਨੱਖ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਢਿੱਡ 'ਚ ਹੁਰਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਸੰਗ, ਸ਼ਰਮ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਨੌਟ ਤੜਾਉਣ ਗਏ ਸੀ ਭਾਨ ਨਾਲ ਪੱਲਾ ਭਰ ਲਿਆਏ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਲੋਕ ਖੀਸੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਇਆ ਵਾਹਵੈ ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਭਾਨ ਦਾ ਭਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਥਾਣੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਤਾਰ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਟਾਸ ਹੀ ਪਾਉਣੀ ਪਊ ਚੰਗਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਗਏ ਤਾਂ ਗੰਗਾ ਨਹਾਉਣ ਸਨ ਪਰ ਛਪੜੀ 'ਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਲਬੇੜ ਲਿਆਏ। ਮੁੱਛਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਕੇ, ਹੱਥ ਅਕੜਾ ਕੇ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਨਹੀਂ ਪਾਪ ਦਾ ਭੈਰਵੀ ਰਾਗ ਅਲਾਪ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ। ਆਕੜਖੋਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਫਸ ਤਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਛੇਤੀ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਨੀਵੀਂ ਥਾਂ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਓ ਇਹਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਚ ਤਿਲ ਫੁੱਲ ਪਾਇਐ? ਕਤਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰਨ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਏਦਾਂ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਦੇਸਤ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ 'ਲੱਖ ਲਾਹਣਤ ਏਹੋ ਜਿਹੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ।' ਕਈ ਬੰਦੇ ਮਟਰ ਕੇ ਦਾਣੇ ਸਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਲਾਲ ਟਮਾਟਰ ਵਾਂਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਆਣੇ ਦੇਸਤ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਸੌਗਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਸੌਗਤ ਕਈ ਵਾਰ ਖੰਡ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰ ਲਪੇਟ ਕੇ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਛਾਪਾਂ-ਛੱਲੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੀ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬੱਦਲ ਹਾਲੇ ਅੰਗਤਾਈ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਛਤਰੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਮਾਰ ਗੁਆਂਢੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 'ਹਾਏ ਮਰ ਗਏ, ਹਾਏ ਮਰ ਗਏ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਖਬਰਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਤਲੀ ਨਾਚ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਲਾਲਚੀ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਧੋਬੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਬਾਪ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਛਾਉਣੀ ਲਈ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਕਰ ਲਈ। ਲਾਲਚ ਨੂੰ ਫਿਰ ਗਮ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ। ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਬਾਕੀ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਦਿਨ ਕੱਟ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਿਵੇ ਦੀ ਖਾਕ ਬੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਨੂਰੀ ਉਡਾ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਜੇ ਹੋਵੇਗਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਪੌੜੀ ਕੱਢ 'ਚ ਹੀ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਰੰਗੀਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਵਿਰਾਨੀ ਦੀ ਬਦਬੂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ 'ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਨਾ ਰਾਖਣਾ ਵੇ' ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ 'ਚ ਕੋਇਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲੀਆਂ। ਸੁਨੱਖੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਕਦੇ ਬਦਸੂਰਤ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ 'ਕੱਲਾ-ਕੱਲਾ' ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰੰਗ ਵੇਖਿਆ... ਵਾਂਗ ਇਕ ਰੰਗ ਬੇਰੰਗ ਹੋਇਆ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਦੇ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰਿਆ ਇਹ ਰੰਗ ਯਾਦ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਨੇੜੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਸੁਰਾਰਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਰੱਬ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਜਣੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ ਚਾਰ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਦੋ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਰਮੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ 'ਚ ਸਨ, ਮੈਂ ਮਕੈਨੀਕਲ 'ਚ ਤੇ ਚੌਥਾ ਰਜ਼ਿਦਰ ਸਿੰਘ ਛੇ ਫੁੱਟ ਦੇ ਇੰਚ ਲੰਬਾ ਰੱਜ ਕੇ ਸੁਨੱਖਾ ਜੱਟਾ ਦਾ ਮੁੰਡਾ। ਉਹ ਰੱਜ ਕੇ ਬੀਬਾ ਸੀ ਪਰ 56 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ 'ਚ ਇਹ ਜੁਅਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੁਸਕ ਵੀ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਕਾਲਜ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਤੁਆਰਫ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਇਹ... 'ਚ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ। ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ ਤੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਬੈਠਿਆਂ ਮੈਂ ਰਜ਼ਿਦਰ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਆਂਟੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ੋਅਲੇ ਫਿਲਮ ਬੜੀ ਚਰਚਾ 'ਚ ਹੈ, ਵੇਖੀ ਹੈ।'

ਉਹ ਝੱਟ ਦੇਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਫਿਲਮਾਂ ਮੈਂ ਵੇਖਦੀ ਹੀ ਘੱਟ ਹਾਂ। 'ਪਰ ਵੇਖਿਓ' ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਂ-ਪਾਸਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ।

ਤੇ ਮੇਰੇ ਜੁਆਬ 'ਤੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹਾਸਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਰਜ਼ਿਦਰ ਦਾ ਬਾਪ ਤਿੱਖੀ ਪੱਗ, ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਤੇ ਸਵਾ ਛੇ ਫੁੱਟਾ ਗੋਰਾ ਨਿਛੋਰ

ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਕੱਦ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਵੱਡਾ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਵੀ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਬੋਣਾ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਸੁਨੱਖਾ ਰਜ਼ਿਦਰ ਜਬੂ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਿੱਠੇ ਅੰਗੂਰਾਂ ਵਾਲੀ ਵੇਲ੍ਹ ਕਿਹੜੀ ਹੋਵੇਗੀ?

ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਾਂ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਸਥਿਤੀ ਸੀ। ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮਾਤਾ ਰਾਣੀ ਦੀ, ਮੈਂ ਲਿਖਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੇਵੀ ਮਾਂ ਸਰਸਵਤੀ ਦੀ ਤੇ ਰਜ਼ਿਦਰ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਗਾ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ੋਅਰ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ:-

ਈਸ਼ਵਰ! ਪਰਮਾਤਮਾ! ਮੇਰੇ ਖੂਦਾ।

ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਬਣਨਾ ਸਿਖਾ।

ਇਕ ਵਾਰ ਹੋਸਟਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਮਾਹੌਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ 'ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬਈ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਵਾਲੇ ਹੋ। ਤੇ ਇਉਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਕਾਲਜ 'ਚ ਸਾਡੇ ਚੌਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲੀ ਔਲ ਪੈ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਜਿਧਰ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਮੁੰਡੇ ਆਖਦੇ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਆਲੇ ਨੇ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਚੌਹਾਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹੇਠ ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਖੈਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਸੀਂ ਚੌਹਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ, ਇਤਫਾਕ 'ਚ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਅਸੀਂ ਫੋਟੋਆਂ ਨੂੰ ਧੂਫ ਕਰਦਿਆਂ ਡੱਬੀਆਂ ਨਹੀਂ ਡੱਬੇ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਂਝ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਰੱਖੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਤੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਹੀਨੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਜਾਂਦੇ।

ਰਮੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਜੈ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਜੇ. ਈ. ਲੱਗ ਗਏ। ਕੇਂਦਰੀ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਸਕੂਲ 'ਚ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਰਜ਼ਿਦਰ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਇੰਜ ਅਸੀਂ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹੋ ਗਏ।

ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆ ਗਿਆ। ਮਾਤੀ ਕਿਸਮਤ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਲੰਡਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਮਨਹੂਸ ਖੁਬਰ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਰਜ਼ਿਦਰ ਦਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਲਾਸ਼ ਇਕ ਵੱਡੀ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਓਂ ਅਲਫ ਨੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀ।

ਸਬੱਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਜ਼ਿਦਰ, ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਗਿਆ ਪਰ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਿਮਾਚਲ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਤਰਬੱਲ ਮਚ ਗਿਆ। ਟਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਹੋਏ, ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਹੀ ਮਿਲੀ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬਿਊਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ

ਕੀਤਾ ਪਰ ਦੋ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕਤਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੁੰਭਕਰਨੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਤੇ ਚੈਨ ਕਿਥੋਂ ਆਵੇ? ਕੰਧਾਂ ਕੋਲਿਆਂ 'ਚ ਬੜੇ ਸਿਰ ਮਾਰੇ, ਪਾਗਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਹੱਥ ਕੁਝ ਨਾ ਲੱਗਾ।

ਢਾਈ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਦੁਖੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਆ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚਲੋ ਜੋ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗੁੱਝਾ ਭੇਦ ਤਾਂ ਪਤਾ ਕਰ ਦਿਓ ਕਿ ਅਕਸਰ ਸਾਡੇ ਬੇਕਸੂਰ ਪੁੱਤ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਏਨਾ ਤਗੜਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲਾਗੇ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦੇਵੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੰਬੰਧਤ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਹ ਇਕ ਕਤਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਹੱਲ ਕਰਕੇ ਦਿਓ ਮੈਨੂੰ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਤੇ ਇਕ ਆਈ. ਪੀ. ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਤੇ ਫਿਰ ਜੋ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਉਹ ਬੜੇ ਦੁਖਦਾਇਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਰਕੀਆਂ ਵੀ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਵੀ, ਉਹ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਾਤਲ ਬਣ ਗਏ।

ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲਈ ਤਾਂ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਰਾਤ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਰਜ਼ਿਦਰ ਵਾਜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਖੂਬ ਖਰਮਸਤੀਆਂ ਤੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦਾ ਪਾਉਂਦਾ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕੁਝ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੇਖੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਜ਼ਿਦਰ ਬਰਾਤ 'ਚੋਂ ਗੁੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੋਣ-ਕੋਣ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮੁੜ ਕੇ ਬਰਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚਲੇ ਤਿੰਨ ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਗਾਇਬ ਸਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਹੀ ਸਰਦਲ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਸਣੇ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਦਬੋਚ ਲਿਆ।

ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਸੀ ਕਿ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾ ਬਲਾਉਣ ਕਦੇ ਬੱਕਰੇ ਬਾਣੀਏ ਕਰਨ ਨਾ ਲੜਾਈ... ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਵਾਂਗ ਹੰਸ ਨੇ ਚੁੰਝ ਪਾ ਕੇ ਦੁੱਧ ਅਲੱਗ ਤੇ ਪਾਣੀ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਜ਼ਿਦਰ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਰਜਾਨਾ ਸੀ।

ਹੋਇਆ ਇੰਜ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਮੇਸ਼ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਬਰਾਤ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਰਜ਼ਿਦਰ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਖਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਭੈਣ ਆਏ ਸਾਲ ਰਜ਼ਿਦਰ ਦੇ ਵੀ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨਣ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਇਹ ਤੇਰੀ ਭੈਣ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਹ ਜੁਅਰਤ ਕਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਲਵੇ। ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਵਿਜੈ ਨੂੰ

ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਾਤ 'ਚੋਂ ਲੈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਭੁਗਤ ਸੰਵਾਰੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਬੀਲਾ ਬਹੁਤ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੈ।

ਤੇ ਵਿਜੈ ਆਪਣੇ ਦੋ ਹੋਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਜ਼ਿਦਰ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਹੋਰ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਪਰ ਖਾਲੀ ਪਏ ਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਪੈਗ ਭਰ ਕੇ ਸੁੱਕੀ ਸੁਰਾਬ ਪਿਲਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਬੋਲਿਆ, "ਸਾਲਿਆ ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ?"

"ਕਿਹੜੀ ਭੈਣ?"

"ਜਿਹਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਨੱਚਦਾ ਸੀ।"

ਕੰਜਰ ਦਿਓ, ਉਹ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ, ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਚਾਅ 'ਚ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਨੱਚ ਸਕਦੇ।" ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਗੁੱਟ ਬਥਲਾਉਂਦੇ ਰਜ਼ਿਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਆਂ ਵੱਡਿਆ ਬਦਮਾਸ਼ਾ, ਸਾਲਿਆ ਕੁੱਤਿਆ।"

ਤੇ ਫਿਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਮੈਂ ਮੈਂ ਹੱਥੋਪਾਈ 'ਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਸੁਰਾਬੀ ਹੋਇਆ ਰਜ਼ਿਦਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦਾ। ਨਾ ਪੇਸ਼ ਜਾਂਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਜੈ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਦੋਸਤ ਨੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਰਾਡ ਵਰਗਾ ਇਕ ਹਥਿਆਰ ਰਜ਼ਿਦਰ ਦੇ ਸਿਰ 'ਚ ਠੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪਿੱਠ ਭਾਰ ਜਾ ਪਿਆ।

ਸੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਜ਼ਿਦਰ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਹਨੂੰ ਹੋਸ਼ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਰਜ਼ਿਦਰ ਦੇ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਜਣੇ ਵਾਕਿਫ ਕੈਮਿਸਟ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਹੋਸ਼ 'ਚ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਉਧਰ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪਲ-ਪਲ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਆਖਰ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਰੋਹ 'ਚ, ਰਜ਼ਿਦਰ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ, ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ, ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਭੰਨ ਤੋੜ ਹੋਈ, ਨਾਅਰੇ ਲੱਗੇ, ਵੱਡੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਹੋਈ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਰਜ਼ਿਦਰ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਸਾਹ ਸੂਤ ਲਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਸੁੱਟ ਕੇ ਉਸਦੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰੇ ਤੇ ਇਕ ਭਾਰ ਢੋਣ ਵਾਲੇ ਰਿਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਾਲਣ ਹੇਠ ਲਾਸ਼

ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਬੋਰੀ 'ਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਨਹਿਰ ਕਿਨਾਰੇ ਸੁੱਟ ਆਏ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਹਿਰ 'ਚ ਪਾਣੀ ਆਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਇੰਜ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਤਾਂ ਘੁੱਗ ਵਸਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਰੋਹ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ 'ਚ ਘਿਰ ਗਿਆ।

ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਸਟਾਫ ਵਜੋਂ ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਟੇਪ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਜ਼ਿਦਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਬਾਲ ਉਠ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕੋ ਥਾਲੀ 'ਚ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਜੈ ਨੇ ਥਾਲੀ 'ਚ ਸ਼ੇਕ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਜ਼ਿਦਰ ਅਗਵਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਕੁੱਟਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣੇ ਕਿ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ।

ਖੈਰ! ਸਣੇ ਵਿਆਂਦੜ ਰਮੇਸ਼ ਤੇ ਚੌਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ। ਦੋ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਤਲ ਹਮਜ਼ਮਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਗੁੰਮ ਸੀ। ਫਿੱਟ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਉਣ ਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸ਼ਰਮ 'ਚ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਢਾਈ ਸਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਹੋਇਆ ਉਹੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਤੱਕੜੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਬਾਇੱਜ਼ਤ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ।

ਬਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਚੌਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚੋਂ ਦੇਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ ਸਨ।

ਕਈ ਵਾਰ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿਆਹ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਰਜ਼ਿਦਰ ਦਾ ਕਤਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਆਟੇ ਨੂੰ ਪਲੇਬਣ ਮੈਂ ਵੀ ਲੁਆ ਬੈਠਦਾ।

ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਰਜ਼ਿਦਰ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਸਾਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਾਕ 'ਚ ਹੋਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਆਖਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਬਾਪ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਲੁੜਕ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੱਚੀ, ਰੂਪ ਦਾ ਲੇਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਤੇ ਰੱਬ ਨੇ ਜਿਸਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਜਾਂ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਛੱਤ 'ਤੇ ਤਾਂ ਬਰਫ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਲਟ-ਲਟ ਬਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਪਰਿਵਾਰ ਫੂਕਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਨੇ, ਨੂਰੀ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗਈ ਏ ਝੁੱਲ ਲੋਕੋ। ਪਾਇਆ ਲਹੂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਕਿਸ ਔਂਤਰੇ ਨੇ, ਰਿਹਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਖੁਲ੍ਹ ਲੋਕੋ। ਵਧ ਕਲੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਮਲ ਸੀ ਜਿਸਮ ਜਿਹੜੇ, ਵਿਕਦੇ ਟਕੇ ਟਕੇ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਲੋਕੋ। ਖੋਟੇ ਮਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਅਰਦਾਸ ਕਹਿੰਦੇ ਬਖਸ਼ੀਂ ਰਹਿਬਰਾ ਜੇ ਹੋ ਗਈ ਏ ਝੁੱਲ ਲੋਕੋ। ਜੀਰਾ ਮੂੰਹ 'ਚ ਦੇਣ ਨੂੰ ਫਿਰਨ ਜਿਹਦੇ ਉਹਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਟਕਦਾ ਝੁੱਲ੍ਹ ਲੋਕੋ। ਹਾਸੀ ਖਚਰੀ ਹੀ ਹੋਸਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਪਰੋਂ, ਵਿਚੋਂ ਫਿਕਰਾਂ ਦੇ ਖਾਧੇ ਨੇ ਫੁੱਲ ਲੋਕੋ। ਵਰਤ ਰੱਖ ਕੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਘਰੇ ਪੂਜਣ, ਬਾਹਰ ਜਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵੱਟਦੀਆਂ ਮੁੱਲ ਲੋਕੋ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸਿਰ 'ਚ ਖੋਹ ਪਵਾਈ ਫਿਰਦੇ, ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਝੁੱਲ੍ਹ ਲੋਕੋ। ਤੇਲ ਦੀਵੇ 'ਚੋਂ ਮੁੱਕੇ ਤਾਂ 'ਲਾਜ ਕਰੀਏ ਇਹ ਸਣੇ ਬੱਤੀ ਦੇ ਹੋ ਗਿਆ ਗੁੱਲ ਲੋਕੋ।

ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ

ਜਦ 1947 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਏ। ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਸਿੱਖ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਲ ਵਧ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਹ ਸਨੇਹ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲਿਆ। ਹਰ ਥਾਂ ਮੋਟਰ ਪਾਰਟਸ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਾਰੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਪੰਡਿਆਂ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਨੀਪੁਰ, ਅਸਾਮ, ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਕੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਛਾ ਗਏ। ਪੈਸਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਧੜਾ-ਧੜ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਏ। ਜਦ ਸਿੱਖ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੇ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਚੋਨਈ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1935 ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਬਿਦਰ (ਕਰਨਾਟਕ) ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਸਥਾਪਤ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੀ ਹੋਰ ਹੋ ਗਈ। 1984 ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਲਿਆਇਆ। ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਘਰ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਆ ਵਸੇ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਬਾਹਰਲਾ ਸਿੱਖ ਬਿਨਾਂ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੀ ਮਸਲੇ ਹਨ? ਕੌਮੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹਰ ਸਟੇਟ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਥਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਲਾਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸਿੱਖ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰਿਆਣਾ, ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ, ਫਿਰ ਯੂ.ਪੀ., ਉਤਰਾਖੰਡ, ਕਸ਼ਮੀਰ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਹਨ। ਹਰ ਦਸ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਜਨਗਣਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ 2001 ਜਨਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਕੀ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਧੀ ਹੈ।

ਰਾਜਸਥਾਨ: ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਕਾਨੇਰ ਨੇ ਗੰਗ ਨਹਿਰ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਗੰਗਨਗਰ, ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਲਈ ਜਾ ਵਸੇ। ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਨਹਿਰ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਸਿੱਖ ਜਾ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਦੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਵੇਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਜਨਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ

ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਨਗਰ ਵਿਚ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਿੱਖ ਕਾਲਜ ਹੈ, ਪਰ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣਾ: ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਸਿੱਖ ਵੱਸ ਗਏ ਸਨ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਗੀਰਦਾਰ 230 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਉਚੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਣੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਮੁਗਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੁਆਇਆ ਸੀ। ਕੈਥਲ, ਕਲਸੀਆਂ, ਜੀਂਦ ਬੁੜੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਕੈਥਲ ਵਿਚ ਵਿਕਣ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੇਵਲ ਮੁੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਿੱਖ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਬੜੀ ਹੈ। ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

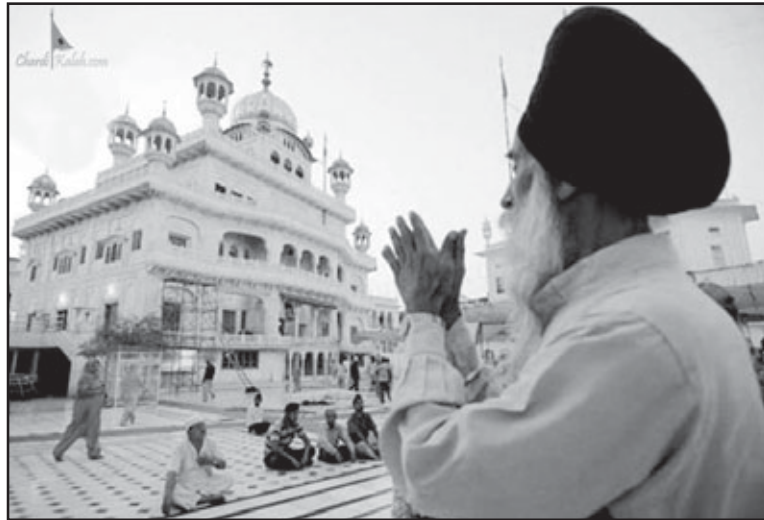
ਦਿੱਲੀ: ਕਦੇ ਇਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਬਚਿਤਰ ਸਿੰਘ, ਮੇਅਰ, ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਫਿਰ ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਆਦਿ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 1984 ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਕਦੇ 11 ਲੱਖ ਸੀ, ਹੁਣ 6 ਲੱਖ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਹੁਤ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਟੈਕਨੀਕਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ, ਵੱਡੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਹਨ ਪਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਿਆਰ ਘੱਟ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਬੀ.ਐ.ਪੀ. ਦੇ ਰਾਜ 2003 ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੈਂਟਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਮਿਊਂਜ਼ੀਅਮ ਸਿੱਖ ਲਾਇਬਰੇਰੀ, ਸਿੱਖ ਕਲਾ, ਸਿੱਖ ਸੰਗੀਤ ਆਦਿ ਇਥੇ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਬਣਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਹੀ ਠੀਕ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੱਧੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਇਥੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਉਤਰਾਖੰਡ: ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਤਰਾਈ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀਯੋਗ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਕਮਾਇਆ। ਸ਼ੇਰ ਚੀਤਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਇਲਾਕਾ ਵਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਈ। ਜਦ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਤਾਂ ਤਰਾਈ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਘੇਰਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਸਪਤ ਰਾਏ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਜਸਪਤ ਰਾਏ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਭਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਅੱਗ ਬਬੂਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਖੜਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੀ ਖੜਕੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਦ ਤੱਕ ਖੜਕੀ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਭਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦਾ।

ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਕੋਲ ਦੀਵਾਨ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਫਰਿਆਦ ਲੈ ਕੇ ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਸੂਬਾ ਲਾਹੌਰ ਕੋਲ ਫੌਜੀ ਮਦਦ ਮੰਗਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਿਤਨੇ ਸਿੱਖ ਵੱਸਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਮਾਰਚ, 1746 ਈ. ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁੱਚੜਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਦੇ ਕੁਲ-ਗੁਰੂ ਗੁਸਾਂਈ ਜਗਤ ਭਗਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨੀਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਟਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਅਤੇ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਸਮੇਤ

ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਮਸੂਰੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ 1969 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। ਹੋਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ, ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਤੇ ਹਰਿਦੁਆਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। 3 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੂ ਹੋਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਹਰ ਸਾਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੂਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਦੇ 'ਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਥਾਨ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਤੇ ਹਰਿਦੁਆਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਦਾ ਅਖਾਤਾ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼: ਇਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਛੇ ਲੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਕਦੇ ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬੋਰਡ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। 1974 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਬਣੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ) ਵਜ਼ੀਰ ਵੀ ਬਣੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰ ਤੇ ਉਸਦਾ ਲੜਕਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇਵੇਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਸਕੂਲ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਸਟਾਫ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਟੀਚਰ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਵੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 1988 ਵਿਚ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਲੈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਝਾਰਖੰਡ ਵੱਖਰਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜਸੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਰਾਂਚੀ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਵਸੋਂ ਹੈ।

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼: ਇਹ ਇਕੋ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਸਭਾ ਕਮੇਟੀ ਬੜੀ

ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਕੈਪ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭੁਪਾਲ ਇੰਦੌਰ, ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 1952 ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਵਜ਼ੀਰ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਿਟਾਇਰ ਸਿੱਖ ਅਫਸਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਪੂਰਬ ਭਾਰਤ: ਗੁਰੂ

ਸਾਹਿਬਾਨ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਸਾਮ, ਬੰਗਾਲ ਸਿੱਕਿਮ ਆਦਿ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ। ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵੀ ਅਸਾਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦੇ, ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਪੂਰਬੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਮ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਹਾਟੀ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਅਸਾਮੀ ਸਿੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਵੀ ਹਨ। ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ, ਨਾਗਾਲੈਂਡ, ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਕੰਮ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਰਿਵੀਊ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਕੈਪਟਨ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਹੀ ਸਿੱਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਪੁਰਾਣੀ ਬੜੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰ 'ਦੇਸ਼' ਦਰਪਨ' 70 ਸਾਲ ਤੋਂ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉੜੀਸਾ: ਇਥੇ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ (ਪੰਜਵਾਂ ਪਿਆਰਾ) ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰਦੀ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਕਰਨਾਟਕ, ਕੇਰਲ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਉੱਜਲ ਸਿੰਘ ਗਵਰਨਰ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਭਵਨ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਮਦਰਾਸ ਵਿਚ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ। ਕੋਚੀਨ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਚੋਨਈ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰਮ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੋਇੰਬਟੂਰ ਵਿਚ, ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੌਖੇ ਹਨ। ਬਿਦਰ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਖਾਲਸਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਂਧਰਾ: ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਥੇ ਵੱਸ ਗਏ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਹੱਲੇ ਹਨ। ਦੱਖਣੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਲਿਟਰੇਚਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਸੇ ਹਨ, ਸੌਖੇ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ: ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਝੁੱਲਿਆ ਸੀ ਜਦ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਉਥੇ 1935 ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹਸਪਤਾਲ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੈਰਿਫ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਐਸ. ਬੇਦੀ ਬੰਬੇ ਦਾ ਮੇਅਰ ਵੀ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 30 ਦੇ ਕਰੀਬ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਤੇ ਕਾਲਜ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਾਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਕਈ ਸਿੱਖ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਹਨ। ਪੂਨਾ, ਨਾਸਿਕ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੈ। ਦੋ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਵੀ ਬਣੇ ਹਨ। ਨਾਗਪੁਰ ਦਾ ਮੇਅਰ ਵੀ ਸਰਦਾਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਬਣੇ ਹਨ। ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਂਦੇੜ ਦੀ ਬੜੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। 300 ਸਾਲਾ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੰਗਰ ਸਥਾਨ ਦੀ ਜਿਤਨੀ ਸਿਫਤ ਕਰੀਏ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਬੰਜਾਰੇ ਤੇ ਸਿਕਲੀਗਰ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਪਰ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਸਕੇ।

ਦਰਅਸਲ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਕਈ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲਾਂ ਬਣੀਆਂ ਪਰ ਚੱਲੀਆਂ ਨਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧੇਗਾ।

ਰਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੀਰ

ਭਾਰਤ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੀ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁੱਝੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਝੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਣ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਗਲ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾ ਦੇਣ ਦੀ ਠਾਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ ਬਲੀ ਵੇਦੀ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਵਿਚ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੋਂ ਧੱਕੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜਥਾ ਐਮਨਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 'ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਥੇ ਪੁੱਜਾ ਸੀ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਫੌਜਦਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਰਾਤ ਲਈ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਰਸਦ ਆਦਿ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਛਕ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਿੰਘ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਫਾਕੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਹੰਕਾਰੇ ਹੋਏ ਜਸਪਤ ਰਾਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਆ

ਘੇਰਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਸਪਤ ਰਾਏ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਜਸਪਤ ਰਾਏ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਭਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਅੱਗ ਬਬੂਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਖੜਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੀ ਖੜਕੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਦ ਤੱਕ ਖੜਕੀ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਭਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦਾ।

ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਕੋਲ ਦੀਵਾਨ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਫਰਿਆਦ ਲੈ ਕੇ ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਸੂਬਾ ਲਾਹੌਰ ਕੋਲ ਫੌਜੀ ਮਦਦ ਮੰਗਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਿਤਨੇ ਸਿੱਖ ਵੱਸਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਮਾਰਚ, 1746 ਈ. ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁੱਚੜਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਦੇ ਕੁਲ-ਗੁਰੂ ਗੁਸਾਂਈ ਜਗਤ ਭਗਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨੀਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਟਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਅਤੇ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਸਮੇਤ

ਛੋਟਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ

ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਮੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ “ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਦੇ ਛੰਡ” ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਛੰਡ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੁਗਲਾਈ ਫੌਜ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗਲ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਔਕੜ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਰੁੱਖ ਵੱਢ ਕੇ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਜੋਰ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛੰਡ ਵਿਚੋਂ ਉਖੇੜ ਕੇ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਵਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੰਘ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ‘ਪਤੌਲ’ ਅਤੇ ‘ਕਠੂਹੇ’ ਇਲਾਕੇ ਵਲ ਵਧੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਜਨਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇਗੀ ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਆਸ ਝੂਠੀ ਨਿਕਲੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਕੂਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਪਨਾਹ ਦੇਵੇਗਾ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਭਾਗੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਦਦ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਡਾਢੀ ਹੀ

ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਹਮਣੇ ਸਿੰਧੇ ਖੜੇ ਪਹਾੜ ਸਨ, ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਦਰਿਆ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਵੈਰੀ ਦੀ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਕਰਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਫੌਜ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਰਸਦ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਘੋੜੇ ਵੀ ਤੁਰ ਤੁਰ ਕੇ ਨਿਵਾਲ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਬਿਪਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੌਂਸਲਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੈਦਲ ਜਵਾਨ ਪਹਾੜਾਂ ਵਲ ਵਧਣ ਅਤੇ ਘੋੜ ਅਸਵਾਰ ਵੈਰੀ ਦਲ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ। ਜਿਹੜੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਲ ਗਏ ਸਨ ਉਹ ‘ਮੰਡੀ’ ਅਤੇ ‘ਕੁਲੂ’ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ‘ਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਾਂ ਵੈਰੀ ਦਲ ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬੇਸ਼ਕ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਹੌਂਸਲੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ।

ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਰਿਆੜਕੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਗਰਮੀ ਔਂਤ ਦੀ ਸੀ। ਤਪਦੀ ਰੇਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੀੜੇ ਪਾੜ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਪੱਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ ਸਨ। ਖਾਣ ਲਈ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਆਪਣੀਆਂ ਢਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰੇਤ ਤੇ ਰੱਖ ਗਰਮ ਕਰ ਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਆਰੰਭੀਆਂ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਦੀ ਫੌਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਰੇਤਲਾ ਇਲਾਕਾ ਲੰਘ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜਿਉਂ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਵਲ ਵਧ ਗਏ ਸਨ। ਆਲੀਵਾਲ ਦੇ ਪੱਤੜ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਜੂਨ, ਸੰਨ 1746 ਦੀ ਹੈ। ਲੱਖਪਤ ਰਾਏ ਦੀ ਫੌਜ ਵੀ ਲੜ ਲੜ ਕੇ ਹੰਭ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਮਰ-ਖੱਪ ਵੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲਾਹੌਰ ਪਰਤ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਤ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਾਹੌਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੀਨਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਲੋਥਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਸੀਤ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਹੇਠਾਂ ਦਫਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਨੂੰ “ਛੋਟਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ” ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਝੇ ਨੇ ਵੱਡਾ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾਇਆ ਸੀ।

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ, ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਕੁ ਮੀਲ ਪੈਂਦੇ ਸੀ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੱਡੇ ਮਕੌੜੇ ਨੇ। ਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਾ ਬੱਸ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣ ਭਰਾ ਸੀ। ਬੇਜੀ ਦਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਨੇ ਦੀ ਮੌਤ ਸਿਰਫ ਪੱਚੀ ਕੁ ਸਾਲ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਨਾਨੀ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਪਾਲੇ। ਨਾਨੀ ਵੀ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਬੇਜੀ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਹ ਸੀ। ਮਿਲਟਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੜੇ ਪੱਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਤ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਅਤੇ ਸਵੱਯੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਉਦੋਂ ਪਿੰਡੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਵੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਗੱਡੇ, ਘੋੜੀ ਤੇ ਜਾਂ ਪੈਦਲ ਹੀ ਲਖਣਪੁਰ ਦੀ ਖੂਹੀ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ, ਹਵਾਰੇ ਦੇ ਰੇਤ ਦੇ ਟਿੱਬੇ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਜਾਣੀਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਬਣਨ ਨਾਲ ਸੂਏ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਸੂਏ-ਸੂਏ ਤੁਰਕੇ ਆ ਜਾਣੀਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੂਸਰੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਹਾਲੇ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੀਆਂ ਬੇਜੀ ਨਾਲ ਨਾਨਕੇ ਗਈਆਂ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਮਾ ਜੀ ਛੱਡਣ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਂਗਲ ਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਮੋਢੇ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਕਰਾਏ, “ਬਿਰ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਪਿਆਰੇ”, ਅਤੇ “ਉਠਤ ਸੁਖੀਆ ਬੈਠਤ ਸੁਖੀਆ”, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਆਦਤ ਬਣ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ। ਇਹ ਆਦਤ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਿਭਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਨ ਕਿਸੇ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹਾਂ।

ਮੇਰੇ ਬੇਜੀ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਜੰਗਲ ਪਾਣੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਦੁੱਧ ਰਿਤਕਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਸੀ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, “ਨਿੰਦਉ ਨਿੰਦਉ ਮੋ ਕਉ ਲੋਗੁ ਨਿੰਦਉ।” ਜੱਟ ਦੀ ਗੁਰੂ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਬੜੀ ਨਿਰਾਲੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਾਲੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਠ ਭਾਵੇਂ ਕਰੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾ, ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਪਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਲਈ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਝੱਟ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਫਲ ਪੰਥਕ ਕਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਿੱਖ। ਜੱਟ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਜਦੋਂ ਸਿਲਾਈ ਕਵਾਈ, ਸਿੱਖਾਉਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਂਟਰ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਮੈਂ ਪੰਜਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਮਿਸਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਗੁਰਮੇਲ ਨਾਲ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਸਿਲਾਈ ਸਿੱਖਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਾਲ ਸੀ ਪਰ ਬਾਹਰਲਾ ਘਰ ਸਾਡੇ ਵਕੀਲ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰਲੇ ਘਰ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਦੋ ਬਾਹਰਲੇ ਘਰ ਸੀ। ਉਹ ਭੈਣ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਬਣ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਹੁੰਦਾ, ਨਿਜੀ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਈਆਂ, ਤਕਰੀਬਨ ਉਦੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਿਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਆਦਿ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਇਮਾਰਤ ਨਾ ਬਣੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਆਪ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ

ਜੱਟ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਧੀਆਂ

ਚਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਲੈ ਆਉਣੀਆਂ। ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੋ ਜਮਾਤਾਂ ਪਿਛੇ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਹਾਲੇ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਬਿਜਲੀ ਆਈ ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਅੱਠਵੀਂ ਵਿਚ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਵੱਡੀ ਲਾਲਟੈਣ, ਜਗਾ ਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਟੂਲ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਲੈਣੀ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਡਾਹ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਭਤੀਜੇ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਬੈਠ ਜਾਣਾ। ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਸੌਂ ਜਾਣ ਤੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਬੇਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਕੋਰਸ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਹੀਂ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਈ ਰਾਤ ਸਾਨੂੰ ਝਿੜਕ ਕੇ ਸੁਲਾਉਣਾ। ਬੇਜੀ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸਦਕਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣ ਹੋਈ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੀ ਭਾਬੀ ਮੈਨਾ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਰਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਪਿੰਜਰ’ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੇਵ ਅਤੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ‘ਸੁਨੇਹਤੇ’ ਆਦਿ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਸੁੰਦਰੀ’ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕ ‘ਬੀਬੀ ਸ਼ਰਨ ਕੌਰ’ ਪੜ੍ਹੀ ਜਿਸਨੇ ਸਿੱਖ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ‘ਅੱਖਰ’ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਅਖਬਾਰ, ਕਾਪੀ ਜਾਂ ਪੁਸਤਕ ਆਪਣੇ ਨੀਚੇ ਰੱਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਵੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਪਵੇ।

ਕੋਟਲਾ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਵਿਚ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ “ਸਰਦਾਰ” ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੱਤ ਕੰਗ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ 10-10, 15-15 ਰੁਪਏ ਜਗੀਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਜਗੀਰਦਾਰ ਔਰਤਾਂ ਜਦੋਂ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਕਵੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਚਿਕਨ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਢੱਕ ਲੈਂਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੇ-ਪਹਿਲ ਇਹ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਲੱਗਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਲ ਰੁਚੀ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਬਣੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਸਮਰਾਲੇ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਰਿਹਾ। ਕੋਟਲੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਗਰੇਵਾਲਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡੀ ਖਾਸ

ਕਰਕੇ ਗੁਜਰਵਾਲ ਅਤੇ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੁੜੀਆਂ ਆਮ ਜੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ ਸਨ ਅਤੇ ਫੁੱ-ਫਾ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ। ਦੂਸਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ “ਮਾਨ” ਗੋਤ ਦੇ ਆਮ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਡਾ ਕਾਫੀ ਸਹੇਲਪਣਾ ਸੀ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲੋਂ ਕੋਟਲਾ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮਾਸਟਰ ਅਮਰਨਾਥ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਅਧਿਆਪਕ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਭਾ ਮਾਸਟਰ ਅਮਰਨਾਥ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾ ਕਾਰਨ ਪਿਠ ਪਿਛੇ ਬੱਚੇ ਉਸਨੂੰ “ਭਾਪਾ” ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਬੱਚੇ ਇਥੇ ਮਥਾ ਟੇਕਣ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਲਟੀ ਵਾਲਾ ਖੂਹ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਖੋਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸਤੇ ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਤਖਤੀਆਂ ਧੋਂਦੇ। ਪੰਜਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਪੰਤ, ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਡਿਤ ਪੰਤ ਬਿਨਾਂ ਛੱਤ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਥ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਲੰਘੇ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਜਿਪਸੀਆਂ ਸੜਕ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਕਦੀਆਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣੀ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਵੀਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਨੰਬਰ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਏ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜਣੇ (ਮੈਂ) ਮੇਰਾ ਭਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਾਏ ਦੀ ਪੋਤੀ, ਆਪਣੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈ ਕੇ ਸਮਰਾਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਥੇ ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਦਾ ਮਾਸਤ ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀ.ਟੀ. ਮਾਸਟਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਛੇਵੀਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣ ਲਿਆਏ। ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀਰ

ਦਾ ਸਾਂਝੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਵੀਰ ਜੀ ਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਮਰਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਮਹੰਮਦ ਗੌਰੀਆ ਦਾ ਵੀ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਮਾਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ ਵੀ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸੀ। ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੌਸ਼ਲ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਕੱਟੜ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰਨ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ। ਉਸਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੱਦਰ ਦੀ ਸਲਵਾਰ ਅਤੇ ਖੱਦਰ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਰੰਗਦਾਰ ਕਮੀਜ ਪਹਿਨੀ ਹੁੰਦੀ। ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਖੰਨਾ ਰੋਡ ਤੇ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮਰਾਲੇ ਦੀ ਹਦ ਸੀ। ਆਸ ਪਾਸ ਹਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਟੋਬਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਕੂਲ ਸ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ (ਸਵਰਗੀ ਮਨਿਸਟਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਦੇ ਚਾਚਾ) ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਣਵਾਇਆ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਸਕੂਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੰਵਲਜੀਤ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੋ ਜਮਾਤਾਂ ਅੱਗੇ ਇਸੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸੀ।

ਸੱਤਵੀਂ ਤੋਂ 10ਵੀਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਕਮਰਿਆਂ 'ਚ ਲਗਦੀਆਂ ਅਤੇ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਲਈ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਾਲੀ ਦੇ ਝੌਂਪੜੀ ਨੁਮਾ ਕਮਰੇ ਤੱਕ ਲੰਬਾ ਛੱਪਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਛੇਵੀਂ ਕਲਾਸ ਤਿੰਨ ਲੰਬੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਪੜਾਂ ਤੇ ਬੈਠਦੀ ਸੀ। ਅੱਠਵੀਂ, ਨੌਵੀਂ ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ ਕਲਾਸ ਡੈਸਕਾਂ ਤੇ ਬੈਠਦੀਆਂ। ਵਰਡੋ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਚੌੜਾ ਰਸਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਗਰਾਊਂਡ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਲੀਅਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਵਾਤ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਦਿੱਖ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਦਿਲ ਖਿੱਚਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਰਾਊਂਡ ਵੀ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਮਿਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਹੁਤ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ। ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਮਿਸ ਪਤਵੰਤ ਕੌਰ ਰਾਇ ਸੀ। ਉਹ ਛੇਵੀਂ ਨੂੰ ਗਣਿਤ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਾਇੰਸ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਪਤਵੰਤ ਭੈਣ ਜੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਭਾਵੇਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨੇੜੇ ਚੱਕ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਅਧਿਆਪਕਾ ਮਿਸ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਸਮਰਾਲੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਮਿਸ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੌਵੀਂ ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ ਨੂੰ ਗਣਿਤ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ। ਪਤਵੰਤ ਭੈਣ ਜੀ ਮਿਹਨਤ ਵੀ

ਦੇ ਕਾਲਮ ‘ਇੰਨੀ ਕੁ ਬਾਤ’ ਵਿਚ ਦਾਰਜੀ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਰਜੀ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਦਾਰਜੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮਨਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਧੌਂਕਤ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਮੁਦਈ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੋ ਲਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਪਿੰਡੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਉਣ ਲਈ ਤੁਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲਿਸਟ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੁਰ ਕੇ ਹੀ ਚਲਾ ਜਾਣੀ ਕਿਹੜਾ ਦੁਰ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਬੱਸਾਂ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਣਾ, ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਮੈਸ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਏਨਾ ਉੱਚੀ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਡਾਈਨਿੰਗ ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰਾਹ ਹੀ ਇਹ ਕੱਢ ਲਿਆ ਕਿ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਟੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮੰਗਵਾ ਲੈਣੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਕੋਰੀਡੋਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਆਮਦ ਦੀ ਖਬਰ ਪੂਰੇ ਹੋਸਟਲ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੀ ਜਾਣਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਲਚਰ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲੇ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਧੰਨਵਾਦ।

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਿਟਰਾਇਟ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਕਰਾਉਂਦੀ ਪਰ ਉਸਦਾ ਸੁਭਾ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸਖਤ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਵਿਹਲੇ ਪੀਰੀਅਡ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁੜੀਆਂ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਰੌਲਾ ਹੌਡ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੱਕ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੌਡ ਨੇ ਦਬਕਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪਤਵੰਤ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜਮਾਤ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ ਇਕ ਵਾਇਓ ਹੱਥ ਅੱਗੇ ਕਰਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਇਕ ਇਕ ਰੁਲ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਸੁਜਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਆਖਰੀ ਡੰਡਾ ਖਾਧਾ ਸੀ। ਛੇਵੀਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਹੇਡੋਂ ਤੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਸਮਰਾਲੇ ਆਉਂਦੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇੱਕੋ ਇਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਆਪਕਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਤੀ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਬਾਲ ਵਿਧਵਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕੱਟੜ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਸੀ ਜੋ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਹਵਨ ਯੱਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੀ। ਹਿੰਦੀ ਸਿੱਖਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਬਦੇਲਤ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਗਣਿਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੰਬਰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਉਂਦੇ। ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਚੀਦਾ ਸੀ ਬਸਤੇ ਨਾਲ ਤਖਤੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਪਰ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਲਿਖਾਈ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਬਕਾਇਦਾ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਤਖਤੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਪੰਜਵੀਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵਰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਵਰਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ-ਖੱਦਰ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਸਲਵਾਰ, ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਭਾਗ ਮਾਰਦੀ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ (ਇਹ ਰੰਗ ਸਿਰਫ ਸਮਰਾਲੇ ਦੇ ਖੱਦਰ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ) ਅਤੇ ਮਲਮਲ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਚੁੰਨੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸਲਵਾਰ ਕਮੀਜ਼ ਹੀ ਪਹਿਨਦੀਆਂ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਹਰੇ ਖੱਦਰ ਦੀ ਫਰਾਕ ਪਾ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨੀ ਖੱਦਰ ਸੁਆ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਚੂੜੀਆਂ ਪਾਉਣ, ਨਹੁ ਪਾਲਿਸ਼ ਲਾਉਣ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਜੇ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਕੋਈ ਕਾਪੀ, ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੌਡ ਮਿਸਟਰੈਂਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਹੀ ਘਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 6ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਪਹਿਲਾ ਮੋਟੀ ਰਫ ਕਾਪੀ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਪੱਕੀ ਕਾਪੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਭੇ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਅਗਲੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਦੇ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਖਾ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਇਕ ਕਮਰੇ 'ਚ ਦਰੀਆ ਵਿਛਾ ਕੇ ਸੌਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗੁਆਂਢਣ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪੱਕੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਨਾਮ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ +2 ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ। ਉਥੇ ਇਸਤਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਰੀਆਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਅਰਾਮ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਆਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਦੋ-ਦੋ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ, “ਮੈਡਮ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪੀਰੀਅਡ ਹੈ ਫਲਾਣੀ ਕਲਾਸ ਲੈ ਲਵੋ।” ਪਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਜੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਰਕਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਹਨਤੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘੜਿਆ ਘੜਾਇਆ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਡੀਸੀ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਹੈ ਅਜਕਲ੍ਹ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਹਾਲ। ਪੁਰਸ਼-ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਨ-ਦਿਹਾਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜ ਛਾੜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਕਿਥੇ ਗਈ? ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਹਰ ਅਧਿਆਪਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਸਹੀ ਸੇਧ ਵਾਲੀ ਸਾਰਥਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਈ ਅਖਬਾਰ ਹਰ ਹਫਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਹਫਤੇ ਕੁਝ ਗਵਾਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੀ ਵਧਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰੀਤਤਾ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਪਰਚੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।

ਲੰਘੀ 27 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ 10ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਮਨਾਈ ਗਈ ਸੰਗੀਤਕ ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਮਈ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਅਖਬਾਰ ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਇਸੇ ਨੇ ਹੀ ਭਰੀਆਂ ਹਨ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਇਸ ਨੇ ਅਜੇ ਬੜੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਸਰ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਸ਼ਿਕਾਰੋ
630-440-3458

ਰੂਹ ਦੀ ਖੁਰਾਕ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ 10ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸਾਡੀਆਂ ਸੂਝ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਕਬੂਲ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਠਕ ਹਾਂ। ਰੋਟੀ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਰੱਜ ਕੇ ਖਾ ਲਈਏ ਪਰ ਪੇਟ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਬਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਦਿਨ ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਤ ਚੋਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਵਧੀਆ ਲੇਖਕ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜਿਥੇ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਲਿਖਤਮ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰੇ ਦਾ ਗੱਲੀਬਾਤੀ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਇੰਨੀ ਕੁ ਬਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਾਲਮ ‘ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ’ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਮੇਜਰ ਦਾ ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪਿਆ ਲੇਖ ‘ਸੋਹਣੀ ਪੱਗ ਅਤੇ ਮਾਰਤੀਓ ਨਾਂ ਦੀ ਉਹ ਕੁੜੀ’ ਮੁੜ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ।

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ,
ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਦਾਰਜੀ

17 ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਗੁਰਬਚਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਇਨਾਮ ਲਈ ਤਰਲੇ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ

ਸਵਾਲ: ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਉੱਥੇ ਹੀ ਨਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਫੁੱਟ ਤੁਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਟਿਆਲੇ ਗਏ ਤਾਂ 'ਭੂਤਵਾਤੇ' ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ 'ਦਿੱਲੀ ਸਕੂਲ' ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਕੀ ਗਿੱਦਤਸਿੰਗੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ?

ਨੂਰ: ਅਕਸਰ ਮੈਂ ਚਾਹਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਜਾਵਾਂ, ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰੰਗ ਪੈਦਾ ਕਰਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਟਿਆਲੇ ਗਿਆ, 'ਭੂਤਵਾਤੇ' ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੋ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਸਰਗਰਮੀ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਰਹੀ। ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਟਰੱਕਚਰਲਿਜ਼ਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸਾਂ, ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਵਾਦ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀਆਂ, ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਵਲ ਵਧਿਆ ਤੇ ਸਟਰੱਕਚਰਲਿਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। 'ਇਕੱਤੀ ਫਰਵਰੀ' ਕਰਕੇ 'ਦਿੱਲੀ ਸਕੂਲ' ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਲੋਚਨਾ ਸ਼ਬਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਗਿੱਦਤਸਿੰਗੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਵੇਂ ਗਿਆਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਿਪੇਖ ਬਣਾਓ। ਸੰਚਾਰ ਕਰੋ, ਗਿੱਦਤਸਿੰਗੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵੀ ਹੱਥ ਰਹੇਗੀ।

ਸਵਾਲ: ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਹਿਤਕ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਕਫੀਅਤ 'ਭੂਤਾਂ' ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਨਵੇਂ ਦੁਆਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਵਰਗੀ ਕਿਰਿਆ ਸੀ ਉੱਥੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਕੀ?

ਨੂਰ: ਭੂਤਵਾਤੇ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੂਲ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਨਵਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਲਗਭਗ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ। ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਕੋਈ ਕਦੋਂ, ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਰਭਰ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ। ਲਿਖਤ ਲਗਭਗ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਗੇਰੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਲਿਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਭੂਤਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਨਵੇਂ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਸਵਾਲ: 'ਭੂਤਵਾਤੇ' ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੇਹੱਦ ਦਿਲਚਸਪ ਯਾਦਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ?

ਨੂਰ: ਭੂਤਵਾਤੇ ਦੇ ਸਿਰਜਕਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ, ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ, ਹਰਿੰਦਰ ਮਹਿਬੂਬ ਤੇ ਲਾਲੀ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਲੀ, ਹਰਭਜਨ ਸੋਹੀ, ਕਾਮਰੇਡ ਮੇਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਗਰੇਵਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਲੀਅ ਆਦਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ। ਭੂਤਵਾਤੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਰਬੰਸ ਬਰਾੜ, ਨਿਰਦੇਖ ਵੀ ਭੂਤਵਾਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਅਧਿਐਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਨ। ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਉਸਤਾਦ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਭੂਤ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਅਤੇ-ਬੁੜੇ ਭੂਤ ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਭੂਤਵਾਤੇ ਦੀ ਦੀਦੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਸਨੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵੀ ਛਾਪਿਆ 'ਸੱਚੀ ਮੂਰੀ ਦੇ ਭੂਤ', ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਿਚ ਭੂਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਡਿਤਣ ਵਧੇਰੇ ਉਘੜਦੀ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਭੂਤ ਨੇ ਸਹਿਜ ਹੀ ਆਖਿਆ, "ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਭੂਤਨੀ ਸਿਵਿਆਂ 'ਚ ਆਓ"। ਭੂਤਵਾਤੇ ਦਾ ਨਾਂ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੌਂਦੇ ਕਦੋਂ ਨੇ। ਕਦੇ ਇਥੋਂ ਉੱਚਾ ਸੂਫੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾਸਿਕੀ ਸੰਗੀਤ ਗੂੰਜਦਾ, ਕਦੇ ਨੀਵੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਰੱਸੀ ਤੇ ਜਾਂਘੀਏ ਸੁੱਕਦੇ ਦੇਖਦੇ। ਕਦੇ ਭੂਤ ਇੱਟਾਂ ਸੁੱਟਦੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੁੰਦੇ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੌਂਦੇ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਜਣੇ ਬਰਾਡੇ ਜਾਂ ਵਿਹੜੇ 'ਚੋਂ ਜਾਗਦੇ। ਦੋ ਕਮਰਿਆਂ 'ਚ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਹੀ ਸਨ। ਅਕਸਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਸਰਹਾਣੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਕੋਈ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ ਆ ਜਾਂਦਾ ਜਿਵੇਂ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੇਖੋਂ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲਈ ਦੋ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਰੋਟੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ, ਉਨੀਆਂ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਲੰਗਰ ਮਸਤਾਨਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਭੂਤਵਾਤੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਦਿਲਚਸਪ ਯਾਦਾਂ ਨੇ। ਦੁੱਧ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਪਤੀਲਾ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਮਾਂਜਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਧੋ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਮਾਂਜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਹਲਵਾਈ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਖੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਲੰਗਰ ਮਸਤਾਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਹਰਭਜਨ ਸੋਹੀ ਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਮਿਲੇ, ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰੋਟੀ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਦਾਰੂ ਵਰਤਾਇਆਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਏ, ਬੋਤਲਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਭੂਤਵਾਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਇਆ।

ਹਰਬੰਸ ਬਰਾੜ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਬਾਰੇ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸੂਮ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਟਰੱਕ ਫਰੇਲਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰਬਚਨ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਨੂਰ ਸੰਬੰਧੀ ਇਕ ਤਿੱਖਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ 'ਹੁਣ' ਵਿਚ ਛਪੀ ਜਿਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਸ਼ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ 'ਚ ਛੁਪਾਏ ਕਾਫੀ ਪੈਸੇ ਮਿਲੇ। ਬੀ. ਕੰਪੋਲਕਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਛੁਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਭੂਤਵਾਤੇ ਆ ਕੇ ਸਲਾਹ ਬਣਾਈ ਕਿ ਜ਼ਿਮਲੇ ਦੀ ਸੈਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਫਿਰ ਸਲਾਹ ਹੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਕਤਾਹੀ ਵਿਚ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਲਿਆ ਕੇ ਕਤਾਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਭੂਤ ਨੇ ਬੀ ਕੰਪੋਲਕਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਵਿਚੋਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਤਾਹ ਹੋਰ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੋਲਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏ। ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗਲੀ 'ਚ ਬੈਠਾ ਕੁੱਤਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਉਹ ਬੜੇ ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ ਖਾਧਾ। ਅਸੀਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਉਡੀਕਿਆ, ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਬਸ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਕਤਾਹ ਨੂੰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਗਏ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਵੇਗਾ, ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਧੰਨ ਹੈ ਕੋਈ ਕੁਤੀ ਭੂਤਵਾਤੇ 'ਚ ਪੈਰ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਭੂਤਵਾਤੇ ਦੀ ਰਗੜ ਰਗੜ ਕੇ ਸਫਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਛੁਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭ ਰਹੀ ਉਹ ਵੀ ਹਰਿੰਦਰ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਚੋਂ ਲੱਭ ਗਈ। ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਮੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭ ਰਹੀ। ਉਹ ਵੀ ਲੱਭ ਗਈ। ਇਕ ਚੂਹੇ ਨੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਇਕ ਮੋਰੀ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ, ਪਿੱਛੇ ਖੋਤ ਸਨ। ਹਰਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਉਹ ਕਮੀਜ਼ ਉਸ ਮੋਰੀ ਵਿਚ ਤੁੰਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਫਾਈ ਤੇ ਖੋਜ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਉਸ ਜੋੜੀ ਦਾ ਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸਫਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਾਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਲੂ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਕਰ। ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਸਤੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਬਿਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਰਕਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਆਲੂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਐਮ.ਏ. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪਰਚਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਧਰ ਅੰਬਾਲੇ ਸਤਿਆਜੀਤ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੋਅ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਹ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਵਾਪਸ। ਰਾਤ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਆ ਕੇ ਸੁੱਤੇ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਭੂਤਵਾਤੇ ਦੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਯਾਦਾਂ ਨੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰੀਤਨਗਰ ਤੇ ਲੋਅਰ ਮਾਲ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਭੂਤਵਾਤੇ ਦੀ ਥਾਂ ਕਈ ਮਿੱਤਰ ਭੂਤਵਾਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਉਹ 'ਭੂਤਵਾਤੇ' ਫਿਰ ਨਾ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਭੂਤ ਦੇਸੀ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਖਿਲਰ ਗਏ।

ਸਵਾਲ: ਹੁਣ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕੀ ਮਾਰ ਵਗ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭੂਤਵਾਤੇ ਵਰਗੀ ਮਲੰਗੀ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ?

ਨੂਰ: ਨਿੱਕਤ-ਦੁਕਤ ਮਲੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭੂਤਵਾਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਉਹ ਮਲੰਗੀ ਇਕ ਥਾਂ ਨਾ ਜੁੜੀ। ਉਹ ਭੂਤਵਾਤਾ ਇਕ ਸੰਕਲਪ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਫਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਆਇਆ। ਜਮਾਨਾ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਸਵਾਲ: ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਸੇਖੋਂ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਸਨ ਸੌਂਠਵਿਆਂ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਵਿਚ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੂਤਵਾਤੇ ਵਲ ਕੀ ਵਤੀਰਾ ਸੀ?

ਨੂਰ: ਭੂਤਵਾਤੇ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ, ਮੀਸ਼ਾ ਨੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਉਂਦੇ। ਸਾਹਿਤਕ ਚਰਚੇ ਛਿੜਦੇ। ਕਈ ਨਵੇਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਲਾਲੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬਾਬਾ ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਸਨ, ਉਹ ਅਕਸਰ ਨਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤਲਾਸ਼ਦਾ ਤੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦਾ।

ਸਵਾਲ: ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਨਾਮਾਂ, ਸਨਮਾਨਾਂ, ਰੂ-ਬ-ਰੂਆਂ, ਘੁੰਡ ਚੁਕਾਈਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਚਿਤ ਹੋ। ਕੀ ਕਦੀ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ?

ਨੂਰ: ਇਨਾਮਾਂ, ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ

ਸਰਗਰਮ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਕ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਜਾਂ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕ ਜੋ ਇਨਾਮ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ਼। ਇਨਾਮਾਂ, ਸਨਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹਰ ਲੇਖਕ ਗ੍ਰਸਤ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਮੀਸ਼ੇ ਨੇ ਆਖਿਆ, -ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਇਨਾਮ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵਧਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। (ਉਦੋਂ ਇਨਾਮ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ) ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨਾਮ ਲਈ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤਾਂ ਖਰਚ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਂ। ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਨਾਮ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਦਸੰਬਰ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਕਈਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਇਹ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਖਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਨਾਮ, ਸਨਮਾਨ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਮਿਲੇ ਹੀ ਠੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਿੰਬ ਰਚਨਾ ਨੇ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਨਾਮਾਂ, ਸਨਮਾਨਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ।

ਪਰ ਇਸ ਰੋਲ-ਘਰੇਲ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਡਾ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਨੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਇਉਂ

ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਰਬਚਨ (ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸੀ) ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੀ ਦੁਆਓ'। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਤੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ।' ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਲੈ ਮੈਂ ਉਹ ਸਫਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।' (ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਰਬਚਨ (ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸੀ) ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੀ ਦੁਆਓ'। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਤੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ।' ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਲੈ ਮੈਂ ਉਹ ਸਫਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।' (ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸੀ) ਇਉਂ ਜੋ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦੇ ਹਨ, ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਵੀ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਰਸਟਰੇਸ਼ਨ ਗਾਲੀ ਗਲੋਚ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰਚੇ ਕੱਢਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਦਰਸ਼ਕ ਹਾਂ।

ਹੁਣ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋ। ਇਹਦਾ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਇਨਾਮ ਵੱਡਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਭੇਤ ਲਗਦਾ ਈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨੰਗੇ ਕਰੋਗੇ ਕੁਝ ਚਿਹਰੇ?

ਨੂਰ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਤੇ ਇਨਾਮ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਅਕਸਰ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਇਨਾਮ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲਈ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸੰਗੀਤ ਆਦਿ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਉਤਲੇ ਇਨਾਮ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੇਠਲੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਮਿਲਣੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਲਗਭਗ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਜਾਂ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਇਨਾਮ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤੇ।

ਹੁਣ: ਰੋਲਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੂਰ ਦੀ ਮੁੱਖਬੰਦੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਇਸ ਇਨਾਮ ਲਈ ਮੂਲ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਇਹ?

ਨੂਰ: ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧ ਮਹੱਤਵਯੋਗ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। 'ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਾਵਿ ਜਗਤ' ਤੇ 'ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ'। 'ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ' ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲੇਖ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਚੋਣਵੀਆਂ

ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ। ਇਹ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾ ਹੈ। ਇਕ-ਦੋ ਲੇਖ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਸ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪਾਠਗਤ ਆਲੋਚਨਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਵਿਧੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੇਰਾ ਯਤਨ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਣ: ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਇਸ ਭੁੰਡੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਇਕੱਤ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੀ। ਕੀ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ?

ਨੂਰ: ਮੈਂ ਬਣ ਗਈ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਣਾ ਲੇਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੰਬਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਂਝ ਸਕੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਹਿਜੇ ਬਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਾਂ, ਪਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਇਉਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਹੁਣ: ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਭੂਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀ ਕਹੋਗੇ ਕਿ ਵੱਡਾ ਲੇਖਕ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਨੂਰ: ਲੇਖਕ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਹੋ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭੂਤ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਜੀਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਦਾਂਤੇ, ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ, ਕਬੀਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਟਾਲਸਟਾਇ, ਦੋਸਤੋਵਸਕੀ, ਕਾਫ਼ਕਾ, ਪਾਬਲੋ ਨੇਰੂਦਾ ਆਦਿ। ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਇਹ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਵੀ ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ ਤੇ ਮਾਡਲ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਹਰ ਲੇਖਕ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਬਣੇ, ਫਿਰ ਹੀ ਉਹ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਸਵਾਲ: ਕਾਨਾਫੁਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-ਨੂਰ ਨੇ ਆਖਰ ਵਨੀਤਾ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੁਆ ਹੀ ਦੇਣੈ। ਕੀ ਵਨੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਲਿਖਤ ਏਨੀ ਹੀ ਚੰਗੀ ਹੈ?

ਨੂਰ: ਡਾ. ਵਨੀਤਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਬਿੰਬ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਰੀ-ਕਾਵਿ ਕੇਵਲ ਮਰਦ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਕਾਵਿ 'ਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰੈਟਰਿਕ ਵੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਵਿ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਚੰਗੇ ਕਵੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ। ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੀ ਮਿਲਿਆ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਅਜੇ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਉਸਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਤੇ ਧੀਮੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਸਰਬਪੱਖੀ ਕੰਮ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾ, ਅਨੁਵਾਦ, ਆਲੋਚਨਾ, ਸੰਪਾਦਨਾ ਆਦਿ ਦੀਆਂ 25 ਤੋਂ ਵਧ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੈ।

ਹੁਣ: ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨਾਲ ਬੜੀ ਯਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਭਲਾ 'ਤੱਤਕ ਕਰਕੇ' ਕਿਵੇਂ ਟੁੱਟ ਗਈ?

ਨੂਰ: ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਚੋਣ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਲੜੀ। ਪਾਤਰ ਜਿੱਤਿਆ। ਪਰ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ 'ਫਰੈਂਡਲੀ ਮੈਚ' ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦੋਸਤ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ 1970-71 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਧ-ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ 'ਕਲਯਾਨ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚੋਂ ਵਿਦਾ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਹੁਣ ਵੀ ਸਾਡੀ ਦੋਸਤੀ ਸੰਘਣੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ: ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਫਲਾਂ ਵਿਚ ਇਉਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਚੰਗਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ 'ਰੋਟੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਤਾਲ' ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰੱਟ?

ਨੂਰ: ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਚੰਗੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰਾ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਉਧਰ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਉਹ ਲੇਖਕ ਵੀ ਇਧਰ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਗਏ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਇਧਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਧੇਰੇ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਉਧਰੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਹਿਤ ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉਧਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਰੋਧਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇਗੀ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਧਰੋਂ ਗਏ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਇਧਰ ਦਾ ਹੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਦੇ ਅਜੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਉਘੜੀ ਹੈ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਬਲੈਕ ਸ਼ੀਪ

ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਉਤੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਪੱਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਕੀਮੀ ਬੰਦੇ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਵਰਦੀਧਾਰੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਨਰਸਰੀ ਕਵਿਤਾ 'ਬਾਅ ਬਾਅ ਬਲੈਕ ਸ਼ੀਪ' ਰਟਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਕੋਲ ਖੜੇ ਦੋ ਜੱਟ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਦ ਗੁਦ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਸੁਆਦ ਆ ਗਿਆ ਬਈ, ਆਹ ਤਾਂ ਹੋਏ ਸਕੂਲ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਘੱਟਾ ਈ ਉਤਦਾ ਰਹਿੰਦਾ; ਨਿਆਣੇ ਚੱਤੇ ਪਹਿਰ ਖੋਰ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਨਲਕੇ ਦੇ ਗੇੜੇ ਈ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ ਹਟਦੇ, ਮਾਹਟਰ ਮਾਹਟਰਨੀਆਂ ਤਾਂ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਮੱਖੀਆਂ ਈ ਉਤਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।" ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਓਹ

ਤਾਂ ਹੋਈ ਗੱਲ, ਆਹ ਬਲੈਕ ਸ਼ੀਪ ਕੀ ਸੈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬੜੀ ਇਹਦੀ ਨਿੱਤ ਬਾਹ ਬਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?" ਦੁਆਬੇ ਅਤੇ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਧੁਨੀ 'ਵ' ਨੂੰ 'ਬ' ਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਆਉਂਦੀ 'ਬ' ਨੂੰ 'ਵ' ਬੋਲ ਕੇ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵਾਲੀਬਾਲ ਨੂੰ ਏਥੇ 'ਬਾਲੀਵਾਲ' ਤੇ 'ਗੁਲਾਬ' ਨੂੰ ਗੁਲਾਵ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੁੱਝੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣਗੇ "ਬਹਿਤਕੇ ਦੀ ਬੱਖੀ ਬਿਚ ਬੱਟਾ ਮਾਰਿਆ।" ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰਟੇ ਜਾ ਰਹੇ 'ਬਾਅ ਬਾਅ ਬਲੈਕ ਸ਼ੀਪ' ਨੂੰ 'ਵਾਹ ਵਾਹ ਬਲੈਕ ਸ਼ੀਪ' ਸਮਝ ਕੇ ਵਿਸਮਾਦ ਵਿਚ ਆਏ ਜੱਟ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਚੇਤ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੁੰਭਾਂ ਵਾਂਗ ਉਗ ਚੁੱਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹੁਗੁਣਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ 'ਬਲੈਕ ਸ਼ੀਪ' ਦਾ ਇਕ ਮਤਲਬ ਘਟੀਆ ਜਾਂ ਘ੍ਰਿਣਤ ਬੰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਜੇਹੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ੋਂ ਕਢਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਗਲੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਾਂ!

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਾਉਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਭੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਦੇਹਾਤ ਤੱਕ ਏਨਾ ਫੈਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਘਰ ਇਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਸਵੀਂ ਬਾਹਰਵੀਂ ਪਾਸ ਫੇਲ੍ਹ ਵਿਹਲਾ ਬੰਦਾ ਜਾਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਅਧਿਆਪਕ ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਧੰਦਾ ਸਮਝੋ ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਛੱਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ। ਗੰਢ ਤੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਮੱਲ ਲਵੇ, ਟੀਪ ਟਾਪ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਡੈਸਕ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਮੇਜ਼ ਡਾਹ ਦਿਓ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਢਾਂਚਾ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਟੇਸਟ ਤੇ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਪਬਲਿਕ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ ਵਾਲਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕਰ ਲਵੋ। ਵੈਸੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਬੜਾ ਬੱਚੇ-ਖਿਚਵਾਂ ਨਾਂ ਮੈਂ ਸੁਝਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, "ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਇੰਟਨੈਸ਼ਨਲ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਮੀਡੀਅਮ ਨਾਨ-ਪੰਜਾਬੀ ਨਰਸਰੀ ਟੂ ਮੈਟਰਿਕ ਸਕੂਲ, (ਸੀ ਬੀ ਐਸ ਸੀ ਪੈਟਰਨ), ਚਚਰਾਤੀ"। ਸਟਾਫ਼ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਡ 'ਚ ਹੋਰ ਘਰ 'ਚ ਬੈਠੀਆਂ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਵਹੁਟੀਆਂ/ਕੁੜੀਆਂ ਬਥੇਰੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ; ਦੋ, ਚਾਰ, ਛੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸੁਗਲ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ। ਨਾਲੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰ ਲੈਣਗੀਆਂ- ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਵਲੈਤ ਜਾਣਾ ਪਵੇ। ਬੱਸ ਇਕ ਵਾਰੀ ਅੱਡਾ ਗੱਡਾ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਗੋਗਤਾਂ ਛੱਡੀ ਨਵੀਂ ਅਮੀਰ ਬਣੀ ਜਮਾਤ ਭੱਜੀ ਆਵੇਗੀ, ਹੋਰ ਵੀ ਪਿੰਡੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ- ਇਹ ਪੱਕੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਵਰਦੀਆਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕਾਪੀਆਂ, ਬਸਤੇ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ-

ਆਮਦਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਸੀਮ ਹਨ। ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਗੰਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਦਾ ਦਲਿੰਦਰ ਨਿਕਲੇ ਨਾ ਨਿਕਲੇ ਮਾਂ-ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਦਲਿੰਦਰ ਤਾਂ ਨਿੱਕਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ ਕਿਤੇ ਰੂੜੀਆਂ 'ਚ ਰੁਲਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਠੱਠੀ ਜਿਹੀ ਦਾ ਝੋਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂੜੀ ਮਾਰਕਾ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਠੱਠੀਆਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਹਰੀਜਨ, ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਆਏ ਭਈਏ ਤੇ ਹੋਰ ਖਸਤਾ ਹਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਭਾਗ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜੇਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਹੁਣ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਫੱਟੀ ਸਕੂਲ, ਤੱਪਤ ਸਕੂਲ, ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਹਾਂਜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਏਨਾ ਠਿੱਠ

ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ 'ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ' ਉਕਤੀ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੜੀ ਚਿੜ੍ਹਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ- ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਮਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਤਰਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਤਰਸਯੋਗ ਬਿੰਬ ਉਘੜਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ।

ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਇੰਦ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਭੈੜੀ ਤਸਵੀਰ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਲਓ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਖਬਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਜੋ ਜ਼ਿਲਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪਰੇਮਪੁਰਾ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਖਬਰ ਇਸ ਸਕੂਲ 'ਚ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਸਕੈਂਡਲ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫਿਰ ਭੀ ਬੜੀ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਗ਼ਾਇਬ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਸਕੂਲ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ! ਪਰ ਖੈਰ, ਸੂਕਰ ਹੈ ਇਕ ਹੋਰ ਸੈ ਤਾਂ ਘਟੇ ਘਟ ਏਥੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਭਾਂਡਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਵਾ ਲੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ 32 ਸਾਲਾ ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਹੁਣ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਭੈਣ ਜੀ ਬੜੇ ਖਾਸ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਢਿਡ 'ਚ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਕੂਲ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਭੈਣ ਜੀ ਘਰ ਘਰ ਜਾਂ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਹੱਥ ਵੀ ਬੰਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਨਿਆਮਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਭੇਜੋ। ਪਰ ਇਸ ਨਿਕਰਮਣ ਦੇ ਕਰਮ ਦੇਖੋ, ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ 'ਚ ਇਕ ਵੀ ਬੱਚਾ ਸਕੂਲ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਕਾਰਨ? ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਫੱਟੀ, ਝੋਲਾ, ਤੱਪਤ ਆਦਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਉੱਤਾ ਉਠ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਭਿਅਤਾ ਤੇ ਔਕਾਤ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਗੱਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੁਢਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਭੇਜ ਕੇ ਕਿਉਂ ਕਾਨ ਮਾਰਨ। ਮੁਢਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ। ਫਿਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਡੈਸਕ, ਯੂਨੀਫਾਰਮ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗਲਾਂ 'ਚ ਲਟਕਦੀਆਂ ਟਾਈਆਂ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਰਬ ਸਿਖਿਆ ਅਭਿਆਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕਾ ਭੇਜ ਕੇ ਫਿਰ ਇਹ ਸਕੂਲ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ

ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਉਹ ਵੀ ਦਗ਼ਾ ਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ 'ਚ ਭੇਜਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ ਤੇ ਵਰਦੀਆਂ ਚ ਲਿਖਕਦੇ ਬੱਚੇ ਬੱਸਾਂ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਨੇ ਇਕ ਟੀ ਵੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਦ ਵੀ ਦੇਸ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ "ਹਰ ਵਾਰ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹੀ ਪੈਰੀਂ ਵਾਪਿਸ ਦੌੜ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋਰ ਦੋ ਪੀੜੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।" ਗਲੋਬਲੀਕਰਨ ਦੇ ਦੁਰਰਸ ਨਤੀਜੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭਈਆਂ ਦਾ ਆ ਵਸਣਾ ਆਦਿ ਤੱਥ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਦੁਖਾਂਤਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਤਰਸਯੋਗ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜੋਕੀ ਬਿਜ਼ਨਸ-ਮੁਖੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਰ ਆਰਟਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵੱਕਤ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਣ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਚੌਗਿਰਦਾ ਭਈਆਂ ਨੇ ਮੱਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜੇਹੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੂਰਬੀਆ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਖਿਚਤੀ ਨਾਲ 'ਪੰਜਾਭਿਆਣੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਉਦੈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਮੁੜੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਕਵੀ ਜੋਗੇ ਭੰਗਲਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ:

ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ,
ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾ ਰਿਹਾ
ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਰਿਆ,
ਭਈਏ ਭਾਰ ਉਠਾ ਰਹੇ
ਰਿਕਸ਼ੇ ਚਲਾ ਰਹੇ, ਪਾਨ ਚਬਾ ਰਹੇ,
ਜ਼ਰਦਾ ਲਗਾ ਰਹੇ
'ਕਹਾਂ ਜਾਨਾ ਸਰਦਾਰ ਜੀ',
ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਲਗਾ ਰਹੇ
ਘਰ ਆਇਆਂ, ਨੇਪਾਲੀ ਰਸੋਈਆ
ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਪੱਥਰ ਵਿਛਾ ਰਿਹਾ
ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਗਿਆ,
ਬਿਹਾਰੀ ਟਰੈਕਟਰ ਦੁੜਾ ਰਿਹਾ,
ਪਾਣੀ ਲਾ ਰਿਹਾ
ਗੁੜ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ,
ਯੂ ਪੀ ਮੈਨ ਦੇ ਵੇਲਣੇ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ
ਜੱਟ ਪੰਜਾਬੀ, ਘੋਨ ਮੋਨ ਜਿਹਾ,
ਨਿੱਕਰ ਬੁਨੈਣ ਪਾਈ
ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਖੜਾ
ਆਪਣੀ ਗੋਗਤ ਖੜਕਾ ਰਿਹਾ
ਮੈਂ ਖੜਾ ਸੋਚ ਰਿਹਾ,
ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗਿਆ?
ਕਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਪਤਾ
ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਆਪਣੇ ਟੁੱਟੇ-ਫੁੱਟੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਹੀ ਇਹ
ਕਮੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਵਾਂ:

ਬਚਪਨ ਯਾਦ ਆਇਆ
ਤੇ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਤੁਰ ਪਿਆ
ਬਾ ਬਾ ਬਲੈਕ ਸ਼ੀਪ, ਬੱਚੇ ਜਪਣ,
ਟੀਚਰ ਜਪਣ, ਕੰਨ ਮੇਰੇ ਖਾ ਗਿਆ
ਅਨੇਕਾਂ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ
ਪੰਜਾਬੀ ਵਸ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਏਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ
ਵਖਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ
ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮੋਹ ਓਪਰਾ ਓਪਰਾ
ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ
ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨਾਲ
ਦਰਸਾਉਣ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਰੁਚਿਤ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ
ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਤਖਤੀਆਂ
ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤੇ
ਐੜੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ
ਇਸ ਤਰੱਦਦ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਦਾਇਰੇ
ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ
ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੜ੍ਹਨਹਾਰੇ ਨੂੰ ਚਿੰਠੀ
ਜੋਗਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ
'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਪਾਠ ਜੋਗਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ
ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾ ਕਹਿ ਕੇ

ਗਰਮੁਖੀ ਦੀ ਉਠਾਈ ਕਹਿਣਾ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ
ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਆਦਿ
ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸੰਦਰਭਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਅੱਖਰ
ਗਿਆਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੀ ਯਾਂਤਰਿਕ
ਪਾਠ ਨਾਲ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਵੀ
ਕੁਝ ਸਮਝ ਸਕਣਗੇ? ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ
ਨਹੀਂ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਕਚਘਰਤ ਗਿਆਨ ਨਾਲ
ਪਰਣਾਈ ਏਥੋਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਤੱਤੇ
ਤੱਤੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਨਾਂ
ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਯਥਾਰਥਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ
ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਭੜਕਾਹਟ
'ਤੇ ਹੀ ਔਖੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਲੋਕ ਹਿੰਦੀ
ਵਿਚ ਛਪੇ ਗੁਟਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਖਮਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ
ਪਾਠ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਸੁਖ ਨਾਲ
ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਚੋਖੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ
ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚੌਥਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ
ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ
'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ 'ਕੀ ਕਰਨੀ
ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ' ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਹਰ ਥਾਂ ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਉਠਾ ਰਹੇ। ਮਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ
'ਚ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਵੇਲ
ਦਰਜੇ 'ਚ ਪਾਸ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ
ਅਣਖ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ।

ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੁਨੀਆ
ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਹੈ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਇਕ
ਸਰਵੇਣ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣਹਾਰਿਆਂ ਦੀ
ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ 3000 ਬੋਲੀਆਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ
ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 13ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸਦਾ
11ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 60% ਲੋਕ
ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਯੂ.ਕੇ. 'ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪਿਛੋਂ
ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ
ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ
'ਤੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹਿੰਦੂਆਂ
ਨੇ ਜਨ-ਗਣਨਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤ
ਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਧੌਣੇ ਧੌ ਦਿਤੇ ਹਨ।
ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ
ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ

ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਜਿਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਕੇਬੰਦ
ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸਿੱਖ ਵੱਡੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ
ਵਸਦੇ ਹਨ, ਹਿੰਦੀ ਅਖਬਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ
ਵਧ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ
ਭਾਰਤੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ
ਸਾਇੰਦ ਗੁਜਰਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ
ਹਨ। ਪਰ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਤੇ
ਬਲਾਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਰ ਕੇ ਸੌ ਤੱਕ ਅਪੜਦੀ
ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ
ਕਰਦੇ ਲੱਖ ਦੇ ਦਾਈਏ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ
ਦੇ ਬੱਸ ਅੰਡਿਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਰਿਸਾਲੇ ਘਟ ਹੀ
ਕਦੇ ਵਿਕਦੇ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂ ਕੇ, ਕੈਨੇਡਾ
ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ
ਬੰਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਖਬਾਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ,
ਹਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਫਤ
ਜ਼ਰੂਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ
ਬੋਲਣਹਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਹੋ ਜਾਣ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ
ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਗਿਆਨ ਚੋਖੀ ਮਾਤਰਾ
ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ
ਓਨਾ ਚਿਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਹੇਗਾ।

ਇੰਨੀ
ਕੁ
ਬਾਤ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਕਿਰਿਆਵੰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਬੋਲ ਚਾਲ ਤਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿ
ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ
ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਹੁੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ
ਗੁਆ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਲਚਰ
ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ
ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਵੀ ਏਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ
ਤੇ ਸੁਹਜ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਹਾਂ। ਏਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ
ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ
ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯੂ ਐਨ ਓ
ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ
ਘੰਟੀ ਵਜਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

'ਸਾਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦਸ ਕਰੋੜ
ਹੈ', 'ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵੱਖਰੀ' ਜਾਂ 'ਕੋਈ
ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ
ਸਕਦਾ' ਜਿਹੇ ਫੋਕੇ ਉਪਭਾਵਕ ਦਮਗਜੇ ਮਾਰ
ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।
ਠੱਸ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਦਿਆਂ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ
ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਦੀ
ਲੋੜ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈ ਜਾ
ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਬਦਲ
ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾ
ਹੀ ਭਈਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਉਤੇ ਹਾਵੀ
ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ
ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ
ਭਾਰੂ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਲੋਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਬਿਜਾਈ ਜਾਂ ਵਢਾਈ
ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਜਦ ਭਈਏ ਗੱਡੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਲੁਧਿਆਣੇ
ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਉਤਰ ਕੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਤੇ ਸੁੱਤੇ
ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ
ਵਿਚ ਰਸ ਘੋਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, "ਭਈਆ ਜੀ, ਸਾਡੇ
ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਚੱਲੋਗੇ, ਬਾਹਰ ਗੱਡੀ ਖੜੀ ਹੈ?"
ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਤੋਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਆਉਣਾ

ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਦੀਆਂ ‘ਬੇਤੁਕੀਆਂ’ !

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਬੇਹੱਦ ਚਰਚਿਤ ਗਾਇਕ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਚਰਚਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸ਼ੌਰੀਲੇ ਤੇ ਭੜਕੀਲੇ ਟਰੈਂਡ ਤੋਂ ਅੱਕ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਸਰਤਾਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਠਹੱਸਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੋਹ ਲੈਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਈ ਹੈ।

ਪਰ ਉਸਦਾ ਨਵਾਂ ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਵਲੋਂ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਕਦੋਂ ਆਵੇਗਾ? ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਅਖਤਰ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਗਾਇਕ ਨੇ ‘ਤੂੰ ਗੜਵਾ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਡੋਰ ਵੇ ਮਾਹੀਆ’ ਵਰਗਾ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ*

ਸੰਜੀਦਾ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਇਕ ਔਰਤ ਦੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਦ ਉਸੇ ਗਾਇਕ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਸੀ, ‘ਦੇਸੀ ਬਾਂਦਰੀ ਵਲੈਤੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰੇ ਮੁੰਡਿਓ’। ਇੰਜ ਹੀ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਦਰ ਨੇ ‘ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਏ ਕੱਚੀਏ ਵਪਾਰਨੇ’ ਵਰਗਾ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਇਆ ਅਤੇ ‘ਸਾਨੂੰ ਗਿਟਕਾਂ ਗਿਣਨ’ ਤੇ ਹੀ ਰੱਖ ਲੈ ਨੀ ਬੇਰੀਆਂ ਦੇ ਬੇਰ ਖਾਣੀਏ’ ਵਰਗਾ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਦੀ ਅਮੀਰ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਬਣਾਇਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਗਾਇਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ? ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਸ਼ੌਹਰਤ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਵਕਤ ਸ਼ਾਇਦ ਗਾਇਕਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ (ਜਾਂ ਸਮਰੱਥਾ ਹੀ ਨਹੀਂ)। ਉਂਜ ਉਹ ਸਫ਼ਾਈ ਵਿਚ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹੋ ਕੁਝ ਹੀ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਲੋਕ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ, ਮਹਿੰਦੀ ਹਸਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਕਿਉਂ ਵਿਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਗਾਇਕ ਆਪਣਾ ਮਿਆਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਚ-ਪੱਧਰ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ?। ਉਂਜ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਫ਼ੀਮ ਖਾਣ ਜਾਂ ਡੋਡੇ ਪੀਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਅਫ਼ੀਮ-ਡੋਡੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਜਾ ਸਜਾ ਕੇ, ਪਰੋਸ ਪਰੋਸ ਕੇ ਰੱਖਾਂਗੇ?

ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਨਾਮ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵੀ ਖੁਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ‘ਮਹਿਫਲੇ-ਸਰਤਾਜ’ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਕੱਚ-ਘਰਤ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਗੀਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅਸੀਂ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਉਸਨੇ ‘ਮਹਿਫਲੇ-ਸਰਤਾਜ’ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਬਵੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ:

‘ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਕਿਆ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ, ਦੇਖੋ ਮੇਰਾ ਸਾਜ਼ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ‘ਚ ਐ, ਮੈਂ ਜਿਹੜੇ ਵਾਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਏਥੇ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਉਹ ਦਰਅਸਲ ਸੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ਨਸੀਬੀ ਐ, ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਗੀਤ ਔੜੂ ਜਾਂਦੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਆ, ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ‘ਚ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਵੀ ਆਂ ਹੁਣ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਪਿਛਲੇ ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਗੱਲ ਆ ਕਿ ਦੋ ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ‘ਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਮੈਂ ਬੱਲੇ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਯਾਮਾ ਸੀਗਾ ਜੀ ਨੌਨਵੇਂ ਮਾਡਲ। ਸੈਕੰਡ ਹੈਂਡ ਈ ਲਿਆ ਸੀ ਵਿਚਾਰਾ, ਪਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਨੰਬਰ ਗੋਆ ਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗੋਆ ਦੀ ਕਰੋਜ਼ ਬਹੁਤ ਆ। ਨੰਬਰ ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਮੋਟਰ ਸੈਕਲ ਮੇਰੇ ਘਰੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਇੰਡੀਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦਿਉ— ਜੀ ਏ ਜ਼ੀਰੋ ਵਨ ਕਹੱਤਰ ਠਾਸੀ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਉਹਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ ਇਨਾਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਅੱਛਾ ਮੈਂ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬੱਲੇ ਆਇਆਂ। ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਇੰਡੀਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤ

ਗਾਇਕ ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੁਦ ਇਕ ਸਮਰਥ ਕਵੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਦੀ ਇਕ ਟਿਪਣੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਬੱਲੇ ਬਾਹਰ ਮੋਟਰ ਸੈਕਲ ਖੜ੍ਹਾ। ਐਨ ਕੜਾਕੇ ਦੀ ਠੰਢ। ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਚਾਬੀ ਲਾਈ, ਕਿੱਕ ਮਾਰੀ ਅੱਧੀ ਕਿੱਕ ‘ਤੇ ਸਟਾਰਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਯਾਰ ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਈ ਇਹ ਤਾਂ। ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਚਾਰਾ ਮੇਰੇ ਅਰਗਾ ਮੋਟਰ ਸੈਕਲ ਤੇ ਸਟਾਰਟ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਓਥੇ ਮੈਨੂੰ ਓਸੇ ਵਕਤ ਆਮਦ ਹੋਈ, ਇਕ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਆਮਦ ਜਿਹੜੀ ਹੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਪੇਸ਼-ਏ-ਖ਼ਿਦਮਤ ਐ—

ਅੱਧੀ ਕਿੱਕ ‘ਤੇ ਸਟਾਰਟ ਮੇਰਾ ਯਾਮਾ
ਨੀ ਹੋਰ ਦਸ ਕੀ ਭਾਲਦੀ
ਪਾ ਲਈ ਜੀਨ ਪਰਾਂ ਰੱਖਤਾ ਪਜਾਮਾ
ਨੀ ਹੋਰ ਦਸ ਕੀ ਭਾਲਦੀ।

ਜੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਤਾਜ ਨੇ ਇਹ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਯੱਬਲੀ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਗੀਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸੰਜੀਦਾ ਗੀਤ ਦੀ ਤੀਸਰੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ‘ਪੈਰੋਡੀ’ ਹੋਵੇ। (ਕਾਸ਼ ਏਦਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ) ਪਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਗੀਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਗੀਤ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਗੀਤ ਕੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਰੱਬ ਜਾਣੇ। (ਵੈਸੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਤਕ ਤੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਿਨੀਜ਼ ਬੁੱਕ ਤੱਕ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀ?) ਪਰ ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਗਾਇਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸੁਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਬੀ.ਏ. ‘ਚ ਸੰਗੀਤ ਆਨਰਜ਼ ਵਜੋਂ ਲਿਆ। ਐਮ. ਏ., ਐਮ ਫਿਲ, ਪੀ ਐਚ ਡੀ. ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੀਤ ਦਾ ਅਗਲਾ ਬੰਦ ਹੈ:

ਬੂਟ ਲੈ ਨਈਂ ਹੁੰਦੇ ਮੈਂ
ਬੁਲਟ ਕਿਥੋਂ ਲੈ ਲਵਾਂ।
ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੰਕਲ ਵੀ ਹੈ ਨਈਂ
ਜਿਹਨੂੰ ਕਹਿ ਲਵਾਂ।
ਨਾਲੇ ਪੰਪ ਵਾਲਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਡਾ ਮਾਮਾ
ਨੀ ਹੋਰ ਦੱਸ ਕੀ ਭਾਲਦੀ
ਅੱਧੀ ਕਿੱਕ ‘ਤੇ ਸਟਾਰਟ ਮੇਰਾ ਯਾਮਾ
ਨੀ ਹੋਰ ਦਸ ਕੀ ਭਾਲਦੀ।

ਗਾਇਕ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ‘ਬੂਟ’ ਤੇ ‘ਬੁਲਟ’ ਇਹ ਵੀ ਅਨੁਪਾਸ ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ। (ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਬੱਬਾ’ ਆਉਂਦਾ ਹੈ) ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਅਨੁਪਾਸ ਅਲੰਕਾਰ ਉਦੋਂ ਬਣਦਾ

ਹੈ ਜਦੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਇਕ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਸ਼ਬਦ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਸਰੇ ਵਿਚ ਆਉਣ। (ਜਿਵੇਂ—‘ਦਰਦ ਦਿਲੇ ਦਾ ਕਿੱਦਾਂ ਕਹੀਏ’ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ‘ਦੱਦਾ’ ਆਉਂਦਾ ਹੈ)। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਸ ਦਾ ਭੇਦ ਮੰਨ ਵੀ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਰਤਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕੋਲ ਕੋਲ (ਮੇਰਾ ਮਹਿਰਮ, ਸੋਹਣਾ ਸੱਜਣ) ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਗੀਤ ਵਿਚ ‘ਬੂਟ ਤੇ ਬੁਲਟ’ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀ ਸਤਰ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਰ+ਗਾਇਕ ਆਖਦਾ ਹੈ—

ਨਾਲੇ ਪੰਪ ਵਾਲਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਡਾ ਮਾਮਾ
ਨੀ ਹੋਰ ਦਸ ਕੀ ਭਾਲਦੀ।

‘ਨੀ ਹੋਰ ਦਸ ਕੀ ਭਾਲਦੀ’ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਵੀ ਉਹ ਮਜਬੂਰੀ ਵਸ ਲਾ ਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਰਥ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਬਣਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੰਜ ਬਣੇਗੀ—ਪੰਪ (ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ) ਵਾਲਾ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਮਾਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੀ ਤੂੰ ਹੋਰ ਦਸ ਕੀ ਭਾਲਦੀ ਏਂ।

ਬਿਲਕੁਲ ਜਿਵੇਂ ‘ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਟਰੱਕ ਬੱਲੀਏ’ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ—

ਜਿੱਥੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਪਰੋਨੇ ਖਾਵੇ, ਨੀ ਯਾਰਾਂ ਦਾ

ਟਰੱਕ ਬਲੀਏ।

(ਟਰੱਕ ਨੇ ਪਰੋਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਖਾਣੇ ਹਨ!)

ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਗਾਇਕ ਆਖਦਾ ਹੈ—‘ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦਾ ਵਰਨਣ।’ (ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਸਰੋਤੋਂ ਹੱਸਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਤੀਆਂ ਵੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਗਾਇਕ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੀ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਇਹ ਨਿਰਾ ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ‘ਬੂਟ’ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਬੁਲਟ’ ਲੈਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਫੀਸਾਂ ਤਾਰਨ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਖਰੀ ਬੰਦ ਹੈ

ਗਾਇਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ—‘ਗੌਰ ਕਰਿਓ’—

ਬਦਲੇ ਨੇ ਨੇਤਾ ਸ਼ਾਇਦ

ਦਿਨ ਚੰਗੇ ਆਉਣਗੇ।

ਚਿੱਟੀ ਜਿਹੀ ਲੈਂਸਰ ‘ਤੇ

ਯਾਰ ਗੋਤੀ ਲਾਉਣਗੇ

ਲਾਹ ਕੇ ਬੁਸ ਮੈਂ ਜਤਾਇਆ ਹੈ ਉਬਾਮਾ

ਨੀ ਹੋਰ ਦਸ ਕੀ ਭਾਲਦੀ।

ਅੱਧੀ ਕਿੱਕ ‘ਤੇ ਸਟਾਰਟ ਮੇਰਾ ਯਾਮਾ

ਨੀ ਹੋਰ ਦਸ ਕੀ ਭਾਲਦੀ।

ਇਹ ਗੀਤ ਪੈਰੋਡੀ ਹੈ, ਵਿਅੰਗ ਹੈ, ਹਾਸ—

ਰਸ ਹੈ, ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ? ਸਾਡੀ ਸਮਝੋਂ ਬਾਹਰਾ ਹੈ। ਜੇ ਗਾਇਕ ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹਲਕਾ-ਫੁਲਕਾ ਸੁਣਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਚਮੁੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ‘ਮਿਆਰ’ ਏਨਾ ਨੀਵਾਂ ਹੈ? ਉਂਜ ਵੀ ਜਦੋਂ ਲੇਖਕ ਵਿਅੰਗ ਜਾਂ ਹਾਸ-ਰਸ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਕਰਤਵ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ, ਅਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਗੀਤ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਕਾਮਯਾਬ ਹੈ, ਪਾਠਕ ਖੁਦ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਸ਼ਾਇਰੀ ਅਰੰਭ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਤਾਅ ‘ਅਭਿਆਸੀ ਦੌਰ’ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੁਕ-ਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੁਕ-ਬੰਦੀ ਵਿਚ ਖ਼ਿਆਲ ਫੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਅਭਿਆਸੀ ਦੌਰ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਪੱਕਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੈਅ, ਤੌਲ ਉਸਦੇ ਖ਼ੂਨ ਵਿਚ ਰਚਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁਲੰਦ ਤਖ਼ਲੀਅਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਹਿਰ-ਵਜ਼ਨ ਵਿਚ ਢਲਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਭਿਆਸੀ ਦੌਰ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਪੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ਼ਾਇਰ (ਜੋ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲਿਖਣ ਦੀ ਚਿਣਗ ਹੈ ਤਾਂ) ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਆਯਾਮ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ‘ਸੂਫ਼ੀ’ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕ (+ਗੀਤਕਾਰ) ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਨੇ ‘ਯਾਮਾ’ ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਉਦੋਂ ਗਾਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਰਚਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। (ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖਤਮ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਗੀਤ ਉਸਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ਉਸਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।) ਪਰ ਇਹ ਗੀਤ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਭਿਆਸੀ ਦੌਰ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਸਟੇਜ (ਜੋ ਕੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ) ਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਸਾਡਾ ਮਿਆਰ, ਪੰਜਾਬੀਓ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ!

—

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਵਪਾਰਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਐਨ ਸਾਡੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ‘ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਸਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ ਦੀ ਚਕਾਚੌਧ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਖਪਤਕਾਰ ਦੀ ਸਵੈ-ਨਿਰਵੈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਖੁੱਸਦੀ ਹੈ। ਫਾਸਟ ਫੂਡ ਦੇ ਇਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ

ਪਰੋਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਸੁਰੀਲੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ। ਲੋੜ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਦ ਬਦਲਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਦੂਜਾ, ਹਲਕਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੋੜਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਤੀਜਾ, ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੰਗੀਤ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਖੇਤਰ ਬਿਲਕੁਲ ਖ਼ਾਲੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੁੰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਉਗੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਸੂਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਤਾਂ ਸੰਜੀਦਾ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗਿਆ। ਦੂਸਰਾ, ਉਸਤਾਦ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੀ ਏਨੀ ਤਿੱਖੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। (ਉਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਸੀਂ ਹਲਕਾ ਫੁਲਕਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੇਗੁਰੇ ਤੇ ਬੇਸੂਰੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਸਤਾਦੀ-ਸਾਗਿਰਦੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਪਰੰਪਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਕਈ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਿੱਖਿਆ? ਉਹ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ‘ਜੀ ਬਸ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ।’ ਕਈ ਕੈਸਿਟਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਢਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸਤਾਦ ਬਾਦ ਵਿਚ ਧਾਰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਨੇ ਵੀ ‘ਯੂ ਟਿਊਬ ਦੀ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੱਕ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆ ਤਾਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ ਨਹੀਂ ਧਾਰਿਆ। ਜੇ ਇਕੱਲੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵੱਡੇ ਗਾਇਕ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿੰਨਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ।

ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਲਿਖਦਾ ਹੈ—

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੁਰੀਦ ਆਪਣੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਫਾਲਾਂ ਦੀ ਪਾਨ ਬਾਰੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ੇਖੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।... ਮੁਰੀਦਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸ਼ਮੀਲ ਦਾ ਨਾਇਬ ਹਾਜ਼ੀ ਮੁਰਾਦ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ—‘ਦਰਖ਼ਤ ਦੀ ਠੰਢੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਬੈਠੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਭਲਕੇ ਪਹੁ ਫੁੱਟਦੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਆਪ ਦੱਸਣਗੀਆਂ।’ ਸੰਗੀਤ ਤਾਂ ਇਬਾਦਤ ਹੈ, ਸਾਧਨਾ ਹੈ, ਤਪੱਸਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਨੁਸਰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, ‘ਤੁਸੀਂ ਰਿਆਜ਼ ਦਾ ਏਨਾ ਵਕਤ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹੋ?’ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ‘ਜਿਵੇਂ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ।’

ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਵਾਲ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਪੱਗ ਦੇ ਬੱਲਿਓ ਦੀ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। (ਇੰਟਰਨੈੱਟ ‘ਤੇ ਉਸਨੂੰ ‘ਅੱਜ ਦਾ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ’ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ)। ਉਸਦੀ ਇਹ ਸੂਰਤ ਦੇਖ ਕੇ ‘ਮੇਰਾ ਦਾਗਿਸਤਾਨ’ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲਾਈਨਾਂ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ—ਉਸਨੇ ਟਾਲਸਟਾਏ ਦੇ ਟੋਪ ਵਰਗਾ ਟੋਪ ਤਾਂ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਕਿੱਥੋਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕਹਾਵਤ ਹੈ—ਉਸਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣੇਗਾ? (ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਰਤਾਜ ਨੂੰ ‘ਸੂਫ਼ੀ’ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੈਠ ਕੇ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੂਫ਼ੀ ਜਾਂ ਵਧੀਆ ਗਾਇਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਗਾ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ?)

ਉਂਜ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਚਰਚਿਤ ਗਾਇਕ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਗਾਇਕੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਚਮਕਾਰਾ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਰੋਤੇ ਨੂੰ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਚਮਕਾਰਾ ਖਾਲਿਸ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਮਕ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਮੁਲੰਮੇ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਮਕ ਅਤੇ ਮੁਲੰਮੇ ਦੀ ਚਮਕ ਵਿਚ

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਸਰਤਾਜ ਦੇ

ਲਾਈ ਲੱਗ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਜਾਨੇ ਆਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਛੱਡ ਮੱਥੇ ਪੀਰਾਂ ਦਰ ਟੇਕਦੇ ਜਾਵਾਂ ਸਦਕੇ ਆਹ ਨਵੇਂ ਹੀ ਰਵਾਜ ਦੇ, ਪੱਗਾਂ ਤੇ ਤਵੀਤ ਨਾ ਬੰਨਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰਤਾਜ ਦੇ। ਗਲ ‘ਚ ਪਾ ਲੈ ਚਾਹੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਗਾਨੀਆਂ ਪੱਗ ਸਾਡੀ ਨਾਲ ਨਾ ਤੂੰ ਕਰ ਛੇਤਖਾਨੀਆਂ ਅਸੀਂ ਆਸ਼ਿਕ ਹਾਂ ਤੇਰੀ ਏਹ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਪੱਗਾਂ ਤੇ ਤਵੀਤ ਨਾ ਬੰਨਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰਤਾਜ ਦੇ। ਬੰਨੇ ਦਸਤਾਰ ਕਰੋਂ ਗੱਲ ਔਲਾ ਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਕਰੋਂ ਨਾ ਤੂੰ ਗੱਲ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਆਂ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ ਹੋਰ ਵੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ... ਪੱਗਾਂ ਤੇ ਤਵੀਤ ਨਾ ਬੰਨਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰਤਾਜ ਦੇ। ਕਦੇ ਜੀਨ ਕਦੇ ਗੱਲ ਕਰੋਂ ਤੂੰ ਪਜਾਮੇ ਦੀ ਦੁਜਾ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਕਹਾਵੇਂ, ਗੱਲ ਗੀਤਾਂ ‘ਚ ਯਾਮੇ ਦੀ ਇਹ ਤਾਂ ਅੱਖੀ ਘੱਟਾ ਸੋਹਣਿਆਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੱਗਾਂ ਤੇ ਤਵੀਤ ਨਾ ਬੰਨਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰਤਾਜ ਦੇ।

—ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਕੌਣ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਖੇ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਇੰਜ ਕਰ

ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਨਾ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਖਮ ਕੀਤੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁੱਟੀ ਗਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਪੰਜ ਦਿਨ ਮੌਤ ਦਾ ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਨੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ, ਦੋ ਧੀਆਂ, ਇਕ ਪੁੱਤਰ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਦੇ ਸੜ ਗਏ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਬਚ ਗਿਆ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਚਾਚਿਆਂ ਕੋਲ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾੜ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਚਾਚਿਆਂ ਮਸਾਂ ਟਿਕਾਏ ਲਿਆਂਦਾ। ਬੂਟੇ ਨੇ ਵੀ ਸਬਰ ਕਰ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ।

ਚਾਚਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਦਿੱਲੀ ਬਚਿਆ ਸੀ, ਵੇਚ ਕੇ ਬੂਟੇ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਝੱਖੜ ਮਾਰੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਬੂਟੇ ਨੇ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਦਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਬੂਟਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਧੜਕਣ ਲੱਗਿਆ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਆਖ ਕੇ ਛੇੜਦੀਆਂ। ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਮਾਰਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਖਦੀਆਂ। ਜਿਹੜਾ ਬੂਟਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਬੇਜਾਨ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਬੀਤੀ ਹੋਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੂਟੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਜਤਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਬੂਟਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੇਡ ਅਤੇ ਸਾਊ ਸੁਭਾਅ

ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਬੁਲਾਂ ਤੇ ਬੂਟਾ ਬੂਟਾ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਜੀਤੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੂਟਾ ਵੱਸ ਹੀ ਗਿਆ। ਬੂਟੇ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਜੀਤੀ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਆਪਣੇ ਸਰਦਾਰ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਕੇ ਮੋਮ ਵਾਂਗ ਪਿਘਲ ਜਾਂਦੀ। ਜਿਹੜੀ ਜੀਤੀ ਇੰਨੀ ਜਿਆਦਾ ਈਰਖਾਲੂ ਤੇ ਕੌੜੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਬੂਟੇ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਪਰ ਬੂਟਾ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਖੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਬਗੀਚੇ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਲੇਸਦਾ। ਜੀਤੀ ਤੋਂ ਉਹ ਬੇਖਬਰ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜੀਤੀ ਨੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਕੰਟੀਨ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਨੂੰ ਆਣ ਬੁਲਾਇਆ। “ਜਨਾਬ ਕੀ ਮੈਂ ਇਸ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਸਕਦੀ ਹਾਂ,” ਜੀਤੀ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ। “ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੈਠ ਚੁੱਕੇ ਹੋ,” ਬੂਟੇ ਨੇ ਚਾਹ ਦੀ ਆਖਰੀ ਘੁੱਟ ਭਰਦਿਆਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਕੱਪ ਕੋਫੀ ਪੀ ਸਕਦੇ ਹੋ,” ਜੀਤੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦਿਨ,” ਬੂਟੇ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉੱਠਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਜੀਤੀ ਨੇ ਬੂਟੇ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੋਫੀ ਪੀਣ ਲੱਗੇ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਅੱਜ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਸਮਾਨ ਕਿਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਜੀਤੀ ਨੇ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਕਿਵੇਂ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜੀਤੀ ਤੇ ਬੂਟੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁਣ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਜੀਤੀ ਦੇ ਪਿਉ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਭੜਕ

ਉਠਿਆ। ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੀਪ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਬੂਟੇ ਦੇ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਜਾ ਗੜ੍ਹਕਿਆ। ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਜੀਪ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲ ਉਪਰ ਲੈ ਆਏ। ਜੀਪ ਵਿਚੋਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਜੀਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਬੂਟੇ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਛਿਆ “ਦਸ ਉਏ ਬੁਟਿਆ ਤੈਨੂੰ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭੈਣ?”

ਬੂਟੇ ਨੇ ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ “ਮੈਨੂੰ ਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰੀ ਮੇਰੀ ਜੀਤੀ ਹੈ।”

“ਰੱਖ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਜੀਪ ਦੇ ਬੇਨੱਟ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਦੱਸਦਾ,” ਜੀਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਮਿਆਨੋਂ ਕੱਢਦੇ ਕਿਹਾ।

ਬੂਟੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਬੇਨੱਟ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਜੀਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਵਾਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਪੁੱਤ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕੀਤੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਉਥੇ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀਤੀ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜੋ ਬੂਟੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਤੀ ਤੇ ਬੂਟਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦਿਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਜਾਨ ਵਾਸਤੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੀਤੀ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਮਨੀ ਲੱਭ ਕੇ ਜੀਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੀਤੀ ਨੇ ਮਨ ਬੂਟੇ ਕੋਲ ਛੱਡ ਕੇ ਤਨ ਮਨੀ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਨੀ ਤੇ ਜੀਤੀ ਦੀ ਕਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਣੀ ਹੀ ਨਾ।

ਬੂਟਾ ਬੀ ਏ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੂਟੇ ਦੀ ਚਾਚੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਤੀਜੀ ਪਾਲੇ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿੱਥੇ ਪਾਲੇ ਦਾ ਬੂਟੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ, ਉਥੇ ਪਾਲੇ ਇਕ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਬੂਟੇ ਦਾ ਮਨ ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕੀ। ਜੀਤੀ ਦੇ ਘਰ ਕੁੜੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੀ ਜੀਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਫਰਤ ਕਰਨ

ਲੱਗਿਆ। ਮਨੀ ਨੂੰ ਜੀਤੀ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਿਤ ਦਿਨ ਲੜਾਈ ਤੇ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਬੂਟੇ ਦੀ ਬਦਲੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਬਾਣੇ ਆਇਆ। ਸਾਹਮਣੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੂਟੇ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪਿਆਇਆ। ਮਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੂਟੇ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਤੇ ਮਾਣ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲੱਭੇ ਜਵਾਈ ਤੋਂ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ।

ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਮਨੀ ਦਾ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੋ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਤੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਲੈ ਆਏ। ਰੱਬ ਦੀ ਕਰਨੀ, ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲਗ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਬੜੇ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਬੂਟੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ।

ਜੀਤੀ ਆਪਣੇ ਪੇਕੀ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਬੂਟਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰਾਣੀ ਤੇ ਰਾਜਾ ਵੀ ਹੁਣ ਉਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਕਦੀ ਜੀਤੀ ਤੇ ਬੂਟਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵੀ ਉਸੇ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਉਹੀ ਥਾਵਾਂ ਬੈਠਣ ਤੇ ਉਡੀਕਣ ਦੀਆਂ। ਉਹੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬੋਲ ਤੇ ਕਲੋਲ ਹੁੰਦੇ। ਹਾਸੇ ਮਜ਼ਾਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਗੱਲ ਬੂਟੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਰਾਣੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਬਾਰੇ ਮਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਤੋਰੀ, ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਸੇ ਬੂਟੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਠੁਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਤਾਰਾ ਸਿਉਂ ਦੀ ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖ ਦਖਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ

ਮੂੰਹ
ਆਈ
ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ:916-273-2856

ਗਏ।

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਿਆ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਦੌਰਤੀ ਲਈ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਹੱਥ ਮੰਗਦਾ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੂਟੇ ਨੇ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲਏ ਤੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਜੇ ਤੇ ਰਾਣੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਦਾ ਹੋਏ।

ਰਾਜਾ ਤੇ ਰਾਣੀ ਜੈਨ ਕਾਰ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਤੇਜ ਆਉਂਦੇ ਟਰੱਕ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ। ਬੂਟੇ ਤੇ ਜੀਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਣ ਪਏ ਸਨ। ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਬੂਟੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉਪਰ ਫਿਰ ਇਕ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਾ ਕਹਿਰ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁੱਤ-ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਵੇਖਿਆ। ਜੀਤੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦਾ ਕਫਨ ਪਾ ਕੇ ਪਾ ਕੇ ਅਗਨੀ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੂਟਾ ਤੇ ਜੀਤੀ ਹੁਣ ਇਕੱਲੇ ਸਨ, ਰੱਬ ਦੇ ਕਹਿਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਰੱਬ ਮਿਹਰ ਪਈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜੀਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਬੂਟੇ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੜਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸਾਇਦ ਤੁਹਾਡੀ ਜਿੰਦਗੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ। ਉਸਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, “ਕੌਣ ਕਹੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੰਜ ਕਰ।”

#

ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਦੀਆਂ ‘ਬੇਤੁਕੀਆਂ’!

ਸੰਜੀਦਾ, ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਤਿੱਖਾ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ, ਇਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸਨੇ ਇਕ ਵਖਰਾ ਹੀ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਇਰੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸਾਇਰੀ ਦੀਆਂ ਭੂਲ-ਭੁਲੰਝੀਆਂ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ, ਦਮ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸਰੋਤਾ ਸਰਤਾਜ ਦੇ ਕਾਵਿਮਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋਇਆ, ਅਸਲੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਭਟਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ-ਕਰਤਾ ਕਦੇ ਤੜਫਦੇ ਸਵਾਲ ਵੱਲ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸਰਤਾਜ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਫੈਲ ਰਹੀ ਮਸਨੂਈ ਜਿੱਤ ਦੀ ਬਨਾਵਟੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

*ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਯਾਰ, ਇਹ ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਪਗੜੀ ‘ਤੇ ਘੁੰਗਰੂ ਬੰਨ੍ਹਦੇ?’ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ‘ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਲਗਦੈ ਘੁੰਗਰੂ?’

ਅਮਰੀਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਗਿੱਟੇ ‘ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਪਗੜੀ ‘ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਦੈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਡਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਿਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਫਿਫਟੀ ਗਿੱਟੇ ਨਾਲ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੇ।’

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ‘ਯਾਰ ਘੁੰਗਰੂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਜੁਗਨੀ ਲੱਗਦੀ ਐ?’

ਅਮਰੀਕ ਬੋਲਿਆ, ‘ਫਿਰ ਕੀ ਐ, ਜੁਗਨੀ ਵੀ ਗਲ ‘ਚ ਪਾਈਦੀ ਐ। ਆਪਾਂ ਫਿਫਟੀ ਗਿੱਟੇ ਨਾਲੋਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਗਲ ‘ਚ ਪਾ ਦਿੰਨੇ ਆਂ।’

ਦੀਪ ਜਗਦੀਪ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ‘ਸਰਤੋਚ’ ਹੈ ਜੋ ਇਰਾਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ।

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ‘ਸਰ’ ਤੋਂ ‘ਤਾਜ’ ਡਿੱਗਦਾ ਫਿਰ ਉਥੇ ਬੇਗਾਨੇ ‘ਸਰਤੋਚ’ ਹੀ ਸੱਜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ।

*ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ ਸੁਰਤ ਪਿਛਾਹ ਵੱਲ ਪਰਤ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ੀਲ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬੋਹੁਦਾ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ

ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਨੇ, ਕਦੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਤਾਦ ਸਾਇਰ ਉਲਫਤ ਬਾਜਵਾ ਮਖੌਲ ਵਜੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਯੋਗਵਾਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕੀ ਐ, ਇਕ ਸਤਰ ਏਥੋਂ ਫੜ੍ਹ ਲਓ, ਇਕ ਓਥੋਂ-।

ਨੈਣ ਤੇਰੇ ਇੰਜ ਗੋਰੀਏ
ਜਿਉ ਬੂਰੀ ਮੱਝ ਦੇ ਸਿੰਗ
ਹਵਾ ਆਈ ਝੜ ਜਾਣਗੇ
ਪਵੰਗੀ ਕਿਹੜੇ ਰਾਹ।

ਜਾਂ
ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਝੋਟਾ ਚਰਦਾ
ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਚੱਕੀਰਾਹਾ
ਧੌਣੋ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ
ਪਰਸੋਂ ਨੂੰ ਸੰਗਰਾਂਦ
ਜਾਂ
ਉਠ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਦਾ
ਚੈਨ ‘ਚ ਫਸ ਗਿਆ ਪੌਚਾ

*ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਬੰਦਾ ਪਿੱਤਲ ਨੂੰ ਪਿੱਤਲ ਕਹਿ ਕੇ ਵੇਚੀ ਜਾਵੇ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਸੋਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਪਿੱਤਲ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੂਫੀਵਾਦ ਦਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਣਾ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ ਗੀਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਕਾ ਕਸਤੂਰੀ ਦਾ ਤੇ ਵੇਚ ਹਿੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ-ਨੁਮਾ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਧੱਬਾ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਹੈ। ਜੇ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੂਫੀ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸੌਕ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਮਦ ਅਲੀ ਬੇਲਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਬਾਹੂ, ਆਬਿਦਾ ਪਰਵੀਨ ਜਾਂ ਸਾਈ ਜ਼ਹੂਰ ਵਰਗੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣੇ। ਵਾਲ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਤੇ ਸਿਰ ਮਾਰ ਕੇ ਕੋਈ ਸੂਫੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਸੂਫੀਅਤਾ ਦਾ ਘਰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ।

*ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਅੰਬੇਦਕਰਵਾਦੀ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਆਖਦਾ ਹੈ, ‘ਸਰਤਾਜ ਪੰਜਾਬੀ

ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸ਼ੇਖਚਿਲੀ ਹੈ।’

*ਕਾਰਟਰੇਟ ਵਸਦਾ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪੇਂਡੂ ਨੇ ਸਰਤਾਜ ਦੀ ਕੈਸਿਟ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਦਸ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੇ ਸੁਣੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੇਂਡੂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ, ‘ਤੂੰ ਯਾਰ ਮੇਰੇ ਦਸ ਡਾਲਰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁਟਵਾ ਦਿੱਤੇ।’

*ਮੈਂ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਯਾਰ ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ-

ਇਹ ਜੋ ਬੇਨੂੰ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦੇ
ਚੋਬਰ ਚੌੜੇ ਸੀਨੇ
ਯਾਰ ਨਹੀਨੇ
ਮਾਂ ਦੇ ਦੀਨੇ...

ਉਹ ‘ਮਾਂ ਦੇ ਦੀਨੇ’ ਗਾਲੂ ਕੱਢ ਹੀ ਕੱਢ ਗਿਆ। ਗਾਲੂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ‘ਮਾਂ ਦਾ ਦੀਨਾ’ ਕਹਿ ਦਿਉ ਅਗਲਾ ਸਿਰ ਪਾੜ ਦਿੰਦੈ। ਉਝ ਵੀ ਸਾਇਰੀ ਵਰਗੀ ਕੋਮਲ ਕਲਾ ਵਿਚ ‘ਗਾਲੂ’ ਦਾ ਜਦੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਪੀੜ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਖੈਰ! ਇਹ ਗਾਲੂ ਕਿਹਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?’

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਦੇਖੋ ਸਰੋਤੇ ਤਾਂ ਰੱਬ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਗਾਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗਾਲ ਕੱਢ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਵਾਪਸ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਹੀ ਚਲੇ ਗਈ।’

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਨੇ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰੀ, ‘ਪੰਜਾਬੀ ਸਰੋਤੇ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ‘ਰੱਬ ਵਰਗੇ’ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਚੋਰਾਂ, ਠਗਾਂ, ਕਾਤਲਾਂ, ਜਾਲਮਾਂ, ਧੋਖੇਬਾਜ਼ਾਂ, ਕਮੀਨਿਆਂ ਆਦਿ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁਈ-ਦਵੈਤ ਦੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਇਹ ‘ਰੱਬ ਵਰਗੇ’ ਸਰੋਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁਈ-ਦਵੈਤ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਟ-ਪਟਾਂਗ ਤੇ ਬੇਸੁਰਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ੋਅ ਭਰ ਕੇ, ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਮਾਣੇ ਜਿਹੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ‘ਮਾਣ’ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਫਰਾਖ-ਦਿਲੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੱਬ ਹੀ ਵਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।’

*ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਹਰਵਲਭ ਸੰਗੀਤ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ

ਸਾਇਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ- ‘ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਨਾ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ ਨਾ ਸਾਇਰੀ ਦੀ।’

*ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਇਰ ਉੱਕਾਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ‘ਸਾਈ’ ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ- ‘ਇਸ ਗੀਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ-

ਉਏ ਸਾਈਂ, ਮੈਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਈਂ,
ਉਏ ਸਾਈਂ, ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਣਾ ਸਿਖਾਈਂ,
ਉਏ ਸਾਈਂ, ਮੈਨੂੰ ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਈਂ...।

(ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਨ ਲਾਈਨ ਡਾਟ ਕਾਮ, ਅੰਕ ਅਪ੍ਰੈਲ 2010 (ਪੰਨਾ 7) ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਰਤਾਜ ਨੇ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ, ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਤਰਲੋਕ ਜੱਜ ਆਦਿ ਸਾਇਰਾਂ ਦੀ ਸਾਇਰੀ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਨਕਲ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਾਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਰਤਾਜ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਾਇਰੀ ਹੋਵੇ। ਤਰਲੋਕ ਜੱਜ ਨੇ ਤਾਂ (ਅਜੀਤ ਜਲੰਧਰ 09 ਅਪ੍ਰੈਲ 2010 ਵਿਚ) ਸਰਤਾਜ ‘ਤੇ ਉਸਦੀ ਸਾਇਰੀ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਰੈਡਿਟ ਦਿੱਤੇ, ‘ਮਹਿਫਲੇ-ਸਰਤਾਜ’ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।)

*ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਲੇਖਕ ਜਸਵੰਤ ਸ਼ਾਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਅਜੇ ਤਾਂ ਰੋਮੀਓ (ਜੈਜੀ ਬੀ) ਦੇ ਸੁਲਾਂ ਵਰਗੇ ਤਿੱਖੇ ਵਾਲ ਵੀ ਠਾਂਹ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਕੋਝਾ ਫੈਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਲਾਵੇਗਾ। ਆਖਰ ਇਹ ਪੱਗ ਬੱਲਿਓ ਦੀ ਵਾਲ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ?’ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਸਰਤਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸਦੇ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ- ‘ਪਾਪਾ ਏਨੂੰ ‘ਜੂਤੀ’ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀ?’

...ਓਧਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮਾਸੂਮ ਸਵਾਲ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਏਧਰ ਅਸੀਂ ਸੁਰ ਤੇ ਸਾਇਰੀ ਦੀ ‘ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੂਤੀ’ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਾਂ....!!!

*(ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਦਾ ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ)

ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਗਾਇਕੀ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਰੋਤੇ ਨੂੰ ਸੰਮੋਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਰੋਤਾ ਰਤਾ ਕੁ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਸੰਮੋਹਨ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਸਾਇਰੀ ਦਾ ਖੋਖਲਾਪਨ ਝੱਟ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰੋਤੇ ਉਸਦੇ ਬਾਕੀ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤਾਂ ਇਕ ਸਤਰ ਦਾ ਦੂਸਰੀ ਸਤਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਬਣਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਖੂਬਸੂਰਤ ਫੁੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰੇ ਕੇ ਜਾਂ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹਾਰ ਜਾਂ ਗੁਲਦਸਤਾ ਕੋਈ ਕੋਈ ਹੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਤਾਜ ਨੇ ਸਤਰਾਂ ਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਪਰੋਣ ਦਾ ਕਲਾਮਈ ਤਰੀਕਾ ਉਸ ਕੋਲ ਲਗਪਗ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਚਰਚਿਤ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਚਰਚਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਰਚਿਤ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਚਮਕੀਲਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ। ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਅੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸ਼ੇਰ-ਸ਼ਰਾਬੇ ਤੇ ਨੱਚਣ-ਭੁੜਕਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਦਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੋਅ ਖਾਲੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਗਾਇਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਬਦਲ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਬਦਲ ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚੋਲਾਂ ਦੀ ਦੇਗ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾਣਾ ਹੀ ਚੁਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਾ ਬਹਿਸ ਛੇੜਨ ਦਾ ਹੈ।

ਪੋਸਟ ਸਕ੍ਰਿਪਟ

*ਦੀਪ ਜਗਦੀਪ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਇਲੀਨੋਇਸ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.

(ਸਫਾ 19 ਤੋਂ ਜਾਰੀ)

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੋਰ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਜਿੰਦੀ ਖੰਗੂੜਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਇਕਾਈ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਉਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦੇਣਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ ਨੇ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਨ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੋਏਗਾ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਈਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੀਏ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਅਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਕਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਨ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਮੂਹ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇੰਡੀਆਨਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਕਾਈ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ

ਇਕਾਈਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਸਤਨਾਮ ਮਿਨਹਾਸ, ਜਸਬੀਰ ਸੋਹੀ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ, ਪੀਟਾ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦੀਪਾ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘੂ, ਹਨੀ ਖੰਗੂੜਾ, ਰਵੀ ਖਹਿਰਾ, ਜਗਦੇਵ ਖਹਿਰਾ, ਲੱਕੀ ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ, ਸਤੀਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਗੁਰਸਾਹਿਬ ਤੂਰ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਗਿੱਲ, ਰਘਵਿੰਦਰ ਮਾਹਲ, ਲਾਲੀ ਸਰਕਾਰੀਆ, ਬੱਬੀ ਬਾਠ, ਬਿੱਲਾ ਬਾਠ, ਹੈਰੀ ਸਿੰਘ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲੂ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲੂ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੱਗੂ, ਜਿੰਦੀ ਦਿਆਲ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਇਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਅਨੰਬ ਸਿੰਘ ਲਖਨ

ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ

ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬ ਹੁੰਦਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ

ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ

ਡਾ. ਰਫਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਕਰ

ਗੁਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ

ਰਵੀ ਹੀਰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਇਲੀਨੋਇਸ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.

Sikh Temple Reno-Nevada

1380 Selmi Dr., Reno NV 89523

ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਰੀਨੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਚੋਣ

ਰੀਨੋ, ਨੇਵਾਡਾ: ਰੀਨੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰੀਨੋ ਗੁਰੂ ਘਰ 1997 ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਚੋਣ ਹਰ ਵਾਰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੈਤੀ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਦੁਖਾਂਤ ਵੇਲੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਸੋਲਰ ਸਿਸਟਮ ਲਗਵਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੰਟਰੈਕਟ ਸਾਈਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੀਨੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਹੀ ਸੰਗਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਲਈ ਧੰਨਤਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। 18 ਅਪਰੈਲ, 2010 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸਜਿਆ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ-ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੀ
ਪ੍ਰਧਾਨ-ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ
ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ-ਉਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਸੈਕਟਰੀ-ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੰਡ
ਉਪ ਸੈਕਟਰੀ-ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
ਖਜ਼ਾਨਚੀ-ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਉਪਲ
ਉਪ ਖਜ਼ਾਨਚੀ-ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ

ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨੈਬ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਸਰਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ

ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ, ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਰੀਨੋ, ਨੇਵਾਡਾ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਚੇਅਰਮੈਨ-ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੀ, ਫੋਨ: 775-742-5523 ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ-ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਫੋਨ: 775-313-2499